

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਜੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਮਾਰਚ 2021

ੴ ਨਾਨਕ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਿਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖ ਰੱਖ ਖਾਈ।

ਬਾਬਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ (ਭੱਠੇਵਾਲਾ) ਦੇ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸਥੀਆਂ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਦਿਸ਼

12.05.1952 - 08.02.2021

ਬਾਬਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ (ਭੱਠੇ ਵਾਲੇ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ (ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ 1983 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 37 ਸਾਲ ਰੁਹੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ 08/02/2021 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੋਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਔਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਜਾਈਆਂ ਛਈਆਂ ਅਤੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਫ ਪਾਏ ਗਏ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਛੱਬੀਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਮਾਰਚ, 2021
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ
ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391,
94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :

'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (MOHALI) -
140901, P.b. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life (20 years)
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Canada	80 Can \$	800 Can \$
Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੋ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ
ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.in } (Every sunday)
www.ratwarasahib.org }

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ 001-408-263-1844
ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ 001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 001-604-862-9525
ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ 001-604-589-9189
ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ 0044-121-200-2818
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ) 0044-7968734058
ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : 0061-406619858

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

- ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 9417214391, 84378-12900, 9417214379
- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
- ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ : 96461-01996
- ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ (ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 95920-55581
- ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ : 92176-93845
- ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ 94172-14382
- ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ 94172-14382
- ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ : 98157-28220

Media Broadcast (Ratwara Sahib)

Live Programme	98728-14385
&	94172-14385
Cable Tv Network	98147-12900
	98555-28517

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	(ਡਾ.) ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	7
	ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
3.	ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ	12
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	24
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ	30
	ਸੇ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ	
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ	40
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
7.	ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ	42
	ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ	
8.	ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	44
9.	ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ	46
10.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	48
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
11.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	51
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
12.	ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ	54
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
13.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ,	56
	ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ,	
	ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ	
	ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	

ਸੰਪਾਦਕੀ

(ਡਾ.) ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈੜਾਂ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਇਹ ਵਿਰਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕੌਮ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਧਰਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਉਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨੇ, ਮਰਜੀਵੜੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਦੀ ਰੂਪਮਾਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। **'ਪੂਰੇ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪੂਰਾ ਘਟਿ ਵਧਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ॥'** (ਅੰਗ-1412) ਭਾਵ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। **'ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਕਰਾਮਾਤਿ ਆਪਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰੈ ਧਾਰਿਆ ॥'** (ਅੰਗ-968)

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ।

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹਉ ਕਰਹੁ ਨਿਵਾਸ।

ਐਸੀ ਸਪਿਰਟ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ 1699 ਈ. ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਨਾ ਵੇਲੇ ਭਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਪਿਰਟ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਤੇ ਸ਼ਾਨਾਂ ਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅਸੂਲ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ ਜਾਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਵੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪੈਂਡਾ

ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪ੍ਰਸਪਰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨੋਂ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।' ਪਹਿਲੇ ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਹੈ। ਇਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੮੪੬

ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦਾ ਭਲਾ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪਮਾਨਤਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਦੀਆਂ ਲੱਗ ਜਾਣ। ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਸੀਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਸੀਸ਼ਾ ਕਦੇ ਧੁੰਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੋਰ ਚਮਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਵ ਮਾਰਚ 2020 ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੇ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਵਰੀਆਂ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰੇ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਿਤੇ ਵਿਚ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਰੂਪ-ਰੰਗ ਨਸਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਮਿਲਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਇਹਨਾਂ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕੇ। ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ।

ਆਉ, ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ। ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਗੰਮੀ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿਤਨੇ ਜੋਖਮ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਣਖ, ਆਬਰੂ, ਸਵੈਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੱਡ ਚੀਰਵੀਂ ਠੰਡ, ਉਪਰੋਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੇ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਨੇ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਦਿਤੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ, ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਦਿਤੀ ਸਰਸਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ, ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਦੀ। ਐਸੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਅਸੀਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੋਹ ਮਾਘ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੇਠਾਂ ਸੜਕ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਛਾਏ ਹੇਠ ਕੱਟਿਆ। ਐਸਾ ਸਿਦਕ, ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਐਸੀ ਲਗਨ, ਐਸਾ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਦੀ ਅਸੀਸ ਲੈ ਕੇ, ਮਾਤਾ ਭਾਗੋ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰਸ ਮਾਤਾਵਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹੈ। 5 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 95 ਸਾਲ ਦੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ। ਐਸੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਖੇਡ ਵਰਤੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਐਸੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਗਾ ਦਿਤੀ। ਤੁਰ ਪਏ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ। ਹੋ ਗਈਆਂ ਫਿਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆਂ। 'ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਦਿਲਾਸਾ ॥' (ਅੰਗ-750) ਜਾ ਤੂ ਮੇਰੇ ਵਲਿ ਹੈ ਤਾ ਕਿਆ ਮੁਹਛੰਦਾ॥ ਤੁਧੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਨੋ ਸਉਪਿਆ ਜਾ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ॥ (ਅੰਗ-1096) ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਫਲਤਾ ਵਲ। ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ, ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਖਰੀ ਡੰਡੇ ਤੇ। ਭੁਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨੇ ਫਿਰ ਉਬਾਲੇ ਖਾਧੇ ਵਰਤ ਗਈਆਂ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਣਦਿਸਦੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਰੂਹਾਂ, ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਵਰਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਜਾ

ਆਇਐ ਜਾਂ ਉਥੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਠਹਿਰਿਆ। ਹਰ ਇਕ ਬੱਚੇ, ਨੌਜਵਾਨ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਐ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈਆਂ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਟਰੱਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ। ਤਿੰਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੁਰ ਪਈਆਂ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ। ਸੰਸਥਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਸਥਾ ਜਥਾ ਰੰਧਾਵਾ (ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਲਹੌਰਾਂ (ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਤਿੰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭੇ ਗਏ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਤੇ। 5 ਲੱਖ ਡਿਸਪੈਂਜ਼ੇਬਲ ਥਾਲੀਆਂ, ਗਿਲਾਸ, ਦੋ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਟੀਨਾ ਦਾ ਸ਼ੈਡ ਪਾ ਕੇ ਪੱਕਾ ਕੈਂਪ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਸਿੰਘੂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ। ਰਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 60 ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ 24 ਘੰਟੇ ਮੁਹੱਈਆ। ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣਿਆ। ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣੇ ਗਏ। ਵੰਡ ਛੁਕੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰੂਮਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਈ। ਇਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏਗਾ। ਨਵਾਂ ਰੂਪ, 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।' ਇਹ ਹਨ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈੜਾਂ। ਵਿਰਾਸਤੀ ਫਖਰ। ਪੈੜਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਰਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਤਪਰ ਹੈ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਥਾਂਇ ਪਵੇ।

ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ੇ। ਇਹੀ ਆਪਣੀ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੀ।

ਚੇਤਿ

ਸੰਗਰਾਂਦ-ਮਾਰਚ 14 (ਐਤਵਾਰ)

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਮਾਂਝ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੪

੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥
ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸ ਭੁਮੇ ਬਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਾਮ ॥
ਧੋਨੁ ਦੁਧੈ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕਿਤੇ ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥
ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ ਉਪਜਹਿ ਨਾਹੀ ਦਾਮ ॥
ਹਰਿ ਨਾਹ ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਜਨੈ ਕਤ ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ ॥
ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਨ ਪ੍ਰਗਟਈ ਭਠਿ ਨਗਰ ਸੇ ਗ੍ਰਾਮ ॥
ਸੂਬ ਸੀਗਾਰ ਤੰਬੋਲ ਰਸ ਸਣੁ ਦੇਹੀ ਸਭ ਖਾਮ ॥
ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ ਕੰਤ ਵਿਹੁਣੀਆ ਮੀਤ ਸਜਣ ਸਭਿ ਜਾਮ ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨਤੀਆ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਜੈ ਨਾਮੁ ॥
ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਗਿ
ਪ੍ਰਭ ਜਿਸ ਕਾ ਨਿਹਚਲ ਧਾਮ ॥ ੧ ॥

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ ॥
ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਆਏ ਤਿਸਹਿ ਗਣਾ ॥
ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਜੀਵਣਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਜਣਾ ॥
ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿਆ ਰਵਿਆ ਵਿਚਿ ਵਣਾ ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ ਗਣਾ ॥
ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿੰਨਾ ਭਾਗੁ ਮਣਾ ॥
ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੰਉ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਨਾਨਕ ਪਿਆਸ ਮਨਾ ॥
ਚੇਤਿ ਮਿਲਾਏ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਇ ਲਗਾ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੋ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਰਾਗ ਮਾਂਝ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ

ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੈਕਿੰਡ, ਮਿੰਟ ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਸਿਆ, ਚਸਿਆ, ਘੜੀਆਂ, ਪਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ, ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੀਨੇ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਦੀਆਂ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੁੱਗ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅੱਖ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਝਮਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਖ ਝਮਕਣ 'ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫੋਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪਹਿਰੇ ਵੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪਹਿਰ-ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਵੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਥਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਹੀਨੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੇਵਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜੀਵ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਸੁਆਸ ਵੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥

ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਕਿਰਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮ। ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੋੜਾ ਤਾਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ! ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ! ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ। ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ? ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ। ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇਹੀ ਇਸ ਲਈ ਤਰੁੱਠ ਕੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿਮਰਨ, ਭਜਨ, ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਵਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਕਰਮ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਤਰ ਜਾਵਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਦੁਖੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਦੁਖ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅੱਗੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਮਨ ਕਰਕੇ, ਨਾ ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਕਦੀ ਵੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਇਵੇਂ ਭਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਪਸ਼ੂ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਰਧ ਬਾਣੇ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਜ਼ੂਰ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੜੇ

ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਾਂ।

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤਰੁੱਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਲ ਲਉ।

ਗੁਰਮੁਖੇ! ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅਰਦਾਸ। ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ। ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 98 ਵਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਦੇ ਕਦੀ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ। ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਹਨ ਜੋ ਮਾਤਰਾ ਛੱਡ ਦੇਈਏ

- ਅ, ਰ, ਦ, ਅਤੇ ਸ। ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਝੁਕ ਕੇ ਤੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਵੀ ਬੋਲੇਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। 'ਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਖਵਾਲਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। 'ਦ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦਾਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਤੇ ਬੜੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾਤਾਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡੀਂ, ਮੇਰਾ ਦਾਤਾ ਰਹਿਮਤਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਝੋਲੀ ਭਰ ਦੇਵੇਗਾ। 'ਸ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਲਤਾੜਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਮਿਲਣਗੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਕੇਵਲ ਇਕ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਓਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਸੱਚ ਜਾਣੇਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚ ਜਾਣੇ, ਉਦੋਂ ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰ ਦੀ ਲਿਵ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਨਾ। ਅੱਜ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੜੇ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾ ਲਉ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਹਮ ਤੇ ਬਿਗਰੀ ॥

ਸੀਲੁ ਧਰਮੁ ਜਪੁ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ

ਹਉ ਅਭਿਮਾਨ ਟੇਢ ਪਗਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੮੫੯

ਨਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਭਗਤੀ

ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਜਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ -

ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ ਦਇਆਲ ਢਹਿ ਪਏ ਦੁਆਰਿਆ ॥

ਰਖਿ ਲੇਵਹੁ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਭ੍ਰਮਤ ਬਹੁ ਹਾਰਿਆ ॥

ਅੰਗ- 20੯

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਭਟਕ ਰਿਹਾ -

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸ ਭ੍ਰਮੇ ਥਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਾਮ॥

ਹੁਣ ਚਾਰ ਕੁੰਟ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਚਾਰ ਕੋਨੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਚਾਰ ਕੁੰਟ ਦਾ ਅਰਥ ਚਾਰ ਕੋਨੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਦਸ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ - ਉੱਤਰ, ਦੱਖਣ, ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ। ਚਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਦਸ। ਇਹ ਦਸ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ, ਨਾ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ, ਨਾ ਪੂਰਬ, ਨਾ ਪੱਛਮ, ਨਾ ਉਤਰ, ਨਾ ਦੱਖਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਕੋਨੇ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਭਟਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹੀ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਹੇ ਹਨ -

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ- 2੧੯

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇ ਤਰੁੱਠਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈ। ਗੁਰਮੁਖੇ! ਇਸ ਜਗਿਆਸਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਚਲੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭੱਟ ਭਿਖਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੇ! ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਭਟਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਬੜੇ ਸੰਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਦੇਖੇ। ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵਗਦਾ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਅਖੀਰ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜੋ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਨੰਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇੰਨੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ?

ਧੇਨੁ ਦੁਧੈ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕਿਤੈ ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ॥

ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੱਝ ਦੁੱਧ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਗਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਦੁੱਧ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ ਉਪਜਹਿ ਨਾਹੀ ਦਾਮ॥

ਪਾਣੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਫ਼ਸਲ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਫ਼ਸਲ ਅਨਾਜ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇਗੀ? ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫ਼ਸਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਕ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਭੱਠ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

ਹਰਿ ਨਾਹ ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਜਨੈ ਕਤ ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ॥

ਇਥੇ ਨਾਹ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਟਿਕਾਅ ਨਹੀਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਟਿਕਾਅ ਨਹੀਂ -

ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਨ ਪ੍ਰਗਟਈ ਭਠਿ ਨਗਰ ਸੇ ਗ੍ਰਾਮ॥

ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਈਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੰਝ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਲਦਾ ਹੋਇਆ ਭੱਠ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਤੇ ਪਾਏ ਬਸਤਰ ਇੰਝ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਾ ਲਾਂਬੂ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ -

ਸੂਬ ਸੀਗਾਰ ਤੰਬੋਲ ਰਸ ਸਣੁ ਦੇਹੀ ਸਭ ਖਾਮ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਹੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸਿੰਗਾਰ ਰਸਨਾ ਦਾ ਰਸ, ਸਮੇਤ ਤੇਰੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਅਰਥ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ ਕੰਤ ਵਿਹੁਣੀਆ ਮੀਤ ਸਜਣ ਸਭਿ ਜਾਮ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸੇਜ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ

ਬਿਨਾਂ ਸੁੰਨੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ, ਇੰਝ ਲੱਗਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਦੂਤ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਰਸ ਵਿਅਰਥ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨਤੀਆ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਜੈ ਨਾਮੁ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਤਰੁੱਠਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦੇ। ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਜਿਸ ਕਾ ਨਿਹਚਲ ਧਾਮ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦਿਉ ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੀ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜੋ, ਜਿਸ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੱਜ ਤਕ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਈਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ, ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠਾ। ਹਜ਼ੂਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਚਿਰਾਗ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਚਾਨਣ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਲ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਪਈ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਦੇਹੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਗਾਰ, ਪਾਨਾਂ ਦੇ ਬੀੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੰਦਾ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਦਵੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਦਵੀ ਵੀ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਕੀਮਤੀ ਭੋਜਨ ਤੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਅ ਜੇ ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਹੈ।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਉ! ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਨਾਮ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਬਾਬਾ ਪੈਧਾ ਸਚਿਖੰਡਿ ਨਉਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਗਰੀਬੀ ਪਾਈ॥
ਵਾਰ ੧, ਪਉੜੀ ੨੪

ਆਪ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ

ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠਾ ਜੀ ਕੋਲ ਗਏ। ਫ਼ਕੀਰ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠਾ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਧ ਮਲਾਈ ਵੱਖ ਕਰ ਦੇਈਦੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਹਨ। ਉਹ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੇਖ ਬਈ ਮਰਦਾਨਿਆ! ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਲਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਤਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਤਾਂ ਲੈਣ ਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਚੋੜਿਆ ਜਾਏਗਾ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਨਿਚੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਫ਼ਕੀਰ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਠੋ ਓਏ, ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਚੱਲੀਏ। ਇਕ ਚੇਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਤਾਕਤ ਕੇਵਲ ਮਲਾਈ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਮਲਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਚੋੜ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਨਿਚੋੜੇ ਹੋਏ ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਹਜ਼ੂਰ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ - ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ? ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੀਆਂ ਮਿੱਠਾ, ਹੁਣ ਨਾਮ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦਾਤਾ! ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਇਕ ਝਰਨਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਪਈ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖੇ! ਉਸ ਦਾਤੇ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ - ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ।

ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨਤੀਆ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਦੀਜੈ ਨਾਮੁ॥
ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ
ਜਿਸ ਕਾ ਨਿਹਚਲ ਧਾਮ ॥ ੧ ॥

ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰ ਦੀ ਇਕ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਵਾਂ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇ, ਕਲੇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਉ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਉਹ ਸੁਆਦ

ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਿਨਸਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ

ਜੇ ਤੂੰ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰ। ਮਹਾਰਾਜ! ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲੇਗਾ ਕੀ? ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ॥

ਘਣਾ ਦਾ ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਆਨੰਦ ਮਿਲੇਗਾ। ਘਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਉਹ ਆਨੰਦ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਜਏ ਤਾਂ ਮੌਤ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਦੀ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਆਨੰਦ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਅਰਾਧ। ਪੁਛਿਆ ਦਾਤਾ! ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਅਰਾਧ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਕਿਵੇਂ ਅਰਾਧਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ। ਜਿਸ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਤੂੰ ਲੱਭਣ ਤੁਰਿਆ ਹੈਂ, ਚੇਤੇ ਰੱਖੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਸੂਝ ਆਏਗੀ।

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ॥

ਇਥੇ ਸੰਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹੀ ਦੇਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਚਾਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ?

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੱਤੇ-ਪੱਤੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਟਾਹਣੀ-ਟਾਹਣੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਟਾਹਣੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਬਸ, ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁੱਖ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਵੋ, ਪੂਰੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੱਤੇ-ਪੱਤੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਚਾਰਾਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਨਾਮ ਰਚ ਜਾਏਗਾ।

ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਆਏ ਤਿਸਹਿ ਗਣਾ॥

ਗਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਸਮਝਣਾ। ਉਂਝ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਜੀਵਣਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਜਣਾ॥

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਖਿਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਰਮਿਆ ਹੈ?

ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿਆ ਰਵਿਆ ਵਿਚਿ ਵਣਾ॥

ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ, ਧਰਤੀ ਵਿਚ, ਜੰਗਲ ਦੇ ਰੁੱਖ-ਰੁੱਖ, ਪੱਤੇ-ਪੱਤੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਆਪ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤ ਨ ਆਵਈ ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ ਗਣਾ॥

ਜਿਹੜਾ ਸਵਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚੇਤੇ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨਾ ਭਾਗੁ ਮਣਾ॥

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੰਉ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ

ਤੇਰੇ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਤੜਫਦਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕੁ ਪਿਆਸੁ ਮਨਾ॥

ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਹੀ ਪਿਆਸ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਵੇ।

ਚੇਤਿ ਮਿਲਾਏ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸੁ ਕੈ ਪਾਇ ਲਗਾ॥੨॥

ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ। ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ, ਮਿਲਾਪ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇੰਨੀਆਂ ਕੁ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀਆਂ। ਹੋਈਆਂ ਬੇਅੰਤ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸ਼ਾਨ -.....।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - 256

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 289

ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਜੀ,
ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ-ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ।

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਯੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਯੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ
ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕੇ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ
ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥ ੧ ॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ
ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੁਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ
ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੁੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥ ੨ ॥ ੧ ॥ ੧੧੭ ॥

ਅੰਗ - ੮੨੭

ਧਾਰਨਾ - ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ,
ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।
ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।
ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੁ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ,
ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ

ਕੁੰਜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ, ਕੁੰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਲਾ ਜਿਵੇਂ
ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪੀ ਜੋ ਤਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
ਜੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਚਾਬੀ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ,
ਤਾਲਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ
ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਚ ਦਾ
ਮੁਹਤਾਜ ਹੈ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ
ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਐ। ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਸੀਂ। ਬੜਾ
ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਅਸੀਂ
ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ 'ਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ
ਸੰਖੇਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥ ੧ ॥

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੭੬

ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜਨਮ ਕੀੜੇ, ਮਕੋੜੇ,
ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਪਾਂ ਆਏ ਹਾਂ।
ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ? ਇਹ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਗਿਣਿਆ
ਨਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਜੇ ਕਰੀਏ,
ਐਵਰੇਜ ਲਾਈਫ ਜੇ ਕੱਢ ਲਈਏ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਤਾਂ
ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਇਕ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ
ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥ ਅੰਗ- ੧੨

ਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ
ਕਿ 'eat drink and be merry since we shall have
to die' (ਖਾਓ, ਪੀਓ, ਮੌਜ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਦਿਨ
ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ) ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਓ
ਆਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਕਦੇ
ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਹੋ ਜਾਏ। ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਾਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੀ (second hand) ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ। ਉਹ ਲੈ ਲੈਂਦੇ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਸਬਰ ਕਰਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਚਿੱਤ ਲਗਦੇ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੇ। ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਗੈਰੇਜ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਘਰ ਵੱਡਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਠੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਫੇਰ ਇਹਦਾ ਦਿਮਾਗ ਘੁੰਮਦੇ। ਉਹ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ, ਆਗ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ। ਫਲਾਣੇ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ। ਮੇਰੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵੀ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਮੇਰਾ-ਮੇਰਾ ਕਰਦਾ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖਦੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਅਜੇ ਵੀ ਹਉਕਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੇ। ਡੂੰਘੇ ਸਾਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਅਜੇ ਤਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹੈ, ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਆਗਿਆਕਾਰ ਹੈ। ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਐਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਘਰ ਵੀ ਹੈ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਨੇ, ਪੈਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਕੋਈ ਘਰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੋ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੋਲ। ਜੁੱਤੀ ਵੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ, ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਪਾਟੇ ਹੋਏ, ਘਰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਝੋਂਪੜੀ ਵੀ ਚੌਂਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਜਾਵਟ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦਾ ਝੁੰਮਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ, ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਘਰ 'ਚੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈਗੀ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਚੀਜ਼ (ਸ਼ਾਂਤੀ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ, ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੋਂਪੜੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਗ-ਦਗ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਹਉਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਅਨੰਦ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਉਂ ਇਹ ਸੁਖ ਵੰਡਦਾ ਫਿਰਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਖਾਲੀਪੁਣੇ 'ਚ ਚਲ ਰਿਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈਗਾ। ਇਕ ਚੀਜ਼ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥
ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥
ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥
ਅੰਗ- ੨੦੭

ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਚਿੱਤ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਐ, ਫੇਰ ਕਲਪਣਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਐ। ਹਉਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਫਿਰਦਾ ਸੁਖ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ, ਲੇਕਿਨ ਸੁਖ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੋ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਪਰਮ ਸੁਖ ਹੈ, ਜੋ ਐਸੀ ਸੁਪਰ ਐਨਰਜੀ (ਪਰਾ ਸ਼ਕਤੀ) ਹੈ ਕਿ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਰਮ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ, ਪਿਆਰ; ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ (contact) ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਦਮੀ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਗਿਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੋਣ, ਇਕ ਦਮ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥' ਸਭ ਕੁਛ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਵਿਸਟਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਫੇਰ ਧੀਰਜ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਹੈ -

ਬਸਤਾ ਤੁਟੀ ਝੁੱਪੜੀ ਚੀਰ ਸਭਿ ਛਿੰਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੨

ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ, ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੁੱਪੜੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ-
ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ ॥
ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪਹੀਣ ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੨

ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦੈ। ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਦਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਆਪ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਾਕ ਹਾਮੀ ਭਰਦੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਸਾਕ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਆਰਿਓਂ! ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਨਾ, ਨਾਮ ਦੀ ਰੋਂ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਤਾਕਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ -

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਧੂਤਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੨

ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ ॥ ਅੰਗ- ੧੮੬

ਦਰਗਾਹਾਂ ਵੀ ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਜਿਹਦਾ ਕਿਹਾ ਦਰਗਾਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਗ੍ਰਾ ਥੱਲੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਵੇ। ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਜੇ ਪੂੜੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਦੀ ਪੂੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਉਹਦੀ ਪੂੜੀ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੋ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ, ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੌੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਦੀ ਹੈ, ਖੇਚਲਾਂ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਮੈਲ ਭਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਪ ਮੱਧਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਭੇਜ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂੜ ਲਗ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੀਰਥ ਵੀ ਲੋਚਦੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂੜੀ ਤਾਈਂ।

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਕਰਹਿ

ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਕਿਉਂ ਪੂੜੀ ਵਾਸਤੇ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ

ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੬੩

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - 'ਤਿਸ ਕੀ ਧੂਤਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥' ਐਸੀ ਅਕਸੀਰ ਹੈ ਉਸ ਪੂੜੀ ਦੀ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ, ਝੁੱਪੜੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜਿਹਦਾ ਮਨ ਇਕਮਿਕ ਹੋਇਆ ਹੋਇਐ, ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੀ ਪੂੜੀ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋਚਦੇ ਨੇ। ਦੇਵੇਂ ਜੀਵਨ ਨੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੈਨੂੰ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ -

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਭਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੮੨

ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਦਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਸੂਤਰ, ਸੂਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭੇਤ, ਨੁਸਖਾ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰਹਿ ਬਤਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੮੨

ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਈ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਅਕਸੀਰ ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਭਾਲਦਾ ਫਿਰਦੈਂ, ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜਉ ਸੁਖ ਕਉ ਚਾਹੈ ਸਦਾ ਸਰਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਲੇਹ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੭

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ

ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ ॥

ਅਭਿਨਾਸੀ ਖੋਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ

ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥ ੨ ॥ ੫ ॥ ੧੦ ॥

ਅੰਗ- ੨੧੪

ਜੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਾਂ, ਕਦੇ ਕਮੀ ਆਵੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲ ਕੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਪਣ ਹੋ ਜਾ। ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਕਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਚੰਗਾ ਕਰੇ ਮੰਦਾ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜਾ

ਵਿਚ ਆ ਜਾ। ਜਿਥੇ ਰਖਦੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਬੈਕੰਠ ਸਮਝ। ਫੇਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਸੁਖ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਸੁਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੇ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਫੇਰ ਇਹ ਨਾਮ ਮਿਲਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ ਨ ਪਾਈਐ ਬੁਝਹੁ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਤਾਬੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ, ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਬਾਲਬ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ,
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - ਅਪਰਵਾਨ (rejected) ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਭੇਖ ਹੈ, ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਕੁਛ ਕਰਿਆ ਹੋਇਐ। ਉਹ rejected (ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ) ਨੇ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ ॥

ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਭਾਈ ਮੀਤ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗ- ੩੮੬

ਸੋ ਪਰਾਇਆ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਚਿਤਵਦੈਂ ਤੇ ਚਿਤਵਨ 'ਤੇ ਹਟ ਜਾ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਖ ਹੋਏਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੁਖ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੰਦੈਂ। ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਦੈ? - ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - 'ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ ਨ ਪਾਈਐ ....' ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਟੋਲੁਦੇ ਫਿਰੀਏ? ਉਹਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਸ ਦਿਤੀ - ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ। ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ। ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ। ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ

ਵਾਲਾ। ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ। ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੂ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।' (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 34/1) ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ

ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ, ਸਰੀਰ ਇਕ ਤਾਂ ਘਰ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਘਰ ਸਾਡਾ ਇੱਟਾਂ ਵੱਟਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਲੈਂਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਸਜੀ ਹੋਈ ਕੋਠੀ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਘਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ। 2 ਖਰਬ 15 ਅਰਬ ਸੈੱਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ। ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਈਦਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। 72 ਕਰੋੜ 72 ਲੱਖ 72 ਹਜ਼ਾਰ 210 ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚੋਂ 20 ਵੱਡੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ 10 ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਨੇ। ਮੁੱਖ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਨੇ, ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਤੇ ਸੁਖਮਨਾ। ਸੁਖਮਨਾ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹਦੇ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਕ ਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਆਪ ਬਹਿੰਦੈ। ਸੋ ਐਡਾ ਵਧੀਆ ਮੰਦਰ ਹੈ ਇਹ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਚਾਲਕ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ।

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ

ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧੁਨਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਰਾਗ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਹੋ ਰਿਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਕਰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੰਨੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ। ਪਉਣ, ਪਾਣੀ, ਬੈਸੰਤਰ ਸਭ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ। ਹਵਾ ਵੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਅੱਗ ਵੀ ਗਾ ਰਹੀ, ਪਾਣੀ ਵੀ ਗਾ ਰਿਹੈ, ਧਰਤੀ ਵੀ

ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਰੇ, ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਗਾ ਰਿਹੈ, ਆਕਾਸ਼ ਵੀ ਗਾ ਰਿਹੈ। ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਨੁੱਖ ਲੋਕ ਦੇ ਵੀ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਤਾਰ ਘੋਰ ਵਜਦੇ ਨੇ -

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ

ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਸਬਦ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁੰਦੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਮੱਤ ਭੁੱਲੇ ਇਸ ਨੂੰ। ਇਹ ਹੈ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਹੈ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦੇ, ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੀਣਸੁ ਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥

ਕੁਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ

ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥ ੩੩ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫੯

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਸੌ ਵਾਰੀ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਕਹੋ ਇਕ ਵਾਰ ਪਿਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਸਮਝ ਲਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮੰਤ੍ਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣੈ। ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ। ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਧੁਨ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੁਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ- ੮੭੯

ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਐ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦੀ ਕਿਰਿਆ ਅਗੰਮ ਤੇ ਅਗੋਚਰ ਹੈ। ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ, ਆਪ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਨੇ। ਆਪ ਜੀ ਬਹੁਤ ਐਸੇ ਕੌਤਕ ਰਚ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ

ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ! ਬਾਸਮਤੀ ਦੇ ਵਧੀਆ ਚੌਲ ਬਣਾਓ। ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਲੁਣੈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤੇ ਲੈ ਆਓ ਸਾਰੇ। ਜੰਗਲ 'ਚ ਗਏ, ਮਹਾਰਾਜ ਗੱਡਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਆਹ ਇਥੇ ਚੌਲ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੇਠਾਂ ਮਿੱਟੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਈ ਹੋਵੇ। ਚੌਲ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕੁੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਇਕ ਕੁੱਤਾ ਨੱਠ ਕੇ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਦੂਜਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਦੂਜਾ ਤੀਜੇ ਦੇ, ਤੀਜਾ ਚੌਥੇ ਦੇ, ਗਰੁੱਪ ਬਣ ਗਏ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੌਲਾਂ ਉਪਰ ਸੁਟਦੇ ਨੇ, ਦੂਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਚੌਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕੁੱਤੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੀ ਕੌਤਕ ਰਚਿਐ?

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪੋਗੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰੋਗੇ, ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਤੇਜ -

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ।

ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ।

ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ।

ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ। (ਸਰਬ ਲੋਅ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਤੇਜ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆਉਣੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ, ਕੁੱਤੇ ਜੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰੇ ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਨਾਲੇ ਚੌਲ ਬਚ ਜਾਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ ਇਕ ਵੀ ਬੁਰਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਈ, ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਧੂੜ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਤ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਿਆਰ, ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹੋ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੋ, ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਜ ਦਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, Unity (ਏਕਤਾ) ਦਾ ਫਲ ਹੁੰਦੈ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦਾ ਫਲ ਕਾ ਲਓਗੇ। ਜੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ 'ਚ ਰਹੋ ਤਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਹੋਊ ਤੁਹਾਡਾ। ਪੁੱਛਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਖਲ ਦਿਖਾਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਗਧੇ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ

ਦੇ। ਕੋਲ ਘੁਮਿਆਰ ਸੀਗੇ, ਗਧਾ ਫੜਿਆ, ਫੜ ਕੇ ਖਲ ਸਿਉਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਜਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਨਾ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਖੇਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਲਿਟ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਉਹਦੇ ਸੌ-ਸੌ, ਦੋ-ਦੋ ਸੌ ਗਜ਼ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਪਾਣੀ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਗੁਡਾਈਆਂ ਵੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਆਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਸ਼ੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਸਿੰਘ ਭੇਜਾਂਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਰੇਤਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾਲਕ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਹੋਰ ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗਿਆ। ਗਧੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗਧੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਲਗ ਗਿਆ ਬੋਲਣ (ਹੀਂਗਣ) ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ। ਏਧਰੋਂ ਇਹ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਓਧਰੋਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੈਂ, ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਗਧਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਸਕਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਾਲਾ ਗਧਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਐ। ਉਹਨੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਨ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ, ਬੜਾ ਹੀ ਕੁਟਿਆ, ਤੋਪੇ ਤੋੜ ਦਿਤੇ ਤੇ ਖੱਲੂ ਲਾਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿਤੀ। ਗਧਾ ਗਧਿਆਂ 'ਚ ਰਲਾ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੌਤਕ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇਜ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੇਜ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਹਰਲਾ ਭੇਖ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਨਿਆਰੇ ਰਹੋਗੇ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਤੇਜ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਗਿਰ ਗਏ, ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਗਧਾ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ। ਬਾਣੀ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ, ਨਾਮ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਸੇਵਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਹਾਲ ਗਧਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। 84 'ਚ ਰਲ ਜਾਓਗੇ। ਸੋ ਐਸੇ ਕੌਤਕ ਮਹਾਰਾਜ - 'ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ।' ਅਗੰਮ, ਗੰਮਤਾ 'ਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੌਤਕ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਭੇਤ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਭੇਤ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਉਹ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ, ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ, ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ meritt list (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਧਰੀ) 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੇ। ਕੋਈ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ 'ਚ ਪਾਸ ਹੁੰਦੈ। ਕਈ ਫੇਲੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੰਦੈ, ਉਹ ਨੰਬਰ ਲਵਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਪਾਸ ਹੁੰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੈ। ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੈ, ਕੋਈ ਉਚਾ ਵੀ ਹੁੰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੱਧਰੀਆਂ (ਕੈਟਾਗਰੀਆਂ) ਵੀ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਵੰਡਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭੇਖ ਦੀ। ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੇਖਦੀ। ਬਣ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਘਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਨ 'ਚੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੇਵਾ ਕਰਦੈ, ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾ ਗਰੀਬ ਰਹਿ ਜਾਣ, ਜੇ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਗਰੀਬ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਵੀ ਜਾਣ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਠੀਆਂ ਵੀ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਫਾਰਮ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸਮਤ ਲਾਈ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਨੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੁੰਦੈ, ਹਰੇਕ ਜੀਵ। ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਭਾਈ ਭਰਾ ਜੀ ਮਾਲੀਆ ਨਹੀਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਭਰ ਹੋਇਆ, ਪੁਲਿਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜੂ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੈਸੇ ਫੜਾ ਦਿੰਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਭਰ ਲਿਓ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਹੈ ਚੁਕ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦੈ। ਇਹਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੇਖਦੀ ਸਿੱਖੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਜਿਹੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੁਭਾਓ ਜਾਗ ਪੈਂਦੈ ਉਥੇ ਵੀ। ਤੀਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਿਰਸ ਦੀ। ਮਤਲਬ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿ ਇਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਹੈਗੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਵਪਾਰ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਆਉਣਗੇ ਸਾਰੇ। ਉਹ ਹਿਰਸ ਦੀ, ਲੋਭ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵਨਾ ਦੀ। ਪੰਜਵੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਿਦਕ ਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੋ ਤਾਂ ਹੈਗੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ

'ਚ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ, ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ ਦਸਾਂਗੇ।

ਵਿਸਾਖੀ ਆ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪੁਛੇ ਬਗੈਰ ਵਾਪਸ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਲਗ ਗਏ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਡੰਗਰ ਪੜੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲੀ ਤਾਂ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਦਾ ਭੰਨ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਚੋਰਾਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਸੀਗੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਬੜੇ ਤੰਗ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਪੜੋਸੀ ਬੜੇ ਤੰਗ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਹੋਣ ਲਗ ਗਈ ਕਾਨਾਫੁਸੀ ਜਿਹੀ। ਅਖੀਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਰੇ ਲਗਾ ਦਿਤੇ। ਦਸ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਅਖੀਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ ਕਿ ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਜਾਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੇ, ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਰੋਕ ਲੈਣ। ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਹਾੜ ਵਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਓ ਭਾਈ, ਨਿਕਲਣੈ, ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਜੁਗਤ ਦਸਦਾਂ ਜੇ ਗੁਪਤ ਰਖ ਲਵੋਂ? ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਹ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਫੰਬਾ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿਓ ਮੇਰੇ ਨੱਕ ਕੋਲ, ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ। ਦੇਖ ਲਓ ਪ੍ਰਤਿਆ ਕੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਬਣਦਾ ਹਾਂ ਮੁਰਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਕ ਲਿਓ। ਉਥੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਚਲੇ ਜਾਇਓ। 'ਨਾਂਗੇ ਆਵਣਿ ਓਏ ਪਿਆਰੇ ਨਾਂਗਹਿ ਜਾਣਾ ਜੀ ਰਾਮਾ।" ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੇ। ਬਣਾ ਲਈ ਵਿਉਂਤ, ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ। ਦੋ ਚਾਰ ਸੌ ਬੰਦਾ ਮੁਰਦਾ ਚੁੱਕੀਂ ਆਉਂਦੈ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਕੀ ਗੱਲ ਭਾਈ, ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?

ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਦਸਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਤਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਇਥੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੈਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਹੁਣ ਇਥੇ

ਜਾ ਕੇ ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ 'ਚ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਕਾਹਨੂੰ ਕਰਨੈ, ਆਹ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਫੂਸ ਪਿਐ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਕਰ ਦਿਓ ਜਲ ਜਾਏਗਾ। ਫੂਸ ਦਾ ਢੇਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਰਖ ਦਿਓ ਅਰਥੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੁਣ ਰਿਹੈ ਪਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਸ ਗਿਆ ਬੁਰਾ।

ਲਾਂਗਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ, ਜਾ ਕੇ ਲਿਆ ਚੁਆਤੀ। ਲਕੜੀ ਆ ਗਈ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਲਾ ਦੇ ਭਾਈ ਇਥੇ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨੈ ਆਪਾਂ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਤਿੜ-ਤਿੜ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਘਾਹ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਰੱਸੀ ਤੋੜ ਕੇ ਵਗਾਹ, ਕਫਣ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਨੱਠਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ, ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਲਗ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲਓ ਭਾਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਣਦੇਹੀ ਸਚਖੰਡ ਨੂੰ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦੈ, ਫੜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਨੂੰ।

ਸਾਰੇ ਬਿਠਾ ਲਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੀ ਛਲ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਚੁੱਪ ਕਰੋ ਬੈਠੋ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖੇ! ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਨਾ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਭਾਂਤ ਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਦੀ, ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੇਖਦੀ, ਸਿੱਖੀ ਹਿਰਸ ਦੀ। ਜਿਹੜੀ ਦੂਜੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਮੈਂ ਮਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਉਂਦੇ ਮਰ ਜਾਵਣਾ,
ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣੀ ਔਖੀ।

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀਂ ਹੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜੇ ਤਾਂ ਮੁਰੀਦ ਬਣਨੈ ਤਾ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਮਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਰਹਿਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਉਹ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣੈ। ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਇਕ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਚਿਆਈਆਂ ਰਖੀਆਂ ਨੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਰ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਬੋਲ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਕਹਿ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਚਿਤਵ। ਨਿੰਦਿਆਂ ਨਾ ਕਰ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਨਾ ਕਰ, ਈਰਖਾ ਨਾ ਕਰ, ਵੈਰ ਭਾਵ ਨਾ ਕਰ। ਇਹ ਅਨੁਸਾਸਨ ਤੈਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਿਆ -

ਫਿੱਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਬੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੭੩

ਚਾਹੇ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲ ਦਿਤਾ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿੱਕਾ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, ਬੁਕਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੩੦੫

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗੇ, ਜਾਗ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ -

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਹੁੰਣਾ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹਦੇ 'ਚ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਭਲਕੇ ਉਠਣਾ, ਸਾਝਰੇ ਉਠਣਾ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ -

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ
ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖੁ ਪਾਪੁ ਦੇਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਨਾਮ ਹੈ, ਆਹ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ। ਉਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੁਛ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ। ਪੁਛੋ, ਤੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਕੀ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਭਟਕਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਲੈ ਲਵਾਂ। ਨਾਮ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ। ਜਿਹਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮਿਲਦੈ, ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੈ। ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੈ। ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਨਾਮ। ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਤੇਂ ਬਾਹਰੋਂ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸੁਮੁ ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ਅੰਗ- ੨੯੩

ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤੀਆ। ਉਥੇ

ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਆਪੇ ਹੀ ਵੱਜ ਰਹੇ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਵਜਾਏ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ house on the rock ਹੈ। ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਡਾਲਰ ਪਾ ਦਿਓ। ਉਥੇ ਪੂਰਾ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੁਕ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਡਰੰਮ ਵਾਲਾ ਡਰੰਮ ਚੁਕ ਲੈਂਦੈ, ਫੇਰ ਵਜੀ ਜਾਂਦੈ, ਇਕ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਥਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਥੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪੈਸੇ ਪਾਏ, ਸਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਜਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਡਰੰਮ ਆਪੇ ਵਜਣ ਲਗ ਗਏ, ਸਿਤਾਰਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਵਜਣ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ -

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ

ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ

ਭ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੪

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਨੇ - 'ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ...।' ਧੁਨ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਹੁਲਾਰੇ ਖਾਂਦੈ, ਜੇ ਉਥੇ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ - 'ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥' (ਅੰਗ- 293) ਐਨਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦੈ, ਦਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਡਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਂਦੈ ਮੰਤਰ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ। ਇਹਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਇਕ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਬੇਅੰਤ। ਆਹ ਵਾਜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਹੱਥ ਮਾਰਾਂ, ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਕੋਈ ਧਮਾਕਾ ਹੋ ਜਾਏ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਤੇ ਉਥੇ ਧੁਨਕਾਰ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਧੁਨਾਂ ਦੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਐ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਨੇ? ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ....॥' ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂ

ਹੈਗਾ ਤਾਂ ਹਿਸਿਆਂ 'ਚ ਕਰ ਲਓ। ਦਸਵੰਧ ਦੇਣੈ। ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ, ਰੱਬ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੱਢ ਲਓ, ਹਿਸਿਆਂ 'ਚ ਕੱਢ ਲਓ, ਇਕੱਠਾ ਕੱਢ ਲਓ, ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢੋ। ਪਰ ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਰੀਸ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏਗਾ ਕੀ, ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾ ਦੇ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਕਾਲਾ ਸਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ
ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥
ਅੰਗ- ੬੫੧

ਉਹ ਫੇਰ ਨਿਰਮਲ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਂਜਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਹਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਾਂਜੀਏ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿਸਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਮੈਲ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਤਰ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਲ ਕੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥ ਅੰਗ - ੪

ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਤਰ ਜਪ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਕ, ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ

ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
ਅੰਗ- ੩੦੫

ਬਹਿੰਦਾ-ਉਠਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ -
ਜੇ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ....॥
ਅੰਗ - ੩੦੫

ਹੁਣ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੋਰ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਹੈ ਸਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰੀ ਤਾਰ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ -

ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ। ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਭੇਖ ਕਰ ਲੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦੀ, 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਭਾਅ ਜਾਂਦੈ। ਉਹਨੂੰ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਸ ਨੋ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਜਿਹਦੇ ਉਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਆਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਉਹਨੂੰ ਜੀਵ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦੈ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਦੇ ਦਿੰਦੈ। ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੈ। ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਵੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਨਾਮ ਆਪ ਵੀ ਜਪਦੈ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਪਾਉਂਦੈ। ਉਹਦੀ ਪਦਵੀ ਕਿੱਡੀ ਹੈ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਇਹ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਸਾਡਾ ਨਿਜੀ ਕਰਮ। ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਗੁਲਾਮ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦੈ। ਮੁੱਲ ਲਿਆ ਗੁਲਾਮ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਨਦੈ। ਗੁਲਾਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ ਇਥੇ। ਹਟ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਾਡਿਆਂ ਵੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟ ਗਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਵਿਕਦੇ ਫਿਰਦੇ। ਗੁਲਾਮ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜਹਾਜ਼, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਂਗੂ ਸਟੇਟ 'ਚ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੁਰ ਪੈਣੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਘੇਰ ਲੈਣੇ, ਕੁਛ ਮਾਰ ਦੇਣੇ, ਕੁਛ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣੇ। ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਜਹਾਜ਼ ਭਰ ਲੈਣੇ। ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਭਰ ਲੈਣਾ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ, ਫੇਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਲੈ ਤੁਰਨਾ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕ ਜਾਣਾ ਉਹਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਇਥੇ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਏਧਰਲਿਆਂ ਨੇ, ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਘੇਰ ਲੈਣੇ, ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨੈ। ਕਤਲਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਵਿਕਦੇ ਸੀਗੇ। ਗਜ਼ਨੀ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ। ਉਹ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਸੌ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਰਦਸਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਕੁਛ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਕੁਛ ਨਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮ

ਐਕਟ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੂਲ ਨੇ ਕਿ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰਨ ਦਿੰਦੇ, ਨਾ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਇਹਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹਨੂੰ ਧੁੱਪੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਖੋ, ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੋਬ ਦਿਓ, ਇਹਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਓ। ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦੈ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੇਵਣਾ।

ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ, ਚਾਰ ਉਤੇ ਹੀ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਉਹਨੇ ਖਾਣੇ, ਨਾ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣੈ। ਜਿਹੜਾ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਬਸ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਇਬਰਾਹੀਮ ਆਦਮ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਹੋਇਐ ਉਹ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਲੈ ਆਏ ਉਹ। ਬੜਾ ਹੀ ਸੁੰਦਰ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇਖੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੰਦਾ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਆ ਕੇ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਰਹਿਮ ਆਇਆ ਉਹਨੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ਐ ਗੁਲਾਮ! ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸ ਤੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈਂ? ਤੇਰੀਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕੀ ਨੇ? ਕਦੋਂ ਸੌਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈਂ, ਕਦੋਂ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈਂ? ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿਮ ਆ ਗਿਆ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਜ਼ੂਰ! ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜ਼ਾਦ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕਾਹਦਾ ਨਾਮ ਹੈ? ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਕਹਿ ਲਓ, ਕਿੱਟੂ ਬਿੱਟੂ ਕਰ ਲਉ, ਹੋਰ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੀਕ ਲਗਦੈ ਉਹ ਰਖ ਲਓ। ਕਪੜਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦੈ ਉਹ ਦੇ ਦਿਓ। ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਦੇ ਦਿਓਗੇ ਮੈਂ ਪਾਟੇ ਪਹਿਨ ਲਵਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਰੇਸ਼ਮ ਪਹਿਨਾ ਦਿਓਗੇ, ਮੈਂ ਰੇਸ਼ਮ ਪਹਿਨ ਲਵਾਂਗਾ। ਖਾਣ ਨੂੰ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ, ਦੇ ਦਿਓ। ਬਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦਿਓ, ਜੂਠੇ ਦੇ ਦਿਓ। ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਧਰਮ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓਗੇ, ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।

ਬਾਕੀ ਸੌਂਦਾ ਕਿਹੜੇ ਵਿਹਲੇ ਹੁੰਦੈਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਸੌਂ ਜਾਹ, ਮੈਂ ਸੌਂ

ਜਾਉਂ। ਜਦੋਂ ਹਾਕ ਮਾਰ ਲਈ, ਉਠ ਖੜ੍ਹਾਂਗਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਨਮੁਖ ਹੁੰਦੈ, ਆਹੀ ਕੁਛ, ਅਨੁਸਾਸਨ ਧਾਰਨਾ ਪੈਂਦੈ ਉਹਨੂੰ।

ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ

ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।

ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ।

ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦੁ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।

ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਜਦੋਂ ਪੁੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨਾ ਪੈਂਦੈ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਜੰਗ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਵਾਲ ਆਪ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਕਿਵੇਂ ਯੁੱਧ ਹੋਏ? ਤੇ ਉਥੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ 'ਚ ਗਏ, ਉਥੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਭਾਈ ਡੱਲਾ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸੌ ਜਵਾਨ ਛੇ-ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਉੱਚੇ, ਸਾਢੇ ਛੇ-ਛੇ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਛਾਤੀ 45 ਇੰਚ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। 50-52 ਇੰਚ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ। ਜੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਨ ਜਵਾਨ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਕੇ ਘੋੜੇ ਸਣੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਗੱਡ ਦੇਣ, ਐਡੇ ਤਾਕਤਵਾਰ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹਨੇ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਨਾ, ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਮੇਰੇ ਜਵਾਨ ਕਿੱਡੇ-ਕਿੱਡੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਡੱਲਿਆ। ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਬਈ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਨ ਨੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਲੁਟਣਾ ਮਾਰਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਥੇ ਆਪਣਾ ਹਿਤ ਭੇਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਲੜ ਸਕਦੇ। ਜਿਥੇ ਆਪ ਦਾ ਹਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਜਿਥੇ ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਉਥੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਲੜਨੈਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਿਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ ਸੀਗੇ ਪਿਆਰਿਆ, ਉਹ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਿੱਖ ਸੀਗੇ। ਜਿਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸਭ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਲ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁਕਿਆ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿਸਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਰਾਈਫਲ। ਮਹਾਰਾਜ! ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਰਾਈਫਲ ਹੈ,

ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਹਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚੁਕਦਾ। ਵਾਲ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪ ਪ੍ਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਡੱਲਿਆ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕਿ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਜਵਾਨ ਲਿਆ। ਦੋ ਜਵਾਨ ਲਿਆ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚੀਂ ਗੋਲੀ ਪਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਪੜੀਆਂ ਭੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਡੱਲੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅੱਡਿਆ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਉਚੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਕਰੀਂ, ਮੁਛਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਸਭ ਨੇ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਿਸਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਡੱਲਾ ਦੇਖਦੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਅੱਖ ਰਲਾਉਂਦੇ, ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਉਠ ਜਾਂਦੇ। ਅਖੀਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਤੇਰਾ ਜਵਾਨ ਤਾਂ ਬਈ ਕੋਈ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਹੀ ਖੜ੍ਹ ਜਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਦੇਖ ਇਥੇ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਬੁਲਾ ਦੇ। ਜਾਨ 'ਚ ਜਾਨ ਪਈ ਕਿ ਸੁਕਰ ਹੈ, ਗਲ ਟਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗਜ਼ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਸਾਲਾ ਲਾ ਲਿਆ, ਪਲੀਤਾ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਜਦ ਪੁਲੀਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਬੁਲਟ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਗੋਲੀ ਟੈਸਟ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਨੱਠ ਪਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਨੂੰ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ, ਦੂਜਾ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਈਂ ਪੁਜ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੁਣਿਆ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਨੱਠਿਆ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਸੋ ਹੱਕ ਮੇਰਾ ਹੈ ਇਹਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੱਲਾ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਦੋਵੇਂ ਖੜ੍ਹ ਜਾਓ। ਸਿਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਧੱਕ-ਧੱਕ ਕਰਨ ਲਗ ਗਿਆ ਡੱਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿ ਹੁਣੇ ਮਾਰ ਦੇਣੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੜਾ ਨੀਵਾਂ ਲੈ ਗਏ। ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿਤੀ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੰਨਿਆ ਸੀ ਉਥੋਂ ਲੰਘ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੀ ਬੰਦੂਕ ਬੜੀ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ਭਾਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਦਸ ਬਈ, ਆਪੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ। ਇਹ ਭਾਵਨੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਲਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਖੜ੍ਹਨਾ। ਸੋ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋ ਆਈ। ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਆਪ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਡੱਲਾ ਜੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ 'ਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਚਾਰੇ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਡੱਲਾ-ਡੱਲਾ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਦੀ ਚੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਈ ਮੰਗ, ਤੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਦਿਵਾਈਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੀ ਮੰਗਣੈ? ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਛ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੇ ਹੈਗੇ, ਘਰਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਹਣਾ ਦਿਤੇ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਤੁਸੀਂ ਸੁੰਦਰ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਏਕੜਾਂ ਦੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ 'ਚ ਚਲਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਾ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਇਕ ਪੀੜੀ ਜੋਗਾ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਕੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਤੇਰਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਅਜੇ ਤਕ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ। ਤੂੰ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਡੱਲਿਆ! ਜਦੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਜਾਈ ਜਾਓ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਉਸ ਸੰਪਰਦਾ 'ਚ ਰਲ ਗਏ ਅਸੀਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਾਹ, ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਲ ਕਰ ਲੈ ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਉਦਾਸ ਮੂੰਹ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਡੱਲਿਆ! ਜਦੋਂ ਗਿਆਂ ਚੌਧਰੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਸੀਗਾ। ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਕਾਹਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਇਆਲ ਹੋਏ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨੈਂ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ, ਐਵੇਂ ਬਵਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋਗਾ ਥਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਾਹ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਤੂੰ ਅਜੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਐਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾਂ। ਰੋਜ਼ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਦਿਤਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਾਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਹੀ ਮੈਂ ਕਰੀ ਜਾਨਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲਗਦੀ ਨਹੀਂ, ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਮੁਖ ਤੋਂ, ਨਾਮ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਹਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼, ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਜੜ੍ਹ ਲਗੇਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਥਾਪ ਦਿਤੇ, ਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਪਿਆਰਿਆ! ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੈਂ, ਜੁਗਤ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਨਾਂ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਮਿਲਣੈ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ,
ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈ।

ਹਰਿ ਸਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾ।
ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚਿ ਸਿਧਾਂ ਖੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸਿਮਰਿ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ।
ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੪੧/੧

ਕਹਿੰਦਾ, ਡੱਲਿਆ! ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ 'ਚ ਹੀ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨੈਂ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨੈਂ, ਜੈਨੀ ਬਣਨੈਂ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਲ ਕਟਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਆਉਣੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਈਸਾਈ ਬਣਨੈ ਬਪਤਿਸਮਾ (baptize) ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇਣੈ ਉਸ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸੁਧ ਕਰਨੈ। ਸੁਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਜਲ ਉਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਜਲ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਬਾਣੀ ਦਾ ਤੇਜ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਐਨਰਜੀ ਹੈ ਉਹ ਸਟੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੱਖ ਲੈਂਦੈ ਪਾਣੀ ਸਾਂਭ ਕੇ। ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਖਦੀਆਂ ਨੇ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਧੂੜ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਪਾਣੀ। ਬਾਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਇਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤਾਂ ਰਹੇਗਾ ਇਹ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਲ ਜਾਏਗਾ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਰਹੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਉਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਣ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ (ਕਰੀਮੀਨਲ) ਨੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕਰਮ (ਕਰਾਈਮ) ਕਰਿਐ। ਸੋ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਸ ਦੁਰਗੰਧੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ 'ਚ ਲੈ ਜਾਓ। ਸੁੰਘ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਉ ਉਹਨੂੰ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਜੂਦ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੈ, ਜਿਥੇ ਬੈਠਦੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਵਕਤ ਜਿਹੜੀ ਐਨਰਜੀ ਹੈ ਨਾ, ਉਹ ਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ (vibrate) ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦੂਸ਼ਿਤ ਵੀ ਹੁੰਦੈ ਮਾੜੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ, ਚੰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁਧ ਵੀ ਹੁੰਦੈ, ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ। ਸੋ ਪਾਣੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਸਟੋਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਐਨਰਜੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ। ਜਦੋਂ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਅਸਰ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਿਆ! ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅੰਤਸਕਰਣ ਨੂੰ ਕਾਬਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੰਤਰ ਦੇਣੈ, ਇਹ ਸਾਂਭ ਲਵੇ।

ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਪਿਛਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ। ਧੱਕੋ-ਧੱਕੀ ਛਕਾਈ ਜਾਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਜ਼ਰੂਰ ਸੀਗੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰ। ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ, ਪੰਜ ਲੱਖ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਆਈਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਪੰਜ ਲੱਖ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੁਣ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਛਕ ਲਈਂ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਸੁੱਧ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ, ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਦੀਣ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਬੀਜ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 50 'ਤੇ)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-29)

ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ। ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਖਦੇਵ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੀ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ, ਮੈਂ ਇਕਾਂਤ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਰਾਹੀਂ ਮਲ ਅਤੇ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਵਰਣ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸਿੱਧ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਤਾ ਨੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਾਲਿਆ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਚੱਕਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਜੁੜਿ ਜੁੜਿ ਵਿਛੁੜੇ ਵਿਛੁੜਿ ਜੁੜੇ ॥

ਜੀਵਿ ਜੀਵਿ ਮੁਏ ਮੁਏ ਜੀਵੇ ॥

ਕੋਤਿਆ ਕੇ ਬਾਪ ਕੋਤਿਆ ਕੇ ਬੇਟੇ

ਕੋਤੇ ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਹੁਏ ॥

ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ

ਕਿਆ ਜਾਤੀ ਕਿਆ ਹੁਣਿ ਹੁਏ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੩੮

ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਸ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਮੇਰੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਾਰਬਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਅਮਰ ਕਥਾ ਸਰਵਣ ਕਰੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਰ ਕਥਾ ਦੇ ਸਰਵਣ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਤੋਂ ਮੈਂ

ਤੋਤੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥

ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਕੀਏ ਬਹੁ ਰੰਗਾ ॥

ਐਸੇ ਘਰ ਹਮ ਬਹੁਤੁ ਬਸਾਏ ॥

ਜਬ ਹਮ ਰਾਮ ਗਰਭ ਹੋਇ ਆਏ ॥

ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ॥

ਕਬਹੂ ਰਾਜਾ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਕਬਹੂ ਭੇਖਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੬

ਏਉ ਜੀਅ ਬਹੁਤੁ ਗੁਭ ਵਾਸੇ ॥

ਮੱਹ ਮਗਨ ਮੀਠ ਜੋਨਿ ਫਾਸੇ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੧

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿਛਲਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਜੂਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸੁਣੋ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ, ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਾਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਕ ਜਨਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਏ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਇੱਟਾਂ ਮਿੱਟੀ ਢੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਜੂਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਦਲਿੱਦਰੀ ਮਾਲਕ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਰੂੜੀਆਂ ਤੇ ਪੁਜਦੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਚਰ੍ਹੀ ਆਦਿ ਪੱਠੇ ਰੂੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਰੋਲ-ਵਿਰੋਲ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਗੋਬਰ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ, ਲੱਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਪਾਸ, ਭੁੱਖੀ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਦੰਦ ਨਿਕਲ ਆਏ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਮੰਦਾ ਚਾਰਾ ਖਾ ਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜਚੂ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਾਡੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਗੁੰਣ ਪਾ ਦਿਤੀ।

ਮੇਰੀ ਕਮਰ ਬੋਝ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਕਮਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਝੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਨੂੰ ਲਾਗਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬੋਝ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਠੋਕੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉਪਰ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਡੰਡੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਰੋਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਤਾਂ ਦਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬੋਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਦੱਸ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ ਕਿ ਨੱਠ ਜਾਂਦਾ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੰਧਸ਼ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ, ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਲੈ ਕੇ ਧੋਬੀ, ਪਾਸ ਵੇਚ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਧੋਬੀ, ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਇਕ ਗਿੱਲੀ ਪੰਡ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਲੱਦ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਉਹ ਦੂਰ ਰੋਹੀ ਦੇ ਟੋਭੇ ਵਿਚ ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਂ ਕਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਖੜ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਰ ਭਜਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਸੂਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੀ ਬਾੜ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤ ਦੇ ਸਲਾਭੇ ਕਰਕੇ ਘਾਹ ਉਗ ਆਇਆ ਸੀ। ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਤਿੜਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਹ ਤਿੜਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨੱਕ ਤੇ ਕੰਡੇ ਲੱਗ ਜਾਣੇ ਅਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਦਾ, ਭੁੱਖ ਦਾ ਦੁਖ ਜਿਸਨੂੰ ਹੋਵੇ ਇਹ ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਖ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਸਾਰਾ ਪੱਕ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਘਾਹ ਵੀ ਖਾਇਆ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤੁਰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਇਕ ਚਿੱਕੜ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ, ਉਹ ਇਕ ਦਲਦਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਹਿਰਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠੋਰ ਦਿਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਹਿਤ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੇ ਫਸਾਏ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹਿਕ-ਸਹਿਕ ਕੇ ਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਪਗਡੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਫੇਰ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਜੁਆਨ ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਨੂੰ ਲਾਗਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਾਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਸ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਹਿਲਣ-ਜੁਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਰ ਹੀ ਕੀ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਜਿੰਨਾ ਮੈਂ ਹਿਲਿਆ ਜੁਲਿਆ, ਓਨਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਗਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਘਰਦਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਉਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਐਨਾ ਫਸ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਨੂੰ ਚੁਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਉਡਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜਿਉਂਦੇ ਦੀਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ। ਅੰਤ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਗਾਰਾ ਫਸ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਦਮ ਰੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਓਸਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਰਿਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਦੁਖ ਭੋਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮੇਰਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਣਾ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਵਰ ਕਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਹਨ। ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ-

**ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ॥
ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥
ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥**

ਅੰਗ- ੧੨

ਸੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰੂ

ਵਾਂਗੂੰ ਇਸ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ।

ਬਾਰਹ ਵਰ੍ਹੇ ਗਰਭਾਸ ਵੱਸ
ਜੰਮਦੇ ਹੀ ਸੁਕ ਲਈ ਉਦਾਸੀ।
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਅਤੀਤ ਹੋਇ
ਮਨ ਹਠ ਬੁੱਧਿ ਨ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ।
ਪਿਉ ਬਯਾਸ ਪਰਬੋਧਿਆ
ਗੁਰ ਕਰ ਜਨਕ ਸਹਜ ਅਭਿਆਸੀ।
ਤਜ ਦੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਲਈ
ਸਿਰ ਧਰ ਜੂਠ ਮਿਲੀ ਸ਼ਾਬਾਸੀ।
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਵੇਸ਼ ਕਰ
ਗਰਬ ਨਿਵਾਰ ਜਗਤ ਗੁਰਦਾਸੀ।
ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪਾਖਾਕ ਹੋਇ
ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਪਰਗਾਸੀ।
ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਖ ਫਲ ਸਹਜਿ ਨਿਵਾਸੀ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ - 25/10

ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਖ ਹੋਵੇ, ਰੋਗ ਹੋਵੇ, ਘਾਟੇ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ, ਵਿਘਨਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਪੰਜੇ ਕਲੇਸ਼ - ਅਵਿਦਿਆ, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼, ਅਸਮਿਤਾ, ਰਾਗ, ਦ੍ਰੈਸ਼ ਆਦਿ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਣ, ਆਸਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀਆਂ ਡੈਣਾਂ ਚੁੰਡ-ਚੁੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਦੁਖ ਹੋਣ; ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਤਦੇ ਜਾ ਵਿਸਰਿ ਜਾਵੈ॥

ਅੰਗ - ੯੮

ਦੁਖ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮਣੁ ਦੁਖਿ ਮਰਣੁ
ਦੁਖਿ ਵਰਤਣੁ ਸੰਸਾਰਿ॥
ਦੁਖੁ ਦੁਖੁ ਅਗੈ ਆਖੀਐ
ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰ॥
ਦੁਖ ਕੀਆ ਪੰਡਾ ਖੁਲੀਆ
ਸੁਖੁ ਨ ਨਿਕਲਿਓ ਕੋਇ॥
ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੀਉ ਜਲਾਇਆ
ਦੁਖੀਆ ਚਲਿਆ ਰੋਇ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪੦

ਹੋਰ ਥਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥
ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੬

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਜਨ ਵਿਚ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਹਰਿ ਅਉਖਧੁ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਭਾਈ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਬਿਨੁ ਬਿਧਿ ਨ ਬਨਾਈ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਸੰਜਮੁ ਕਰਿ ਦੀਆ॥
ਨਾਨਕ ਤਉ ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਨ ਥੀਆ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੋ ਰੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸਿਫਤੀ ਰਤਿਆ
ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ॥
ਦੁਖ ਕੀਆ ਅਗੀ ਮਾਰੀਅਹਿ
ਭੀ ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪੦
ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਨਿਰਮਲ ਹੰਸੁ॥
ਜਿਸੁ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਅੰਸੁ॥
ਦੁਖੁ ਰੋਗ ਸਭਿ ਗਇਆ ਗਵਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਛੂਟਸਿ ਸਾਚੈ ਨਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਦੁਖੀ ਹੈ-

ਦੁਖੀ ਦੁਨੀ ਸਹੇੜੀਐ ਜਾਇ ਤ ਲਗਹਿ ਦੁਖ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਸੈ ਨ ਲਥੀ ਭੁਖ॥
ਰੂਪੀ ਭੁਖੁ ਨ ਉਤਰੈ ਜਾਂ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਭੁਖ॥
ਜੇਤੇ ਰਸ ਸਰੀਰ ਕੇ ਤੇਤੇ ਲਗਹਿ ਦੁਖ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੭

ਅਤੇ ਫੇਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ 'ਮੈਂ' ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਦੁਖ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ -

ਜਬ ਲਗੁ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੂਝਤਾ
ਤਬ ਹੀ ਲਉ ਦੁਖੀਆ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਿਆ
ਤਬ ਹੀ ਤੇ ਸੁਖੀਆ॥ ਅੰਗ - ੪੦੦

ਜਿੰਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ -

ਕਾਮ ਕਰੋਧੁ ਸਬਲ ਸੰਸਾਰਾ॥
ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਕਾ ਪਸਾਰਾ॥

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇਵਾਹਿ ਸੇ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ
ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਇਦਾ॥ ਅੰਗ- ੧੦੬੦**

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਖੇਤੀ ਕਰੋ, ਨਾ ਹੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਪਾਰ ਕਰੋ, ਨਾ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਾਓ; ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਨੇਕੀ ਦੀ, ਹੱਕ ਦੀ, ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ, ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਮੁਨਾਫਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਬਣ ਕੇ, ਜੋ ਪ੍ਰਮ ਆਗਿਆ ਹੈ - ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਤਾਹੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਨੇ 'ਵਰਤਣ ਬੈਰਾਗ', 'ਮੁਖ ਭਗਤੀ' ਅਤੇ 'ਨਿਹਚੇ ਗਿਆਨ' ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ ਦੁਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸ਼ਾ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਵਰਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਖ ਨਾਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

**ਦੁਖੁ ਨਾਹੀ ਸਭੁ ਸੁਖੁ ਹੀ ਹੈ ਰੇ
ਏਕੈ ਏਕੀ ਨੇਤੈ॥**

**ਬੁਰਾ ਨਹੀ ਸਭੁ ਭਲਾ ਹੀ ਹੈ ਰੇ
ਹਾਰ ਨਹੀ ਸਭ ਜੇਤੈ॥**

**ਸੌਗੁ ਨਾਹੀ ਸਦਾ ਹਰਖੀ ਹੈ ਰੇ
ਛੋਡਿ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਲੇਤੈ॥**

**ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਹੈ ਕਤ ਆਵੈ ਕਤ ਰਮਤੈ॥ ਅੰਗ - ੧੩੦੨**

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਰਹਿਤਾਂ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਉਹ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ 1997 ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਪ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ, ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮੰਗਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਇਹ Universal message (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਦੇਸ਼) ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ, ਸਰਬ ਧਰਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਖਸ਼ਾਤ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹੋ, ਗੁਰਮੁਖ ਕਹੋ, ਸਾਧੂ ਕਹੋ, ਪੀਰ ਕਹੋ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕਹੋ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਗੁਪਤ ਰਸਤੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਬਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਪਾਰਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਆਰਥਕ ਲਾਭ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਭੁਲੇਖੇ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੀਵ ਭੁੱਲ-ਭਲਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸ਼ਰਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਹ ਪੁਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸ਼ਰਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਪੀਡੇ ਸੰਸੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਅਣਜਾਣ-ਪੁਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਖਾਣ ਹੈ-

**'ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਖਤਰਾ-ਏ-ਜਾਨ
ਨੀਮ ਮੁਲਾ ਖਤਰਾ-ਏ-ਇਮਾਨ'**

ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਚਾਹ, ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਸੌਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਤੂੰ ਹੁਣ ਹੈਂ ਜਿਸਨੂੰ ਹਉਮੈ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਤੂੰ ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ, ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਨੇਸ਼ਟਾ ਪਰਖ ਕੇ ਫੇਰ ਇਸ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਲਗਨ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਮਾਰਗ ਛੇਤੀ ਤਹਿ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਹਿਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ

ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਆਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਦਿਸ਼ ਸਰੂਪ, ਹਰ ਥਾਂ ਉਪਰ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ; ਖਾਣ ਲਈ ਅਨਾਜ, ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਕਪੜਾ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਰੋਆ ਸਰੀਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦਿਆਲੂ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ -

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲਾ ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੫

ਮੇਰੇ ਇਕ-ਇਕ ਰੋਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਮਾਇਆ ਨਾਗਨੀ ਦੇ ਛਲ ਤੇ ਕਪਟ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲਾ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਚ ਰਮੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਮ ਚੇਤਨ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ-

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ

ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਅਤੇ ਆਪ ਅਕਾਲ ਉਸਤਿਤ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਜਲੇ ਹਰੀ ॥ ਥਲੇ ਹਰੀ ॥

ਉਰੇ ਹਰੀ ॥ ਬਨੇ ਹਰੀ ॥

ਗਿਰੇ ਹਰੀ ॥ ਗੁਫਾ ਹਰੀ ॥

ਛਿਤੇ ਹਰੀ ॥ ਨਭੇ ਹਰੀ ॥

ਈਹਾਂ ਹਰੀ ॥ ਉਹਾਂ ਹਰੀ ॥

ਜਿਮੀ ਹਰੀ ॥ ਜਮਾ ਹਰੀ ॥

ਅਲੇਖ ਹਰੀ ॥ ਅਭੇਖ ਹਰੀ ॥

ਅਦੋਖ ਹਰੀ ॥ ਅਦੈਖ ਹਰੀ ॥ ਅਕਾਲ ਉਸਤਿਤ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਮ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਉਤਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਤਿ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਣਨ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਵੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਨਿਰਾ ਹੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਉਤਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਕੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੰਗਾਂ-ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਹੋਇ

ਏਕੰਕਾਰ ਅਪਾਰ ਸਦਾਯਾ ॥

ਏਕੰਕਾਰਹੁੰ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ

ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਬਨਾਯਾ ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26/2

ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸਲੋਕ ਦੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ

ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ

ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ

ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ ॥

ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ

ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ ॥

ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ- 463

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਾਰੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ, ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ, ਉਚੇ ਨੀਵੇਂ, ਸੁਖ-ਦੁਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਭੁਲ-ਭਲਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਹਨ, ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਉ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਵਾਹੀ ਸੰਵਾਰੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਬੀਜ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਫਲ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮ ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸੁਭਾਅ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਮ ਨੇੜਤਾ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪੁਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ -

**ਹਾਥੀ ਕੀ ਚਿਘਾਰ ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ
ਚੀਟੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤ ਹੈ॥
ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ**

ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਤਿ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨਤਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੁਖ ਪਿਲਾ ਦਿਤਾ।

**ਦੂਧੁ ਕਟੋਰੈ ਗਡਵੈ ਪਾਨੀ॥
ਕਪਲ ਗਾਇ ਨਾਮੈ ਦੁਹਿ ਆਨੀ॥
ਦੂਧੁ ਪੀਉ ਗੋਬਿੰਦੇ ਗਾਇ॥
ਦੂਧੁ ਪੀਉ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਇ॥
ਨਾਹੀ ਤ ਘਰ ਕੋ ਬਾਪੁ ਰਿਸਾਇ॥
ਸੁੰਦਿਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ॥
ਲੈ ਨਾਮੈ ਹਰਿ ਆਗੈ ਧਰੀ॥
ਏਕੁ ਭਗਤੁ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਬਸੈ॥
ਨਾਮੇ ਦੇਖਿ ਨਗਾਇਨੁ ਹਸੈ॥
ਦੂਧੁ ਪੀਆਇ ਭਗਤੁ ਘਰਿ ਗਇਆ॥
ਨਾਮੇ ਹਰਿ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਭਇਆ॥**

ਅੰਗ - 1163

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵੀ ਛਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਲੱਸੀ ਵੀ ਪੀ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਾਟਰੋ
ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥
ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਖਿ ਗੁਸਾਈਆ ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ॥**

ਅੰਗ - 488

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ

ਲਿਖੀ ਹੈ -

**ਬਾਮੁਣ ਪੂਜੈ ਦੇਵਤੇ
ਧੰਨਾ ਗਉ ਚਰਾਵਣ ਆਵੈ।
ਧੰਨੈ ਡਿੱਠਾ ਚਲਿਤ ਏਹੁ
ਪੁੱਛੈ ਬਾਮੁਣ ਆਖ ਸੁਣਾਵੈ।
ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ
ਜੋ ਇੱਛੈ ਸੋਈ ਫਲ ਪਾਵੈ।
ਧੰਨਾ ਕਰਦਾ ਜੋਦੜੀ
ਮੈਂ ਭਿ ਦੇਹ ਇਕ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ।
ਪੱਥਰ ਇਕ ਲਪੇਟ ਕਰਿ
ਦੇ ਧੰਨੈ ਨੌਂ ਗੈਲ ਛਡਾਵੈ।
ਠਾਕੁਰ ਨੌਂ ਨ੍ਰਾਵਾਲ ਕੈ
ਛਾਹ ਰੋਟੀ ਲੈ ਭੋਗ ਚੜ੍ਹਾਵੈ।
ਹੱਥ ਜੋੜ ਮਿੰਨਤ ਕਰੈ
ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪੈ ਬਹੁਤ ਮਨਾਵੈ।
ਹਉਂ ਭੀ ਮੂੰਹ ਨ ਜੁਠਾਲਸਾਂ
ਤੂੰ ਰੁੱਠਾ ਮੈਂ ਕਿਹੁ ਨ ਸੁਖਾਵੈ।
ਗੋਸਾਈਂ ਪਰਤੱਖ ਹੋਇ
ਰੋਟੀ ਖਾਹਿ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ।
ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਾਵੈ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10/13
'ਚਲਦਾ.....।'

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-38)

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਲ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪਿਆਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ
ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ -

ਕੋਈ ਆਵੈ ਸੰਤੋ ਹਰਿ ਕਾ ਜਨੁ ਸੰਤੋ
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਨੁ ਸੰਤੋ, ਮੋਹਿ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਲਾਵੈ ॥
ਅੰਗ- ੧੨੦੧

ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਦਸ ਦੇਵੇ ਤੇਰਾ। ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਦੱਸੇ,
ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਫੇਰ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ ਹਉ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ ਪਾਉ ॥ ੧ ॥
ਅੰਗ- ੧੨੦੧

ਹਰਿ ਜਨ ਸੰਤ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥
ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਸਹੁ ਮੈ ਭੁਖ ਲਗਾਈ ॥
ਮੇਰੀ ਸਰਧਾ ਪੂਰਿ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤੇ
ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਦਰਸਨਿ ਮਨੁ ਭੀਜੈ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੯੫

ਐਸੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਖਿੱਚ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਹਨੂੰ
ਬਿਰਹਾ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਬਿਰਹਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ
ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਤਰਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ,
ਦਲੀਲਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਫਿਲਾਸਫਰ ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਤੱਕ ਨਹੀਂ
ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦਾ। ਪਹੁੰਚਦਾ ਕੌਣ ਹੈ ਭੋਲਾ ਬੰਦਾ -

ਚਤੁਰਾਈ ਨ ਚਤੁਰਭੁਜੁ ਪਾਈਐ ॥ ਅੰਗ- ੩੨੪
ਭੋਲੇ ਭਾਇ ਮਿਲੇ ਰਘੁਰਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੩੨੪

ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਾਵੈ ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
ਰੱਬ ਭੋਲਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਜੋੜ ਭੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ,
ਚਲਾਕਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਚਲਾਕ ਤਾਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਕਰ-ਕਰ
ਕੇ ਹਾਰ ਗਏ, ਰਹਿ ਗਏ। ਲੇਕਿਨ ਰੱਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ
ਮਿਲਿਆ। ਸੋ ਬਿਰਹਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬਿਰਹਾ ਨੂੰ
ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਸਮਝ ਲਓ। ਬਿਨਾਂ ਬਿਰਹਾ ਤੋਂ ਗੱਡਾ
ਹੈ ਬਲਦਾਂ ਵਾਲਾ। ਜਿਹੜਾ ਫਾਸਲਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੂਰ
ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ
ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੨੯

ਉਹ ਤਾਂ ਮਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ
ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਕਦੇ ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
ਕਦੇ ਖਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ।
ਕਦੇ ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਆਂ। ਕਦੇ ਪਿਆਰ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸੋਹਣਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਹੈ, ਪੈਸਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ
ਲਿਖਿਆ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਫ਼ਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ ॥
ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥
ਅੰਗ- ੨੫੩

ਜੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ
ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਟਾ ਦਾ
ਕੀੜਾ ਹੈ -

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥
ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥
ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ
ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥ ੬ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੭

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦੀ
ਕਹਾਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਗ ਗਈਆਂ
ਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਣ ਲਗ ਗਏ। ਬਾਣ ਲੱਗਿਆ ਕਬੀਰ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ, ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ,
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ,
ਮੇਰੇ ਪੈ ਗਿਆ ਕਲੇਜੇ ਛੇਕ।

ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੪

ਸੂਰਮਾ ਹੁੰਦੇ ਸਤਿਗੁਰ। ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਬਚਨ ਬਾਣ
ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਕਿਹੈ 'ਉਠ
ਰਾਮ ਕੇ ਕਹੁ ਰਾਮ'। ਬਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਸੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ
ਗਈ। ਨਿਝਰ ਦੇ ਵਿਚ ਝਰਨਾ ਚਲ ਗਿਆ। ਅਨਹਦ
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧੁਨ ਲਗ ਗਈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ

ਗਿਆ ਅੰਦਰ। ਵਿੰਨ ਦਿਤੀ ਸੁਰਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਕਬੀਰ ਜੀ ਰਾਮ ਬਣ ਕੇ ਛੁਟੇ। ਬਾਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੇ। ਅਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ
ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ ਅੰਗ- ੪੪੯

ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਮੋਹਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਬੰਦਾ ਮਾਇਆ ਨੇ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤੈ ਬਾਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦੈ, ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਸਾਨ ਨੇ - **'ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥ ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ ਸੈ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨ ॥'** (ਅੰਗ- 1379)

ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਮੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਝਰਨਾਹਟ (vibration) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਬਹੁਤ ਬਿਰਹੁੰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਬਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਉਸ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਹਰਿ ਜੀ ਵਸ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ
ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰੀਆਂ।

ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ॥
ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੯੬੨
ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਈ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਖਿੱਚ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! 10 ਦਿਨ ਲਗਣਗੇ ਚਲਦਿਆਂ-ਚਲਦਿਆਂ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਡੀ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜਾਣਦਾ ਓਹੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਕਦੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ। ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੱਗੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਉਹ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ। ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਬਿਰਹੁੰ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਦੀ ਰਜ਼ਾ।

ਚੱਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਅੱਜ 10 ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ। ਦਸਵੇਂ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਟੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਏਮਨਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਜਾ, ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ। ਕੱਚੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਹੜਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਇਕ ਫਾਟਕ ਜਿਹਾ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਕਿਰਤੀ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਰ ਰਿਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਪ੍ਰਾਥਨਾ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੈ। ਦਿਲ ਦੀ ਹੂਕ ਕੱਢਦੈ। ਬਿਹਬਲ ਹੋਇਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਐਸੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਦੋਂ ਹੋਣਗੇ ਦੀਦਾਰੇ ਤੇਰੇ,
ਅੱਖੀਆਂ ਤਰਸਦੀਆਂ ਸਾਹਿਬਾ।

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ ॥
ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੯੪

ਐਸੀ ਹੂਕ ਦਿਲ ਦੀ ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਬੁਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਧਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਏਧਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾ ਦਿਤਾ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਭਾਈ ਲਾਲੇ! ਭਾਈ ਲਾਲੇ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਵਾਜ਼? ਐਨੀ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਐਨੀ ਅਪਣੱਤ ਵਾਲੀ। ਅੰਦਰ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਸੇ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬਣ ਜਾਂਦੈ ਬੰਦਾ ਫੇਰ ਉਹਨਾ ਦਾ। ਚਾਉ ਆ ਗਿਆ, ਸੁਝਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਛ। ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਛਲਣ ਲਗ ਗਿਆ ਦਿਲ ਕਿ ਹੈਂ ਐਡੀ ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਿੰਨੀ ਲਚਕ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਖਿੱਚ ਹੈ। ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕੌਣ ਹੈ?

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ। ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਰੰਟ ਚਲੀ ਗਈ। ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਝਰਨੂਟਾਂ ਆਉਣ ਲਗ ਗਈਆਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ -

ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧਿ ਕੀ ਨ ਸੁਧਿ ਰਹੀ
ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸੁੱਧਾਂ ਬੁੱਧਾਂ ਸਾਰੀਆਂ। ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤਰ ਨਾਲ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਘਰ ਦੀ ਸੁਹੱਪਣਤਾ ਵਾਸਤੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਸੁਹੱਪਣਤਾ ਵਾਸਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਥਾਂਉਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਐ, ਫੁੱਲ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੰਦੇ ਥਾਂਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦੇ। ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਾਰਾ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਗੰਦਾ-ਮੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਥੇ ਛਿੱਕਾਂ ਹੀ ਆਈ ਜਾਣ। ਦੇਖਦੈ, ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੇਖਦੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਖਿੜ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਝੂਮ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਲ ਦੇਖਦੈ, ਉਹ ਵੀ ਝੁੰਮਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਮਿਠਾਸ ਆ ਗਈ, ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ। ਕੋਈ ਐਨਰਜੀ ਆ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਗਈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੱਤ ਫੁਰ ਆਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਹੈਂ?

ਅਸੀਂ ਓਹੀ ਹਾਂ ਜਿਹਨੂੰ ਤੂੰ ਜਾਣਦੈਂ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਪਤੀਜ ਜਾਵੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੇ! ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਡੀਕਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਹੈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੈ ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਅੱਜ ਆ ਗਏ ਨੇ ਨਰਾਇਣ ਘਰ ਮੇਰੇ,
ਸੁੱਤੇ ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪਏ।

ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਐਨਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ -

ਸੋਹਿਅੜੇ ਸੋਹਿਅੜੇ ਮੇਰੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰੇ ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ-
੪੫੨

ਆਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਓਹੀ ਘਰ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਸੋਹਣਾ ਲਗ ਰਿਹੈ। ਆ ਗਿਆ ਸਭ ਨੂੰ ਸੋਹਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਪਾਹੁਨੜੇ ਪਾਹੁਨੜੇ ਮੇਰੇ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ- ੪੫੨

ਭਵਨੁ ਸੁਹਾਵੜਾ ਧਰਤਿ ਸਭਾਗੀ ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ- ੮੪੬

ਧਰਤੀ ਵੀ ਸੁਹਾਵੀ, ਘਰ ਵੀ ਸੁਹਾਵਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਭੁ ਘਰਿ ਆਇਅੜਾ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਲਾਗੀ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੮੪੬

ਵਾਰੇ-ਵਾਰੇ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਕੁਛ ਸੁੱਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਅਖੀਰ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੈ, ਬੋਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਮੌਨ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਪੂਰੀ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਗਹਿਰਾ ਪਿਆਰ, ਓਨੀਂ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਲਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਤਮਾ ਸ਼ਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ। ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਜਿਹੜਾ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਸਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰੇ ਜਿਹੜੇ -

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਫੇਰ ਸੁਰਤ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ -

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਦਸਵੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ਼੍ਰਾਮੁ ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ਅੰਗ- ੨੯੩

ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ ਹੈ ਉਥੇ ਹੁਣ ਗਹਿਰੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇ। ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿਆ।

ਮੁੱਦਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਨੂੰ।
ਮੁੱਦਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਭੇਜਦੇ
ਨੂੰ। ਅੱਜ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਤਰੁੱਠੇ ਹੋਂ ਮੇਰੇ ਗਰੀਬ
ਦੇ ਉਤੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਕਿਰਤੀ ਹਾਂ, ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ
ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਨਾ ਤਾਂ ਦਾਨ ਨੂੰ ਮੇਰੇ
ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੇ ਕੁਛ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭੇਟਾ
ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਆਹ ਹੰਝੂ ਨੇ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਹੈ ਜੋ ਹੰਝੂਆਂ
ਰਾਹੀਂ ਭੇਟਾ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਕੁਛ ਖਾਣ
ਪੀਣ ਨੂੰ ਬਣਾਵਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਹੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਭੁੱਖ
ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਲਿਆ ਭਾਈ ਜੇ ਛਕਾਵੇਂਗਾ, ਛਕ ਲਵਾਂਗੇ।
ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭੁਰੜੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦੇ।
ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ!
ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਪਸੀਜ ਗਏ
ਇਸ 'ਤੇ? ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਇਹ
ਪਿਛਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਭਗਤੀ ਕਰ ਰਿਹੈ।
ਇਹਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਫਲ ਲਗਣੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਭਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨੌਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-
ਭਗਤਿ ਨਵੈ ਪਰਕਾਰਾ ॥ ਪੰਡਿਤੁ ਵੇਦੁ ਪੁਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੧

ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ, ਸਰਵਣ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ, ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਰਚਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਾਸਾ ਭਾਵ
ਭਗਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿੱਤਰ ਭਾਵ ਭਗਤੀ ਹੋਇਆ
ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਗਤੀ। ਅਖੀਰ
ਇਹਨਾਂ ਭਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ। ਜਿਹਨੂੰ
ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਮਹਾਰਾਜ! ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਚਰਨ ਹੁੰਦੇ ਭਗਤ ਦਾ।
ਉਹਦਾ ਰਹਿਣਾ-ਸਹਿਣਾ, ਬੋਲਣਾ-ਚਲਣਾ ਸਾਰਾ ਜਿਹੜਾ
ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤੀ ਛੁਪੀ
ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਹਰਿ ਕਾ ਭਗਤੁ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀ ਛੁਪੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੫

ਨਹੀਂ ਛੁਪ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਨ

ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਕੀ ਹੈ?
ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਚਰਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਨੌਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾ
ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਿਤਾਵੇ।
ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ
ਇਤਿਹਾਸ, ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿਆਰ
ਭਾਵ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਵੇ। ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ
ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਗੱਲ ਲੱਭ ਗਈ, ਹੁਣ ਸੁਣਾਉਂਗਾ,
ਆਹ ਗੱਲ ਲੱਭ ਸੁਣਾਉਂਗਾ। ਨੋਟਸ ਹੀ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਜਾਵੇ,
ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ।
ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਧਿਆਨ ਉਹਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰੂ
'ਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਹੁਕਮ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਧਰੀਏ ਮਨ ਵਿਚ ਧਿਆਨ,

ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ।

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੮੬੪

ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦੇ।
ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹਦਾ ਵਜੂਦ ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ
ਹਰ ਵਕਤ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦੇ। ਹਰ ਵਕਤ ਧਿਆਨ ਵਿਚ
ਰਹਿੰਦੇ। ਧਿਆਨ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਮਨੋ ਕਲਪਤ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਕ ਮਿਕ ਹੁੰਦੇ,
ਇਕ ਸਮਾਉਂਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਹਦਾ ਰੂਪ ਬਣਦੇ।
ਫੇਰ ਇਹ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਨੇ ਜੇ
ਧਿਆਨ ਧਰ ਲਿਆ ਬੈਠੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ, ਗੁਰੂ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤਾਈਂ ਸਿੰਗਾਸਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਉੱਠੇ।
ਉਠਣ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤੇ। ਭਾਈ ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਨੇ ਜੇ ਧਿਆਨ
ਧਰ ਲਿਆ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ; ਸਜਾ
ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਰਮ
ਸਲਾਈਆਂ ਫੇਰ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਧੱਕਾ
ਦੇ ਦਿਓ। ਬਿਲਾਸਪੁਰੀਏ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਜਾ ਦਿਤੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਓ! ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ
ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨਾ ਕਰੋ।
ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿਓ। ਕਿਉਂ? ਮੈਂ
ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ
ਸਲਾਈਆਂ ਗਰਮ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਲਾਈਆਂ ਫਿਰ ਗਈਆਂ,
ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹਾ
ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀ ਬੈਠੇ, ਘੰਟਾ ਬੀਤ
ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਣਾ
ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਦਿਸਦੈ। ਵਜਦ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਪਿਆਰ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਖਿੱਚ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ ਉਹਨੂੰ। ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਦੇਖਦੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੂਨ ਸਿਮਿਆ ਹੋਇਐ। ਚੋ ਕੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਕਰਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਵੀ ਦਾਸ! ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਗਰਮ ਸਲਾਈਆਂ ਫਿਰ ਰਹੀਆਂ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਜੋ ਦਰਦ ਸੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ।

ਸੋ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਗੁਪਤ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਗੁਪਤ ਮਾਰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਤਰਕ ਆ ਗਈ ਗਿਆ ਆਇਆ ਕੰਮ। ਕਿੰਨੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਡੋਲੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੰਘਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੀ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮਨੁ ਮਾਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੮੬੪

ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਹੈ.....॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਉਹ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਹੁੰਦੈ। ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੈ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਿਆਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਇਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਧਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਸੰਪਤ ਧਿਆਨ, ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਅਹੰਗ੍ਰਹਿ ਧਿਆਨ। ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਦਮ ਅਟਕਲ ਪੱਚੂ ਗੱਲ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ।

ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਸਾਰਾ, ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਤਰਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਕਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਜਦੋਂ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਲ ਦੇ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੰਘਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦੇ ਨੇ। ਦੋਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਲਗਦੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਭਟਕਾ ਦੇਣ ਦਾ। ਨਰਕ ਨਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੈ ਧਰਮਰਾਜ ਕਿ ਇਹਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਟਕਾ ਦਿਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਐਵੇਂ ਵਿਅਰਥ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੈ, ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੈ। ਚੌਥਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੈ। ਐਵੇਂ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਦੈ, ਉਹਦੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਜਲ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਉਹਦਾ ਰੂਪ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦੈ ਕਹਿੰਦੇ। ਪੰਜਵਾਂ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਸਮ ਤੇ ਦਮ ਰਹਿਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਮਨ ਦੀਆਂ ਇਕ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਠਣ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਇਹ ਸਮ ਤੇ ਦਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੋਪ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਅਛੋਹ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਛੇਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੇਖ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਖਣੇ ਤੇ ਹਾਣ ਤੇ ਲਾਭ, ਘਾਟੇ ਵਾਧੇ, ਉਪਮਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਇਹਨੂੰ ਸਮਾਨ ਜਾਨਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਭਗਤੀ ਕਰਦੈ। ਉਹਦਾ ਇਹ ਆਚਰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਫੇਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, ਕੋਈ ਛਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਖੁਸ਼ੀ ਗ਼ਮੀ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਉਹਦਾ ਹੋਵੇ। ਨੌਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣੇ -

ਏ ਨੇਤ੍ਰਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ
ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥
ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ
ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੨

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਨਣਾ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਫਲ ਇਹ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਤਰਦੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦੈ। ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨਗੇ ਉਹ ਵੀ ਤਰ ਜਾਣਗੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜੇ ਬਚਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਉਸ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦਾ ਵਰਣ ਜੋ ਹੈ, ਖੱਤਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਆਪ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਚਲਤ ਧਰਮ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੌਂਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਨੇ। ਹੋਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੌਂਕੇ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਧਰਤੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਲਾਲੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਤੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਧਰਤੀ ਸੁੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਾਹੁੰਣ ਧੋਣ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸੁੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ -

ਸੂਚੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਹਨਿ ਜਿ ਪਿੰਡਾ ਧੋਇ ॥

ਸੂਚੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੭੨

ਸੋ ਸਚੁ ਮੰਦਰੁ ਜਿਤੁ ਸਚੁ ਧਿਆਈਐ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੭

ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ ਹੈ।

ਸੋ ਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਈਐ ॥

ਸਾ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਜਿਤੁ ਵਸਹਿ ਹਰਿ ਜਨ

ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੇ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੭

ਜਿੱਥੇ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਪੈ। ਚੌਂਕਿਆਂ 'ਚ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦੈ। ਜੇ ਚੌਂਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕੁਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ -

ਕੁਬੁਧਿ ਡੁਮਣੀ ਕੁਦਇਆ ਕਸਾਇਣਿ

ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਘਟ ਚੁਹੜੀ ਮੁਠੀ ਕ੍ਰੋਧਿ ਚੰਡਾਲਿ ॥

ਕਾਰੀ ਕਢੀ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾਂ ਚਾਰੇ ਬੈਠੀਆ ਨਾਲਿ ॥

ਅੰਗ- ੯੧

ਮਨ ਦਾ ਮੈਲਾ ਜੇ ਬੰਦਾ ਹੈ -

ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ

ਤਨਿ ਧੋਤੈ ਮਨੁ ਹਛਾ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੫੫੮

ਸੋ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੁੱਚ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਮਰਦਾਨਿਆਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਕ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਚੌਪੜੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਕ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਗ ਦੀ ਭੁਰਜੀ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਘੇਗੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਲੰਘਣੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਇਹ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ

ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਹੈ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਘਿਉ ਹੈ। ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਚ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਖੂਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ।

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜਦੋਂ ਛਕਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਮਰਦਾਨਿਆਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਕ ਖਾਧਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਹ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਹੀ ਆ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹਨੇ ਵਿਚ ਕੀ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੈ, ਸੁੱਕੀ, ਅਨਚੋਪੜੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਜਿਉਂ ਸਕਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖਾਹ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ, ਨਿਹੰਗ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਗ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ। 90 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ। ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਘਿਉ ਵਗੈਰਾ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਵਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਸਵਾ ਮਣ ਘਿਉ ਰੋਜ਼ ਪੈਂਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਉ ਅਸੀਂ ਖਾਣ ਲਗ ਗਏ, ਫੇਰ ਵਿਕਾਰ ਪੈ ਜਾਣਗੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ। ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰਾ ਕੁਛ।

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੈ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡੀ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਰੀਤ ਹੈ, ਦੁਆਪਰ ਯੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਅਲੂਣੀ ਭਾਜੀ ਛਕ ਲਈ ਬਿਦਰ ਦੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਬਿਰਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਚਲਦੈ। ਸੁਦਾਮੇ ਦੇ ਕੰਦਲੇ ਖਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਖਾਲੀ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਫੱਕਾ ਮਾਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਹੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਲਾਲੇ! ਇਹ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਪਰਚਾਵੇ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਤਿ ਦੀ ਹੀ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੁੱਧ ਤੇਰਾ ਓ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੱਗਿਆ ਬਿਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ।

ਰਾਜਨ ਕਉਨੁ ਤੁਮਾਰੈ ਆਵੈ ॥

ਐਸੇ ਭਾਉ ਬਿਦਰ ਕੇ ਦੇਖਿਓ
 ਓਹੁ ਗਰੀਬੁ ਮੋਹਿ ਭਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਹਸਤੀ ਦੇਖਿ ਭਰਮ ਤੇ ਭੂਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ॥
 ਤੁਮਰੇ ਦੂਧੁ ਬਿਦਰ ਕੇ ਪਾਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰੁ ਮੈ ਮਾਨਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਓ ਪਿਆਰਿਆ! ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਘਰ ਹੰਕਾਰ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ -

ਤੇਰੇ ਭਾਉ ਨ ਦਿਸਈ ਮੇਰੇ ਨਾਹੀ ਅਪਦਾ ਦੁਖਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਮੈਂ ਕੋਈ ਦੁਖਾਂ 'ਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ -

ਭਾਉ ਜਿਵੇਹਾ ਬਿਦਰ ਦੇ ਹੋਰੀ ਦੇ ਚਿਤਿ ਚਾਉ ਨ ਚੁਖਾ।
 ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਦਾ ਭੁਖਾ ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਖੀਰ ਸਮਾਨਿ ਸਾਗੁ ਮੈ ਪਾਇਆ

ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਨੀ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਐਵੇਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਗੱਲ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਪਾ ਕੇ ਛੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਂਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉੱਛਲ ਗਿਆ। ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਆ ਗਏ ਤੁਸੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਿੱਠ ਦੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੰਟ, ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੰਟ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕੋਈ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਨਿਗ੍ਰਾਂ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਥਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਨਦਰਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਧਾਰੀ,

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ। ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੀਸ ਲਗਦਿਆਂ ਅਨੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਆਹ ਭਾਵ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ 'ਤੇ,

ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਸਿਆ।

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੪੦੭

ਜਿੱਧਰ ਦੇਖਦੈ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਥੇ ਹੈ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਉਹ ਘਰ ਦਿਖਾਲ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ 83 ਲੱਖ 99 ਹਜ਼ਾਰ 999, ਜੂਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ 'ਚ ਆਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਘਰ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦਿਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਹੈ ਉਥੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ-
 ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥
 ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਜਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੪

ਉਹ ਸਬਦ 'ਤਿਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨੁ ਸਹਜ ਧੁਨਿ
ਉਪਜੈ ਜਿਤੁ ਸਬਦਿ ਜਗਤੁ ਥੰਮ੍ਰਿ ਰਹਾਇਆ ॥'
(ਅੰਗ-441)

ਆਦਿ ਸਬਦ ਜਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ ਉਹਦੀ ਧੁਨ
ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਲਗਾਤਾਰ। ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਿਆ ਕਰਦੀ,
ਉਹ ਟੁੱਟਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥

ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ੧੬ ਬਰੈਕਟ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਦੋ
ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ੧੬, ਓਅੰਕਾਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ
ਜਾਓਗੇ। ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਸਬਦ ਹੈ ਚੇਤਨ ਸਬਦ।
ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਕੋਈ ਵੀ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਸਬਦ ਵਜਦੇ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥ ੭ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੯੪੭

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲੁ ਹੈਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ
ਹਰ ਵਕਤ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦੇ, ਸੰਗੀਤ ਹੁੰਦੇ। ਕਿੰਨਾ ਕੁ
ਹੁੰਦੇ? ਕੌਣ-ਕੌਣ ਗਾਉਂਦੇ, ਸੇਦਰੁ ਦੀ ਪਉੜੀ 'ਚ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੁਛ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿ ਦਿਤਾ-

ਹੋਰ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ

ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੬

ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ,
ਦਰਿਆ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਧਰਤੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਉਣ,
ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਦੇਵਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮਾ,
ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ
ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਗਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਗਾ ਰਹੀਆਂ
ਨੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ
ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ।
ਤੇਰਾ ਦਰ ਗਾਉਣਾ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਸੁਣ ਫੇਰ ਉਹ ਰਾਗ। ਸੁਖਮਨ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹੜੇ
ਜਿਥੇ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕੋਈ ਵੀ। ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ
ਸੁਰਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ। ਅਫੁਰ
ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੋ ਨਾਸ਼, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ,
ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਪਦਾਰਥ ਭਾਵਨੀ ਦੀ
ਪਦਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਸਾਰ ਕਹਿਣਾ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ।

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਵਿਚਾਰ
ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੈ, ਮਨ ਮਰ ਜਾਂਦੇ।
ਸਾਰੀਆਂ ਮਨਸਾ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮਨ ਆਪਣੇ
ਨਿਜ ਘਰ, ਮਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅ-ਮਨ ਜਿਹਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਉਨਮਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ -

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

ਅੰਗ- ੮

ਉਹ ਸੁਧ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਆਪੇ ਹੀ
ਆਪ, ਆਪ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ
ਆਪਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਓਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਸੁਰਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ
(cosmic) ਸੁਰਤ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੁਰਤ ਉਹਦੇ 'ਚ
ਨਿੱਕੀ ਸੁਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾ ਰਲਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ
ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਜਾ ਰਲਿਆ -

ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥

ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ ॥

ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸੁਆਮ ॥

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ ॥ ਅੰਗ- ੨੨੮

ਸੋ ਐਸੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬਾਤ ਹੋਈ -

ਉਲਟਿ ਕਮਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ

ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ॥ ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਝੋਰਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾ (tention) ਸੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਬੋਝ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਲ ਹੁਣ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮਨ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ, ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਹ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ ਅੰਗ- ੯

ਗਹਿਰੀ ਲਿਵ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ -

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਹੁਣ ਜਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਜਾਪ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹੈ।

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਜ ਘਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਇਸ ਅਵਸਥਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਪਹਿਚਾਣ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਰ ਵਿਚਾਰ? ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਤ ਹੈਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਇੰਦਰੀ ਹੈ। ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਤੂੰ?

ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਣ ਹੈਂ? ਪ੍ਰਾਣ, ਉਪਾਨ, ਉਦਾਨ, ਬਿਆਨ, ਸਮਾਨ।

ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਫੇਰ ਮਨ ਹੈਂ?

ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਮਮਤਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਧਾਰਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਬੁੱਧੀ ਹੈਂ?

ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ।

ਚਿੱਤ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਤਿੰਨਾਂ ਸਰੀਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਗੁਣ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ? ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਤੂੰ ਕੋਈ ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਭਾਵ ਵਾਧੂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ ਉਹ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ, ਪਰਛਾਵਾਂ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ -

ਨਾਨਕ ਤਰਵਰੁ ਏਕੁ ਫਲੁ ਦੁਇ ਪੰਖੇਰੁ ਆਹਿ ॥

ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਦੀਸਹੀ ਨਾ ਪਰ ਪੰਖੀ ਤਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੫੫੦

ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਖੀ ਚੇਤਨ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੇਤਨ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤਿ ਹੈ॥

ਨ ਘਾਟਿ ਹੈ ਨ ਬਾਢਿ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਉਹ ਤੂੰ ਹੈਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ। ਸਮਾਧੀ ਲਗ ਗਈ, ਲਿਵ ਲਗ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਇਸ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਬੈਠਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਅਸਥਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਨਾ। ਇਹ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਤਿ ਚਿਤ ਤੇ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਤੇਰਾ,

ਤੂੰ ਹੈ ਅੰਸ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ਦੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਤੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੜੌਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਨਾ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੂੰ ਮਨ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੂੰ ਬੁੱਧ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੂੰ ਚਿੱਤ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਹੈ -

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥

ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੬੬੧

ਤੂੰ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ। ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰ। ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਅਗਿਆਨ ਤਾਂ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਧਰ ਦੇਖਦੇ ਇਕੋ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਤੂੰਹੀਂ ਤੂੰਹੀਂ ਮੋਹਿਨਾ।
ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ
ਤੂੰਹੀਂ ਤੂੰਹੀਂ ਮੋਹਿਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੪੦੭

ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ -
ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥
ਅੰਗ- ੪੪੧

ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ। ਭਗਤੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀ, ਥਾਂ ਪੈ
ਗਈ -

ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਰਜਨੀ ਜਥਾ ਗਤਿ ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ॥
ਅੰਗ- ੩੪੬

ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਤ ਕਿੱਥੇ
ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਉਹ ਮਿਟ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਅੰਸ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਦੋਂ
ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣੈ-

ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੁਏ ਕਨਕ ਹੋਤ ਨਹੀ ਬਾਰ ॥
ਅੰਗ- ੩੪੬

ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ,
ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਛੋੜ ਕੱਟੇ ਗਏ। ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ
ਗਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਸੀ, ਆਤਮ ਤੱਤ ਦਾ-

ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਰਾਮੁ ਹੈ ਆਤਮ
ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ ਹੇ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੦

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ
ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜੋ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਉਹ
ਦਿਖਾ ਕੇ, ਪੰਜੇ ਭਰਮ ਜਿਹੜੇ ਸੀ, ਸੰਸਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ
ਉਹ ਉਤਰ ਗਿਆ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੰਸਾ ਮੇਰਾ ਜੀ ਉਤਰ ਗਿਆ,
ਪਿਆਰੇ ਜਬ ਤੇ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ।

ਠਾਕੁਰ ਤੁਮੁ ਸਰਣਾਈ ਆਇਆ ॥
ਉਤਰਿ ਗਇਓ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਸਾ
ਜਬ ਤੇ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੧੮

ਦਰਸਨ ਪਾ ਲਿਆ। ਪੰਜੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ, ਸੰਸਿਆਂ
ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ -

ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ
ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥ ੮੭ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੬੯

ਜਿਹਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ
ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਅਗਿਆਨ

ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਫੜੀਂ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ
ਤਾਂ-

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰਿ ਏਕ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਖੇਲ ਕਰਦੇ। ਕਿਤੇ ਜੀਵ
ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾ
ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਨੂੰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਵਾਨ
ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੂੰ। ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸਾਧਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋਏ-
ਹੋਏ ਸੀ। ਦੀਵਾ ਵੀ ਸੀਗਾ, ਤੇਲ ਵੀ ਵਿਚ ਸੀਗਾ ਤੇ
ਬੱਤੀ ਵੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਜਗਦੀ ਬੱਤੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਦੇਰ
ਸੀ। ਬੁਝੀ ਹੋਈ ਬੱਤੀ ਨੂੰ ਜਗਦੀ ਬੱਤੀ ਲਗ ਗਈ।
ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ
ਕੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ?
ਆਪ ਨੇ ਸੁਣ ਲਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਦਾ
ਨਹੀਂ ਇਹ ਰਸਤਾ। ਇਹ ਕਰਨੀ ਤੇ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਦਾ
ਰਸਤਾ ਹੈ -

ਗਲੀ ਹਉ ਸੋਹਾਗਣਿ ਭੈਣੇ ਕੰਤੁ ਨ ਕਬਹੂੰ ਮੈ ਮਿਲਿਆ ॥
ਅੰਗ- ੪੩੩

ਗਲੀ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ ॥
ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ ॥
ਰੀਸਾ ਕਰਿਹ ਤਿਨਾੜੀਆ ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਦਰੁ ਖੜੀਆਹ ॥
ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ ॥
ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ ਨਿਤਾਣੀਆ ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਣੀਆਹ ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ ॥

ਅੰਗ- ੮੫

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਸਾਨੂੰ ਹੈਗੀ। ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ
ਦੂਰ ਹਾਂ। ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਆਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਭਰਮ ਦਾ
ਫੈਲਾਓ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਲਜੁਗ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਮੰਦਰਾਂ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ
ਦੇਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪ ਵੀ ਅੰਦਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ
ਜਿਹੜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦਸ ਦੇਣ।
ਭਟਕਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਇਕ ਅੰਸ
ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਆਪਾਂ ਕਰੀ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ।
ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ - ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

(29 ਮਾਰਚ, 2021)

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 10 ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਲੀ 21 ਤੋਂ 29 ਮਾਰਚ ਤਕ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਰਨਯਕਸ਼ਿਪ ਦੀ ਭੈਣ, ਹੋਲਿਕਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੜੇਗੀ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਢੁੰਡਾ (ਹੋਲਿਕਾ) ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਹੋਲੀ (ਹੋਲਿਕਾ) ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਢੁੰਡਾ (ਹੋਲਿਕਾ) ਦੀ ਸੁਆਹ ਉਡਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼-566) ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਸੁਆਹ ਦੀ ਥਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਧੀਰੇ-ਧੀਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਸੁਆਹ ਅਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਲਥਪੱਥ ਟੋਲੀਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਰੰਗਣ ਤੇ ਲਬੇੜਨ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਸੀ 'ਹੋਲੀ ਹੈ ਬਈ ਹੋਲੀ ਹੈ' ਹੋਲੀ ਮਨਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਕਈ ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬਿੰਦਰਾਬਨ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਸ-ਲੀਲਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹੋਲੀ ਖੇਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪਿਚਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਿੜਕਾਉ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਚੁਰਾਹੇ ਤੇ ਆਏ ਗਏ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰੂਪਇਆਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਛੁਡਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤੀ। ਹਰੇਕ ਮਰਿਆਦਾ, ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿਤ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿਤਾ। ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਰੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ॥ ਅੰਗ-੧੧੮੦

ਸੰਤ-ਸੇਵਾ ਦਾ ਨਾਮ ਰੰਗ ਪੱਕਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਰੰਗ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪੱਕੇ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਬੇੜਣ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਹੀ ਅਸਲ, ਪੱਕਾ ਰੰਗ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਹੈ -

ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਨ ਚੜੈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੭੩੨

ਰਾਮ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਉਤਰਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਜਿਸੁ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੧੯੪

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਜੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣੀ ਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਲੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਵੋ -

ਕਾਇਆ ਰੰਛਣਿ ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ

ਪਾਈਐ ਨਾਉ ਮਜੀਠ ॥

ਰੰਛਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰੰਛੈ ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨ ਡੀਠ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੭੨੨

ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ, ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਕਉ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗੁ ਚਲੁਲਾ ਹੋਈ ॥ ੨ ॥.....

ਅੰਗ- ੭੩੨

ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਨ ਚੜੈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੭੩੨

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਧਾਰਨ

ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨਾਮ ਦੇ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰਮਤੀ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਇਆ

ਸਚੈ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਵਣਿਆ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੧

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਹੀ ਅਸਲ ਪੱਕਾ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ-ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਹੈ -

ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠੈ ਰੰਗੁ ॥

ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਚਾੜਿਆ

ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਭੰਡੁ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੧

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿਆਰ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋਲੀ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਬੀਰ-ਰਸ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਲਾ-ਮਹੱਲਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਿਹੜਾ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ, ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ, ਦੇਗ-ਤੇਗ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਨਵੀਂ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਖੇਡ ਸੀ। ਹੋਲਾ ਅਰਥਾਤ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਮਹੱਲਾ ਅਰਥਾਤ ਹਮਲੇ ਦੀ ਥਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ ਸਜੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦੋ ਜੱਥੇ/ਦਲ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ/ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ (ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘ) ਲੈ ਕੇ ਦੂਜੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਹਮਲਾਵਰ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਭਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਲਗੀਧਰ ਆਪ ਇਸ ਮਸਨੂਈ ਜੰਗ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਜੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਦਿੰਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਦਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪਾਉ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਲ ਦੀ ਵੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਦੇ। ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੋਲ-ਗੜ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾ ਕੇ ਸੰਮਤ 1757 ਚੇਤ ਸੁਦੀ 1 ਨੂੰ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਣ

ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਭਰਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿਮਨ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਸਾਰੇ -

1. ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦਗੜ
2. ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ-ਏਥੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
3. ਕਿਲ੍ਹਾ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ - ਇਥੇ 1756 ਬਿ. ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
4. ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ - ਇਥੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
5. ਕਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਗੜ੍ਹ - ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
6. ਕਿਲ੍ਹਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ - ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਤਿਉਹਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਗਰ-ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਜੱਥੇ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਤਕਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ, ਸਜੇ ਹੋਏ ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਉਠਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕਰਤੱਵ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੋਲਾ-ਮਹੱਲਾ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਰਮਗਤੀ, ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

35. ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਸਤੂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸਥਿਤ ਹੈ

ਮੁਝ ਹੀ ਵਿਕਲਪਹੀਨ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਜਗਤ ਦੇਏ ਨਾਮ।

ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਸਤੂ ਜੋ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਮੇਂ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸ਼ਰੀਰੀ, ਨਿਸ-ਪਰਪੰਚ, ਅਗੋਚਰ, ਅਵਾਚ ਔਰ ਅਫੁਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਧ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੇ ਬਗੈਰ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਵੇਹੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਸੇ ਪਰਪੰਚ ਰੂਪ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਉਸ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਪੁਕਾਰਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਕਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ, ਸੁਪਨਾਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਹੀ ਹੂਆ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪ, ਜਗਤ ਔਰ ਬ੍ਰਹਮ, ਅਸਲੀਅਤ ਮੇਂ, ਅਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਔਰ ਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਮੇਂ ਹੂੰ।

ਮੁਝ ਸੇ ਬਗੈਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ।

ਕਥਨੀ ਕਹਹਿ ਕਹਹਿ ਸੇ ਮੂਏ ॥ ਸੇ ਪ੍ਰਭ ਦੁਰਿ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਤੂੰ ਹੈ ॥

ਸਭ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਮਾਇਆ ਛਾਇਆ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ੪ ॥ ੧੭ ॥

ਅੰਗ- ੩੫੪

36. ਖੁਦੀ ਕਾ ਪੜਦਾ ਹਾਇਲ ਹੈ

ਖੁਦੀ ਮਿਟੀ ਤਬ ਸੁਖ ਭਏ ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗ॥

ਨਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਇਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੈ ਜੋਗੁ॥੧॥

(ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫ - ੨੬੦)

ਖੁਦੀ ਕਾ ਜਬ ਉਠਾ ਪਰਦਾ, ਅਜਬ ਯਹ ਮਾਜਰਾ ਦੇਖਾ।

ਕਿ ਬੰਦਾ ਜਿਸ ਕੇ ਕਹਿਤਾ ਥਾ, ਉਸੀ ਕੇ ਹੀ ਖੁਦਾ ਦੇਖਾ।

ਅਗਰ ਮੁਝ ਸੇ ਕੋਈ ਪੁਛੇ, ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਮਨੇ ਕਿਆ ਦੇਖਾ?

ਤੋ ਇਤਨਾ ਉਸ ਸੇ ਕਹ ਦੇਂਗੇ, "ਖੁਦਾ ਦੇਖਾ, ਖੁਦਾ ਦੇਖਾ।"

ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਏਕ ਪੁਤਲੀ, ਔਰ ਮੈਂ ਨਚਾ ਰਹਾ ਹੂੰ।

ਖੁਦ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ ਕਰਤਵ, ਔਰ ਖੁਦ ਕੇ ਦਿਖਾ ਰਹਾ ਹੂੰ।

Desireless Man is a True King

(ਇੱਛਾ-ਰਹਿਤ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਸਲ ਰਾਜਾ ਹੈ)

ਚਾਹ ਗਈ ਚਿੰਤਾ ਮਿਟੀ ਮਨੁਆ ਬੇ ਪ੍ਰਵਾਹ।

ਜਿਸ ਕੇ ਕਛੁ ਨਾ ਚਾਹੀਏ ਸੋਈ ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹ।

ਦਰਜਾ ਖਾਸ ਕੇ ਲੋਗ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੇ-ਖਾਹਿਸ਼ ਹੂਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਵੇਹੀ ਆਤਮ ਅਨੰਦੀ ਹੋਤੇ ਹੈਂ।

ਦਰਜਾ ਦੋਇਮ ਕੇ ਲੋਗ ਸਿਰਫ ਮਾਨ ਔਰ ਇਜ਼ਤ ਕੇ ਭੂਖੇ ਹੂਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ।

ਦਰਜਾ ਸੋਇਮ ਕੇ ਲੋਗ ਮਾਨ ਔਰ ਧਨ ਦੋਨੋਂ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ।

ਦਰਜਾ ਚਹਾਰਮ ਵਾਲੇ ਤੋ ਸਿਰਫ ਧਨ ਕੇ ਭੂਖੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ।

ਵਿਸ਼ੈ ਅਨੰਦ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਔਰ ਭਜਨ ਅਨੰਦ ਹਰਿਦਾਸ।

ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਭਈ ਵਾਸਨਾ ਨਾਸ।

1. ਹਾਇਲ = ਰੁਕਾਵਟ 2. ਮਾਜਰਾ=ਤਮਾਸ਼ਾ 3. ਦੋਇਮ=ਦੂਜਾ 4. ਸੋਇਮ=ਤੀਜਾ 5 ਚਹਾਰਮ=ਚੌਥਾ

38. ਅਵਿਦਿਆ ਮਹਾਤਮ

ਅਵਿਦਿਆ ਆਤਮ ਦੇਵ ਕੀ ਏਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਲਦੀ, ਸਤਿ ਕੇ ਅਸਤਿ ਔਰ ਅਸਤਿ ਕੇ ਸਤਿ, ਜੜ੍ਹ ਕੇ ਚੇਤਨ ਔਰ ਚੇਤਨ ਕੇ ਜੜ੍ਹ, ਸੁਖ ਕੇ ਦੁਖ ਔਰ ਦੁਖ ਕੇ ਸੁਖ ਕਰ ਦਿਖਾਤੀ ਹੈ। ਭੜਾ ਭਰਮ ਦਿਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਮੇਂ, ਮਰਨੇ ਮੇਂ ਔਰ ਮੂਰਛਾ ਕੇ ਬਾਦ ਬੁਧ ਉਲਟੀ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਸਵਰੂਪ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਂ ਉਨ ਕੇ ਯਹ ਅਵਿਦਿਆ ਬਹੁਤ ਸੇ ਭਰਮ ਦਿਖਾਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਦੇਸ ਕਾਲ ਵਸਤੂ (ਤੀਨੋਂ ਕਾਲ) ਸਿਰਫ ਮਨ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਰੂਪ ਹੈਂ। ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਵਿਦਿਆ ਕੀ ਸਕਤੀ ਸੇ ਸਤਿ ਭਾਸਤੇ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਬਾਲੂ ਮਹਿ ਤੇਲ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਅਵਿਦਿਆ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਆਤਮਾ ਸੇ ਅਵਿਦਿਆ ਕਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲੀਏ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪ ਸਰੀਰ ਕੇ ਆਤਮਾ ਸੇ ਕੋਈ ਭੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਅਦ੍ਵੈਤ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਔਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਰੂਪ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਚੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਰਾਤ, ਰਾਤ ਕਾ ਅੰਧੇਰਾ, ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਚਰ ਔਰ ਚੋਰ ਚਕਾਰ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਤੇ ਹੀ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪੀ ਰਾਤ, ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅੰਧੇਰਾ, ਤਮਾਮ ਦੁਖ ਕਸਟ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਗ਼ੈਰਾ ਔਰ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਗ਼ੈਰਾ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਮਨ ਜੋ ਤਮਾਮ ਦੁਖੋਂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਵੇਹ ਤੇ ਆਤਮਾ ਮੇਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਅਵਿਦਿਆ ਸੇ ਅਨਹੋਤਾ ਹੂਆ ਭੀ ਭਾਸਤਾ ਹੈ। ਵੇਹ ਭੀ ਆਤਮਾ ਕੇ ਸਾਖਿਆਤ ਸੇ ਅਭਾਵ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਏਕ ਰਸ ਪਰਮਾਨੰਦ, ਅਦ੍ਵੈਤ ਔਰ ਕੇਵਲ ਕੇਵਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪਨਾ ਆਪ ਸਮਾਧ ਰੂਪ ਹੈ। ਐਸਾ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਅਰੂੜਤਾ ਕੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਸਲੋਕ

ਅਨਿਕ ਲੀਲਾ ਰਾਜ ਰਸ ਰੂਪ ਛੁੜ ਚਮਰ ਤਖਤ ਆਸਨੇ ॥

ਰਚੰਤ ਮੂੜ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧ ਹ ਨਾਨਕ ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ ਮਾਇਆ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੨

39. ਤਮਾਮ ਦੁਖੋਂ ਸੇ ਬਚਨੇ ਕੇ ਲਏ ਆਤਮ ਅਸਥਿਤੀ ਰੂਪੀ ਕਿਲਾ ਹੈ

ਆਤਮ ਅਸਥਿਤੀ ਰੂਪੀ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਕੇ ਉਪਰ ਅਵਿਦਿਆ ਕੇ ਤੀਰੋਂ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਵਗ਼ੈਰਾ ਕਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੁੰਦ ਰੂਪੀ ਗੋਲੇ, ਸੁਖ ਦੁਖ, ਖੁਸ਼ੀ ਗ਼ਮੀ, ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ, ਗ਼ਰਮੀ ਸਰਦੀ, ਭੂਖ ਪਿਆਸ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਗ਼ੈਰਾ ਜਿਸ ਕੀ ਨਿਧਿਆਸਨ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾਰ ਸੇ ਟੱਕਰ ਖਾ ਕਰ ਰੂਈ ਕੀ ਤਰਹ ਗਿਰ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ, ਉਪਾਧਿ, ਆਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਚਿੰਤਾ, ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸਮਤਾ, ਰਾਗ, ਦ੍ਵੈਸ਼ ਔਰ ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼ ਕੇ ਜਿਸ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਆਤਮਾਨੰਦ, ਮਸਤੀ ਔਰ ਖੁਮਾਰੀ ਹੀ ਜਿਸ ਕਿਲਾ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਕੇ ਵਿਲਕਸ਼ਨ ਅਨੰਦ ਮੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਰਤੀ ਹੈ ਔਰ ਪ੍ਰਾਰਭਧ ਕੇ ਖਸ਼ੈ (ਖੈ) ਹੋਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਵਿਦੇਹ ਮੋਖਸ਼ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਜਹਾਂ ਯਹ ਭੀ ਕਹਿਨਾ ਨਹੀਂ ਬਨਤਾ.....।

ਮਨ ਹੀ ਜਗਤ ਔਰ ਜਿਸਮ ਹੈ

ਜਬ ਤਕ ਜਗਤ ਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਤਾ ਤਬ ਤਕ ਆਤਮ ਬੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਔਰ ਜਗਤ ਮਨ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਗਤ ਮਨ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਹੈ ਔਰ ਮਨ ਕੇ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਜਿਸਮ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਤਾ। ਜਬ ਮਨ ਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੂਆ ਤਬ ਮਨ ਭੀ ਮਰ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਭਾਵ ਸਮਝਣ ਔਰ ਸੈਰੂਪ ਆਤਮਾ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ, ਯਹੀ ਪਰਮ ਔਖਧ ਮਨ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਕਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਫੂਲ ਮੇਂ ਸੁਗੰਧੀ ਤਿਲੋਂ ਮੇਂ ਤੇਲ, ਗੁਨੀ ਮੇਂ ਗੁਨ ਔਰ ਧਰਮਾਤਮਾ ਮੇਂ ਧਰਮ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ ਤੈਸੇ ਹੀ ਸਤਿ, ਅਸਤਿ, ਅਸਬੂਲ, ਸੂਖਸ਼ਮ, ਕਾਰਨ ਕਾਰਜ ਰੂਪ ਜਗਤ, ਮਨ ਮੇਂ ਰਹਿਤਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਬਰਫ ਮੇਂ ਠੰਢਕ ਔਰ ਆਗ ਮੇਂ ਗ਼ਰਮੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਮਨ ਮੇਂ ਜਗਤ ਹੈ। ਮਨ ਜਗਤ ਔਰ ਜਗਤ ਮਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਸਪਰ ਏਕ ਹੀ ਹੈਂ। ਏਕ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਨੇ ਸੇ, ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਮਨ ਕੇ ਅਭਾਵ ਕਾ ਉਪਾਉ ਹੀ ਪਰਮ ਸੁਖੋਂ ਕਾ ਕਾਰਣ ਹੈ।

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਟੀਕ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਰ ੧

੩੫. (ਜ਼ਾਹਰੀ ਕਲਾ)

ਪੁਛੇ ਪੀਰ ਤਕਰਾਰ ਕਰਿ ਏਹ ਫਕੀਰ ਵਡਾ ਅਤਾਈ।
 ਏਥੇ ਵਿਚਿ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਵਡੀ ਕਰਾਮਤਿ ਦਿਖਲਾਈ।
 ਪਾਤਾਲਾ ਆਕਾਸ ਲਖ ਓੜਕਿ ਭਾਲੀ ਖਬਰੁ ਸੁਣਾਈ।
 ਫੇਰਿ ਦੁਰਾਇਣ ਦਸਤਗੀਰ ਅਸੀ ਭਿ ਵੇਖਾ ਜੋ ਤੁਹਿ ਪਾਈ।
 ਨਾਲਿ ਲੀਤਾ ਬੇਟਾ ਪੀਰ ਦਾ ਅਖੀ ਮੀਟਿ ਗਇਆ ਹਾਵਾਈ।
 ਲਖ ਆਕਾਸ ਪਤਾਲ ਲਖ ਅਖਿ ਫੁਰੰਕ ਵਿਚਿ ਸਭਿ ਦਿਖਲਾਈ।
 ਭਰਿ ਕਚਕੋਲ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਾ ਧੁਰੇ ਪਤਾਲੇ ਲਈ ਕੜਾਹੀ।
 ਜਾਹਰ ਕਲਾ ਨ ਛਪੈ ਛਪਾਈ॥

ਅਤਾਈ=ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ, ਓੜਕਿ ਭਾਲੀ=ਬੜੀ ਅਸਚਰਜ, ਹਾਵਾਈ=ਅਸਮਾਨ, ਕਚਕੋਲ=ਚਿੱਪੀ

ਤਕਰਾਰ (ਝਗੜਾ) ਕਰਕੇ (ਦਸਤਗੀਰ) ਪੀਰ ਨੇ (ਕਈ ਸੁਆਲ) ਪੁੱਛੇ (ਜਦ ਨਿਸ਼ਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਾਤਾ ਕਿ) ਇਹ ਫਕੀਰ ਵੱਡਾ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। (ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪਤਾਲ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਹਨ, (ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ) ਵੱਡੀ ਅਸਚਰਜ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਦਸਤਗੀਰ ਦੁਹਰਾ ਕੇ (ਬੋਲਿਆ) ਜਿਹੜੀ (ਸ਼ਕਤੀ) ਤੂੰ ਪਾਈ ਹੈ (ਸਾਨੂੰ) ਭੀ (ਦਸੋਂ ਤਾਂ) ਅਸੀਂ ਦੇਖੀਏ। ਤਦ ਪੀਰ ਦਾ ਪੁਤਰ ਨਾਲ ਲੈ ਲੀਤਾ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਵਾਈ) ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਅੱਖ ਦੇ ਫੁਰਕਣ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਅਕਾਸ਼, ਲੱਖਾਂ ਪਤਾਲ ਸਾਰੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤੇ। ਇਕ ਕਚਕੋਲ ਭਰ ਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਧੁਰੇ ਪਤਾਲੇ ਲੀਤਾ। ਜ਼ਾਹਰੀ ਕਲਾ ਛਪਾਈ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਛਪਦੀ।

ਭਾਵ - ਪੀਰ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਲੋਕ - ਅਕਾਸ਼, ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਤਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਰ ਕਈ ਸੱਤ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਸੱਤ ਪਤਾਲ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪ ਲੱਖਾਂ ਪਤਾਲ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਆਪ ਬੋਲੇ ਜਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਯਾ ਸੱਤ ਦੇਖੇ ਉਸ ਤਿੰਨ ਯਾ ਸੱਤ ਹੀ ਕਹਿਣੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵੇਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਦਸਣੇ ਹੋਏ। ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਰੋਮ ਵਿਖੇ ਕੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹਨ। ਫੇਰ ਪੀਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਕਰ ਜਾਪੇ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੀਰ ਦੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਧੁਰ ਅਕਾਸ਼ ਪਤਾਲ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲ ਵਿਚੋਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਚਿੱਪੀ ਲਿਆ ਕੇ ਪੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਾਲਕ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿੰਮੀਭੂਤ ਤੇ ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਈ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿਖੇ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਵੇਗਾ।

੩੬. (ਸਤਿਨਾਮੁ ਚੱਕਰ)

ਗੜ ਬਗਦਾਦੁ ਨਿਵਾਇਕੈ ਮਕਾ ਮਦੀਨਾ ਸਭੇ ਨਿਵਾਇਆ॥
 ਸਿਧ ਚਉਰਾਸੀਹ ਮੰਡਲੀ ਖਟਿ ਦਰਸਨਿ ਪਾਖੰਡਿ ਜਿਣਾਇਆ॥
 ਪਾਤਾਲਾ ਆਕਾਸ ਲਖ ਜੀਤੀ ਧਰਤੀ ਜਗਤੁ ਸਬਾਇਆ॥
 ਜੀਤੀ ਨਉਖੰਡ ਮੇਦਨੀ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਫਿਰਾਇਆ॥
 ਦੇਵ ਦਾਨੋ ਰਾਕਸਿ ਦੈਤ ਸਭ ਚਿਤਿ ਗੁਪਤਿ ਸਭ ਚਰਨੀ ਲਾਇਆ॥
 ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਅਪਛਰਾ ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥
 ਭਇਆ ਅਨੰਦ ਜਗਤੁ ਵਿਚਿ ਕਲਿਤਾਰਨ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਇਆ॥
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਣਿ ਨਿਵਾਇਆ॥

ਜਿਣਾਇਆ=ਜਿਣ+ਆਇਆ, ਜਿਤ ਆਇਆ। ਚੱਕ੍ਰ=ਡੰਕਾ। ਆਸਣ=ਤਖਤ

ਗੜ੍ਹ ਬਗਦਾਦ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੱਕਾ ਮਦੀਨਾ ਸਾਰਾ (ਪਹਿਲੇ) ਨਿੰਮਰੀਭੂਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। (ਭਾਵ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਇਆ ਸੀ।) ਸਿੱਧਾਂ ਦੀਆਂ ਚੌਰਾਸੀ ਮੰਡਲੀਆਂ, ਖਟ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਾਲ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਜਿੱਤ ਲੀਤੇ, ਧਰਤੀ ਪੁਰ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਜਿੱਤ ਲੀਤਾ। (ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਕੀਤਾ) ਨੌਂ ਖੰਡ ਧਰਤੀ ਜਿੱਤ ਲਈ (ਭਾਵ ਨੌਂ ਖੰਡ ਵਿਖੇ) ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾ ਦਿਤਾ। ਦੇਵ, ਦਾਨਵ, ਰਾਖਸ਼, ਸਾਰੇ ਦੈਂਤ, ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਰਨੀਂ ਲਾਏ। ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ (ਆਸਣ) ਤਖਤ (ਦੇ ਅੱਗੇ) ਅਪੱਛਰਾਂ ਰੂਪ ਰਾਗਾ ਤੇ ਰਾਗਣੀਆਂ ਨੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ) ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਹੋ ਗਿਆ (ਤੇ ਇਹ ਧੁਨਿ ਸਾਰੇ ਪੂਰਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ) ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਤਾਰਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।' ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ) ਮਸਤਕ ਨਿਵਾ ਦਿਤਾ।

ਭਾਵ - ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਬਗਦਾਦ ਆਦਿ ਮੱਕੇ ਮਦੀਨੇ ਦੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡ-ਖੰਡ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਨੌਂ ਖੰਡਾਂ ਵਿਖੇ ਅਜਿਹਾ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਾਇਆ ਕਿ ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਸਾਰੇ ਹਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਣੀ ਆ ਪਏ, ਧੁਨੀ ਇਹ ਕਿ 'ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ' ਮੰਤਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਪੱਸਰਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ਬਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਓਥੇ ਦਿਬਯ ਸਰੂਪ ਰਾਗ ਤੇ ਰਾਗਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਚੱਕਰ ਸਾਰੇ ਝੁਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਤੁਕ ਛੇ ਤੇ ਸਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

38. (ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਗਮਨ)

ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਭੇਖੁ ਉਦਾਸੀ ਸਗਲ ਉਤਾਰਾ।

ਪਹਿਰਿ ਸੰਸਾਰੀ ਕਪੜੇ ਮੰਜੀ ਬੈਠਿ ਕੀਆ ਅਵਤਾਰਾ।

ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਵਹਾਈਓਨਿ ਗੁਰ ਅੰਗਦੁ ਸਿਰਿ ਉਪਰਿ ਧਾਰਾ।

ਪੁਤਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਆ ਮਨ ਖੋਟੇ ਆਕੀ ਨਸਿਆਰਾ।

ਬਾਣੀ ਮੁਖਹੁ ਉਚਾਰੀਐ ਹੁਇ ਰੁਸਨਾਈ ਮਿਟੈ ਅੰਧਿਆਰਾ।

ਗਿਆਨ ਗੋਸਟਿ ਚਰਚਾ ਸਦਾ ਅਨਹਦਿ ਸਬਦਿ ਉਠੇ ਧੁਨਕਾਰਾ।

ਸੋਦਰੁ ਆਰਤੀ ਗਾਵੀਐ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਪੁ ਉਚਾਰਾ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਰ ਅਥਰਬਣਿ ਤਾਰਾ॥

ਉਤਾਰਾ=ਲਾਹਿਆ, ਕਉਲ=ਬਚਨ, ਨਸਿਆਰਾ=ਨੱਸਣ ਵਾਲੇ, ਧੁਨਕਾਰਾ=ਧੁਨੀ, ਅਥਰਬਣਿ=ਚੌਥਾ ਵੇਦ (ਅ) ਵਡਾ।

ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਤੇ ਸਾਰਾ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ (ਸਰੀਰੋਂ) ਲਾਹ ਦਿਤਾ। ਸੰਸਾਰੀ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰ ਲੀਤੇ, ਮੰਜੀ (ਗੱਦੀ) ਉਪਰ ਬੈਠ ਕੇ ਅਵਤਾਰ (ਭਾਵ ਬਿਰਾਜਨਾ) ਕੀਤਾ। (ਅ) ਇਉਂ ਬੀ ਅਰਥ ਲਗਦਾ ਹੈ - (ਲੋਕਾਂ ਦਾ) ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਗੰਗਾ ਉਲਟੀ ਚਲਾ ਦਿਤੀ, ਅੰਗਦ ਨੂੰ ਸਿਰ ਪੁਰ (ਗੁਰੂ ਕਰਕੇ) ਧਾਰਿਆ (ਭਾਵ ਥਾਪਿਆ) (ਕਿਉਂ ਜੋ) ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ, ਖੋਟੇ ਮਨ ਆਕੀ ਤੇ ਨੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ। (ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਆਪ ਨੇ) ਮੁਖੋਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ (ਕਿ ਇਸ ਦਾ) ਚਾਨਣ ਹੋਵੇ (ਤੇ ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ) ਅੰਧੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨ ਗੋਸਟ ਤੇ (ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ) ਚਰਚਾ ਸਦਾ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ, ਇਕ ਰਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੋਣ ਲਗੀ। (ਸੰਯਯਾ ਨੂੰ) ਸੋਦਰ ਤੇ ਆਰਤੀ ਗਾਵੀ ਜਾਏ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਜਪੁਜੀ (ਦੇ ਪਾਠ) ਦਾ ਉਚਾਰ (ਸਿਖ) ਕਰਨ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਅਥਰਬਣ ਵੇਦ ਦਾ ਭਾਰ ਸਿੱਟ ਦਿਤਾ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਪੁਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ)

ਭਾਵ - ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਫਿਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ, ਫੇਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਟੋਰਿਆ, ਤਾਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਖੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਪੁੱਤ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਆਦਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੇ ਨਾ ਉਤਰੇ ਤਾਂ (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿਤੀ।

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ (ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ)

ਰਾਹ-ਰਵਾਂ ਰਾ ਰਾਹ ਬਿਸੀਆਰ ਆਮਦਾ
ਕਾਰਵਾਂ ਰਾ ਰਾਹ ਦਰਕਾਰ ਆਮਦਾ॥
ਪਾਂਧੀਆਂ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਹ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫ਼ਲੇ
ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦਮ ਬਦਮ ਦਰ ਜ਼ਿਕਰਿ ਮੌਲਾ ਹਾਜ਼ਰ ਅੰਦ
ਖੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੇ ਖੁਦਾ ਰਾ ਨਾਜ਼ਰ ਅੰਦ॥
ਉਹ ਹਰ ਦਮ ਰੱਬ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਰੱਬ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ
ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ।

ਮੁਰਸ਼ਦਿ ਕਾਮਿਲ ਹਮਾਂ ਬਾਂਸ਼ਦ ਹਮਾਂ
ਕਜ਼ ਕਲਾਮਸ਼ ਬੁਇ ਹੱਕ ਆਦਿ ਅਯਾਂ॥
ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਓਹੀ ਅਤੇ ਓਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ
ਮਹਿਕਦੀ ਹੋਵੇ।

ਹਰ ਕਿ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ਿ ਏਸ਼ਾਂ ਜ਼ੋਰਾ ਵਾਰ
ਜ਼ੂਦ ਗਰਦਦ ਹਮਚੂ ਮਿਹਰਿ ਨੂਰ ਬਾਰ॥
ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੋਰੇ ਵਾਂਗ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ, ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਨੂਰ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਈਨਸਤ ਬੇ ਚੁਨੋ ਚਿਰਾ
ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ ਈਂ ਉਮਰ ਦਰ ਯਾਦਿ ਖੁਦਾ॥
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੀਲ
ਹੁੰਜਤ ਦੇ, ਉਸ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੇ।

ਖੁਦ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਾਰਿ ਨਾਦਾਂ ਆਮਦਾ
ਹੱਕ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਜ਼ਾਤਿ ਈਮਾਂ ਆਮਦਾ॥
ਹਉਮੈ ਕਰਨਾ ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੀ ਭਗਤੀ
ਈਮਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ।

ਹਮ ਦਮੇ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਬਵਚ ਮਰਗਿ ਅਜ਼ੀਮ
ਹੱਕ ਨਿਗਾਹ ਦਾਰਦ ਜ਼ਿ ਸ਼ੈਤਾਨਿ ਰਜਮਿ॥
ਹਰ ਇਕ ਦਮ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮੌਤ
ਹੈ, ਰੱਬ ਦੇ ਜ਼ਖ ਦੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖੇ।
ਆਂ ਕਿ ਰੂਜ਼ੇ ਸ਼ਬ ਬ-ਯਾਦਸ਼ ਮੁਤਤਲਾ-ਸਤ
ਈਂ ਮਤਾਅ ਅੰਦਰ ਦੁਕਾਨਿ ਔਲੀਆ-ਸਤ॥

ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਸਤ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ (ਰੱਬ ਦੀ
ਯਾਦ) ਮਾਲ ਸੰਤਾ ਦੀ ਹੱਟ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹਤਰੀਨਿ ਬੰਦਾਇ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਾਂ
ਬਿਹਤਰ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਮਿਹਤਰਾਨਿ ਈਂ ਜਹਾਂ॥
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਬੰਦਾ ਵੀ,
ਇਸ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇਰਾ
ਹੈ।

ਬਸ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੂ ਫ਼ਿਦਾਇ ਰਾਹਿ ਸ਼ਾਂ
ਸੁਰਮਾਇ ਚਸ਼ਮਮ ਜ਼ਿ ਖਾਕਿ ਰਾਹਿ ਸ਼ਾਂ॥
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸਿਆਣੇ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਈ
ਸੁਰਮਾ ਹੈ।

ਹਮਚੁਨੀਂ ਪਿੰਦਾਰ ਖੁਦ ਰਾ ਐ ਅਜ਼ੀਓ
ਤਾ ਸ਼ਵੀ ਐ ਜਾਨਿ ਮਨ ਮਰਦਿ ਤਮੀਜ਼॥
ਤੂੰ ਵੀ, ਹੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰ! ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ, ਤਾਂ ਜੋ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ! ਤੂੰ ਇਕ ਬਿਬੇਕੀ
ਪੁਰਸ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਂ।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਰਾ ਬੰਦਾ ਬਿਸੀਆਰ ਆਮਦਾ
ਬੰਦਾ ਰਾ ਬਾ-ਬੰਦਗੀ ਕਾਰ ਆਮਦਾ॥
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਹਨ,
ਬੰਦੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮਸਾ ਤੁਰਾ ਬਾਇਦ ਕਿ ਫ਼ਿਦਮਤਗਾਰਿ ਸ਼ਾਂ
ਬਾਸ਼ੀ ਓ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਾ-ਬਾਸ਼ੀ ਬਾਰਿ ਸ਼ਾਂ॥
ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ
ਬਣ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭਾਰ ਨਾ ਬਣੇ।

ਗਰਚਿਹ ਯਾਰੀ-ਦਿਹ ਨ ਗ਼ੈਰ ਅਜ਼ ਸਾਲਕੇ-ਸਤ
ਲੇਕ ਦਰ ਗੁਫ਼ਤਨ ਚੁਨੀਂ ਐਬੇ ਬਸੇ-ਸਤ॥
ਭਾਵੇਂ ਰੱਬ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ
ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਵੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਜ਼ੋਰਾ ਰਾ ਦੀਦਮ ਕਿ ਖ਼ਰਸ਼ੀਦਿ-ਜਹਾਂ
ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਫ਼ੈਜ਼ਿ ਸੁਹਬਤਿ ਸਾਹਿਬ-ਦਿਲਾਂ॥

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਮਹਿਰਮਾਂ ਦੀ,
ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵੀ ਜਹਾਨ ਦਾ
ਸੂਰਜ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੀਸਤ ਸਾਹਿਬ-ਦਿਲ ਕਿ ਹੱਕ ਬਿਸ਼ਨਾਸਦਸ਼
ਕਜ਼ ਲਕਾਇਸ਼ ਸ਼ੌਕਿ ਹੱਕ ਮੀ-ਬਾਰਦਸ਼॥

ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਨੂੰ
ਪਛਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਤੋਂ ਰੱਬ ਦਾ
ਨੂਰ ਬਰਸਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸੁਹਬਤਿ ਸ਼ਾਂ ਸ਼ੌਕਿ ਹੱਕ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਤੁਰਾ
ਅਜ਼ ਕਿਤਾਬਿ ਹਕ ਸਬਕ ਬਫ਼ਸ਼ਦ ਤੁਰਾ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਦੀ
ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਰੱਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਸਬਕ
ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ੋਰਾ ਰਾ ਖੁਰਸ਼ੀਦਿ ਅਨਵਰ ਮੀ-ਕੁਨੰਦ
ਖ਼ਾਕ ਰਾ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਮੁਨਵਰ ਮੀ-ਕੁਨੰਦ॥

ਉਹ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰੇ ਨੂੰ ਚਮਕਦਾ ਸੂਰਜ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ, ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਨੂਰਾਨੀ ਬਣਾ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਯਮਿ ਤੂ ਖ਼ਾਕੀ ਵ ਦਰ ਵੈ ਨੂਰਿ ਹੱਕ
ਅੰਦਰੂਨਸ਼ ਚਾਰ ਸੂ ਵ ਨਹੁ ਤਬਕ॥

ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ
ਨੂਰ ਰੱਬ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨੌ-
ਆਸਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਖ਼ਿਦਮਤਿ ਸ਼ਾਂ ਬੰਦਗੀਇ ਹੱਕ ਬਵਦ
ਕਾਂ ਕਬੂਲਿ ਕਾਦਰਿ ਮੁਤਲਿਕ ਬਵਦ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
ਉਹ ਉਸ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੈ।

ਬੰਦਗੀ ਕੁਨ ਜਾਂ ਕਿ ਉ ਬਾਸ਼ਦ ਕਬੂਲ
ਕਦਰਿ ਉ ਰਾ ਕੈ ਬਿਦਾਨਦ ਹਰ ਜਹੂਲ॥

ਤੂੰ ਵੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ (ਰੱਬ) ਅੱਗੇ
ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਹਰ ਮੂਰਖ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ
ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਹਸਤ ਕਾਰਿ ਰੂਜ਼ੋ ਸ਼ਬ ਦਰ ਯਾਦਿ ਉ
ਯਕ ਨਫ਼ਸ ਖ਼ਾਲੀ ਨਮੀ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ੁ॥

ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਸ ਇਕੋ ਕੰਮ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ
ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਛਿਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ
ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਚਸ਼ਮਿ ਸ਼ਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਿ ਦੀਦਾਰਿ ਔਲਾਹ

ਦਰ ਲਿਬਾਸ ਅੰਦਰ ਗਦਾ ਓ ਬਾਦਸ਼ਾਹ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਰੱਬ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਨਾਲ ਰੌਸ਼ਨ
ਹਨ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਭੇਖ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਪਰ
ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਆਂ ਕਿ ਉ ਦਾਇਮ ਬਵਦ
ਹਮਚੂ ਜਾਤਿ ਪਾਕਿ ਸੱਕ ਕਾਇਮ ਬਵਦ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ
ਰਹੇ, ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਪਾਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜ਼ਾਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਇਮ
ਰਹੇ।

ਰਸਮਿ ਸ਼ਾਂ ਆਈਨਿ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਬਵਦ
ਅਸ ਖ਼ੁਦਾ ਓ ਬਾਹਮਾ ਖ਼ੋਸੀ ਬਵਦ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਅਪਣਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਗਦਾ ਰਾ ਇੱਜ਼ੋ ਜਾਹੇ ਮੀਦਿਹੰਦ
ਦੌਲਤ ਬੇ-ਇਸ਼ਤਬਾਹੀ ਮੀਦਿਹੰਦ॥

ਤੁੱਛ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਬਣਾ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੇਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਾ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖ਼ੁਦ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਜ਼ ਮਿਆਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤੰਦ
ਤੁਖ਼ਮਿ ਹੱਕ ਦਰ ਕਿਸ਼ਤਿ ਦਿਲਹਾ ਕਾਸ਼ਤੰਦ

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਹਉਮੈ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਬੀਜ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜਦੇ
ਹਨ।

ਖ਼ੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਹੀਚ ਮੀ ਦਾਨੰਦ ਸ਼ਾਂ

ਹਰਫ਼ਿ ਹੱਕ ਰਾ ਰੂਜ਼ੋ ਸ਼ਬ ਖ਼ਾਨੰਦ ਸ਼ਾਂ॥

ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਤੁੱਛ ਸਮਝਦੇ ਹਨ,
ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰੱਬ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ।

ਤਾ ਕੁਜਾ ਔਸਾਫ਼ਿ ਮਰਦਾਨਿ ਖ਼ੁਦਾ-ਸਤ
ਅਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗਰ ਯਕੋ ਗੋਇਮ ਰਵਾ-ਸਤ॥

ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ (ਸੰਤਾਂ) ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਕਿਥੋਂ ਤਕ
ਕਰਾਂ? ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ
ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਾਂ ਤਾਂ ਭੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-49)

ਕਲਿਜੁਗ ਦੀ ਸਾਖੀ

ਤਬਿ ਬਾਬਾ ਓਥਹੁ ਰਵਦਾ ਰਹਿਆ। ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਉਦਿਆਨ ਵਿਚ ਗਇਆ, ਜਾਇ ਬੈਠਾ। ਤਬ ਪਰਮੇਸਰਿ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲਿ ਕਲਿਜੁਗ ਛਲਣਿ ਕਉ ਆਇਆ। ਆਣਿ ਰੂਪੁ ਧਾਰਿਓਸੁ, ਤਬਿ ਬਾਬਾ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਅੰਧੇਰੀ ਬਹੁਤ ਆਈ, ਦਰਖਤ ਲਗੇ ਉਡਣਿ। ਤਬਿ ਮਰਦਾਨਾ ਬਹੁਤ ਭੈਮਾਨ ਹੋਇਆ, ਆਖਿਓਸੁ ਜੀਉ ਪਾਤਿਸਾਹੁ, ਆਣ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਪਾਇ ਮਾਰਿਓ, ਗੋਰ ਖਫਣਹੁ ਭੀ ਗਏ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਕਾਹਲਾ ਹੋਹੁ ਨਾਂਗੀ। ਤਬਿ ਮਰਦਾਨੇ ਆਖਿਆ, ਅੱਜ ਤੋੜੀ ਏਡਾ ਹੋਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਲਾ ਤਾਂ ਨਾਹੀ ਡਿੱਠੀ, ਜੁ ਏਹੁ ਕਿ ਆਇਆ ਹੈ ਅਸਾਡੇ ਜੀਅੜੇ ਤਾਂਈਂ? ਤਬਿ ਅਗਨਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਧੂੰਆਂ ਚਉਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਠਿਆ, ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾਂ ਅਗਨਿ ਹੋਈਆਂ। ਤਬਿ ਮਰਦਾਨਾ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਕੇ ਪੈ ਰਹਿਆ। ਆਖਿਓਸੁ, ਜੀਵਣਾ ਰਹਿਆ। ਤਬ ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੋਆ, ਘਟਾ ਬੰਨ੍ਹਿ ਆਇਆ, ਲਗਾ ਬਰਸਣ ਪਾਣੀ। ਪਰੁ ਬਾਬੇ ਤੇ ਦੂਰ ਪਵੈ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਕਹਿਆ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ, ਮੂੰਹ ਉਘਾੜ, ਉਠ ਬੈਠ, ਰਬਾਬ ਵਜਾਇ। ਤਬਿ ਮਰਦਾਨਾ ਉਠਿ ਬੈਠਾ, ਰਬਾਬ ਵਜਾਇਓਸੁ। ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ ਕੀਤਾ, ਬਾਬੇ ਸ਼ਬਦੁ ਉਠਾਇਆ -

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੨

ੴ ਸਿਤਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਡਰਪੈ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਨਖੜਾ
ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਰਾ ॥
ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਡਰਪੈ ਡਰਪੈ ਇੰਦੁ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੧ ॥
ਏਕਾ ਨਿਰਭਉ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ॥
ਸੋ ਸੁਖੀਆ ਸੋ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲਾ
ਜੋ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਗਾਇ ਗੁਨੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦੇਹਧਾਰ ਅਰੁ ਦੇਵਾ ਡਰਪਹਿ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਡਰਿ ਮੁਇਆ ॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਨਮੇ
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਜੋਇਆ ॥ ੨ ॥
ਰਾਜਸੁ ਸਾਤਕੁ ਤਾਮਸੁ ਡਰਪਹਿ ਕੇਤੇ ਰੂਪ ਉਪਾਇਆ ॥
ਫਲ ਬਪੁਰੀ ਇਹ ਕਉਲਾ ਡਰਪੈ
ਅਤਿ ਡਰਪੈ ਧਰਮ ਰਾਇਆ ॥ ੩ ॥

ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਡਰਹਿ ਬਿਆਪੀ ਬਿਨੁ ਡਰ ਕਰਣੈਹਾਰਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਗਤਨ ਕਾ ਸੰਗੀ

ਭਗਤ ਸੋਹਹਿ ਦਰਬਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੯੯੮

ਤਬਿ ਦੈਤ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਆਇਆ। ਚੋਟੀ ਅਸਮਾਨ ਨਾਲਿ ਕੀਤੀਆਸ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨੇੜੇ ਆਵੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਘਟਦਾ ਜਾਵੈ। ਤਬਿ ਮਨੁਖ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਰਿਕੈ ਆਇਆ। ਹਥਿ ਜੋੜਿ ਕਰਿ ਖੜਾ ਹੋਆ। ਤਬ ਬਾਬੇ ਪੁਛਿਆ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਤਬਿ ਉਨ ਆਖਿਆ, ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਨਾਹੀ ਜਾਣਦਾ? ਮੈਂ ਕਲਿਜੁਗ ਹਾਂ, ਅਰ ਤੇਰੇ ਮਿਲਨੇ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕਰਤੇ ਪੁਰਖ ਕਾ ਵਜ਼ੀਰ ਹੈਂ, ਤਬਿ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਆਖਿਓਸੁ, ਜੀ ਕਿਛੁ ਮੈਂ ਤੇ ਲੇਵਹੁ, ਮੇਰੇ ਵਚਨਿ ਚਲੁ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਪੁਛਿਆ, ਤੈਂ ਪਾਸ ਕਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਆਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ, ਜੇ ਆਖਹੁ ਤਾਂ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰਿ ਉਸਰਹਿ, ਅਤੇ ਰਤਨਾਂ ਕਾ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਜੜਾਉ ਕਰਾਂ, ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਕਾ ਲੇਪੁ ਦੇਵਾਂ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ ਸਬਦੁ ਰਾਗੁ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਵਿਚ -

ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ ॥

ਕਸਤੂਰਿ ਕੰਗੁ ਅਗਰਿ ਚੰਦਨਿ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥੧ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੁਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥ ੧ ॥

ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੧੪

ਤਬ ਫਿਰਿ ਕਲਜੁਗਿ ਆਖਿਆ, ਜੋ ਜੀ ਜਵੇਹਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਰਾ, ਅਰ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਜੜਾਉ ਕਰਾਂ, ਇੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹਣੀਆਂ ਲਿਆਵਾਂ। ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਆਖੀ -

ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ ਪਲਘਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ ॥

ਮੋਹਣੀ ਮੁਖਿ ਮਣੀ ਸੋਹੈ ਕਰੇ ਰੰਗਿ ਪਸਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥੨ ॥

ਅੰਗ - ੧੪

ਤਬਿ ਕਲਜੁਗਿ ਕਹਿਆ, ਜੋ ਜੀ ਇਹ ਭੀ ਨਾਹੀ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਸਿਧ ਲੈ। ਜੋ ਰਿਧਿ ਆਵੈ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਚਲੁ, ਅਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋਹਾਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਗਟਿ ਹੋਇ। ਤਬ ਗੁਰੂ ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ ਆਖੀ -

ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ ॥

ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਬੈਸਾ ਲੋਕੁ ਰਾਖੈ ਭਾਉ ॥
 ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੩॥
 ਅੰਗ- ੧੪

ਤਬਿ ਕਲਜੁਗਿ ਆਖਿਆ, 'ਕੁਛੁ ਲੇਵਹੁ, ਸੁਲਤਾਨ
 ਹੋਵਹੁ, ਰਾਜ ਕਰਹੁ।' ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ-
 ਸੁਲਤਾਨੁ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ ਤਖਤਿ ਰਾਖਾ ਪਾਉ ॥
 ਹੁਕਮੁ ਹਾਸਲੁ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਨਾਨਕਾ ਸਭ ਵਾਉ ॥
 ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥
 ਅੰਗ - ੧੪

ਤਬਿ ਕਲਜੁਗ ਪਰਦੱਖਣਾ ਕੀਤੀ, ਆਇ ਪੈਰੀ
 ਪਇਆ। ਆਖਿਓਸੁ, ਜੀ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਹੋਵੈ?
 ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਖਿਆ, ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਕੋਟ ਮਧੇ
 ਕੋਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਿਸ ਕਾ ਸਦਕਾ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤਬਿ ਕਲਜੁਗ ਪੈਰੀ ਪਇਆ। ਬਾਬੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ।
 ਬੋਲਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਸੂਚਨਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ
 ਵਿਚ ਕੀੜ ਨਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਕ ਪਿੰਡ
 ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਅਨਾਦਰ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਰ
 ਦਿਤਾ ਵਸਦੇ ਰਹੁ। ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਗਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ,
 ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ, ਓਥੇ ਵਰ ਦਿਤਾ ਇਥੇ ਉਜਾੜ ਹੋਵੇ।
 ਮਰਦਾਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਿਆਉਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਹਾ
 ਪਹਿਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਰੋਗੀ ਸਰੀਰ ਵਾਂਗੂੰ ਹਨ। ਜਿਥੇ
 ਜਾਣਗੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਗ ਲਾਉਣਗੇ। ਉਹ ਬਦੀ ਇੱਕੇ
 ਥਾਂ ਨੱਪੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਚੰਦਨ ਸਮਾਨ
 ਹਨ, ਜਿਤਨੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਜਾਣਗੇ ਆਪਣੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲਾ ਕੇ
 ਸਤਿਸੰਗਿ, ਨੇਕੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਗੇ।
 ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਆਸਾ ਦੇਸ
 ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਨਾਲ ਸਾਖੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਫੇਰ ਬਿਸੀਅਰ ਦੇਸ ਜਾਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਝੰਡੇ
 ਬਾਢੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਥੇ ਹੈ। ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਛੁਟਘਾਟਕਾ
 ਦਿਤਾ ਹੈ। 'ਛੁਟਘਾਟਕਾ' (ਅਰਥਾਤ ਚਿਟਾ ਗਾਉਂ) ਤੇ
 ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਬਰੇਤੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਿਸੀਅਰ ਦੇਸ
 ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ
 ਤਕ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੋਨ ਦੀਪ ਆਦਿਕ ਟਿਕਾਣੇ ਬੀ
 ਏਥੇ ਹੀ ਹੈਨ। ਏਥੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ
 ਦੇ ਲਾਗ-ਲਾਗ ਜਹਾਜ਼ੀ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਜਗਨ ਨਾਥ
 ਅੱਪੜਨਾ ਵੀ ਢੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦਾ ਨਾਮ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ
 ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲੋਕ ਅਜੇ ਤਕ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ
 ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ

ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਫਰੀਦ ਜੀ 1173 ਈ: ਦੇ ਲਗਭੱਗ ਜਨਮੇ ਤੇ
 1266 ਈ. ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ 1469 ਈ: ਵਿਚ ਹੋਇਆ
 ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜਿਸ ਫਰੀਦ
 ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ
 ਵੁਜੂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ, ਪਾਕ ਪੱਤਣ, ਪਵਿੱਤਰ ਪੱਤਣ
 ਕਹਿਲਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਬੋਧੀ
 ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਅਜੋਧਨ ਗੁੰਮ ਹੋ
 ਗਿਆ ਤੇ ਨਗਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਾਕ ਪਟਣ ਪੈ ਗਿਆ।
 ਇਥੇ ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਕੀਰ ਹੋਏ। ਇਕ
 ਭਾਰੀ ਗੱਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ
 ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਦੀ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਸਵੀਂ ਕੁ
 ਥਾਵੇਂ ਸ਼ੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ। ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ
 ਲੱਛਣ, ਉਦਾਸੀਆਂ, ਤਪ, ਹਠ, ਜੁਹਦ, ਫਾਕੇ ਕੜਾਕੇ
 ਪਹਿਲੇ ਫਰੀਦ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ,
 ਫਰੀਦ ਸਾਲਸ ਕਰਕੇ ਸੱਦਣ ਲਗ ਪਏ। ਆਮ ਲੋਕ
 ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ, ਸ਼ਾਹ ਬ੍ਰਹਮ, ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਲ
 ਰਾਜਾ ਆਦਿਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੋ ਵੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ
 ਨੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਨਮ
 ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ
 ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਅਰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ
 - ਪਟਣ ਕਾ ਪੀਰੁ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦੁ ਥਾ, ਤਿਸ ਕੇ ਤਖਤਿ
 ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਿਹਮੁ ਥਾ। ਫਿਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਗੋਸ਼ਟਿ ਸ਼ੇਖ
 ਬ੍ਰਿਹਮ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ ਇਸੇ ਬ੍ਰਹਮ (ਇਬਰਾਹੀਮ) ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ
 ਯਾ ਸਾਲਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਿਹਮੁ ਨੇ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹੀ ਹੈ, ਇਸ
 ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
 ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀ ਜੋ ਬਾਣੀ ਹੈ ਸੋ ਇਸੇ ਫਰੀਦ
 ਸਾਨੀ ਸ਼ੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ
 ਫਰੀਦ ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਹੋਣ
 ਕਰਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ 'ਨਾਨਕ' ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਦੋ ਵੇਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਕੀਤੇ
 ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਖ
 ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਬਨ ਵਿਚ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ
 ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਬਨ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ
 ਆਸਾ ਦੇਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਠ

ਤਪ ਦੀ ਖੁਸਕੀ ਜਤਾਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰਸਦਾਇਕ ਜਿਉਂਦੀ ਕਣੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਐਸੂਰਜ ਵਾਲੇ ਬੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਰਾਗ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੱਭਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿ ਇਹ ਆਦਿ ਫਰੀਦ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਪ, ਤਪ, ਬ੍ਰਤ, ਜੁਹਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਘਰੋਂ ਕਈ ਵੇਰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਬਨਾਂ ਵਿਚ ਕਠਨ ਤਪ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ, ਜੋ ਜਲੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ, ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਹਨਾਂ ਤਪਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਤਤਿਖਯਾ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਕਣੀ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸੁਭਾਗ ਕਰਨ ਆਪ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਲਗਾ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਖੁਹਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਈ ਦਾ ਮਿਲਾਵੜਾ ਕਰਾ ਦੇਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਉਦਮ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰੂਹਾਂ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਜੀਉ ਉਠਣ, ਜੀਉ ਜੀਉ ਪੈਣ ਤੇ ਜੀਉ ਜੀਉ ਵਸਣ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਬਨ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਤੇ ਭੁੱਲ ਕੱਢ ਕੇ ਰਸਤੇ ਪਾ ਗਏ ਹਨ, ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕ ਪਟਨ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਤਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਉਸ ਤੇ ਫਕੀਰੀ ਦਰਿਆ ਦਿਲੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਵਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਮੇਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਪਟਣ ਅਸਾਂ ਨੇ ਜਾਵਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸੋ ਦੇਖਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜੋ ਆਸਾ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਇਸੇ ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਆਸਾ ਦੇਸ ਵਿਚ ਫਰੀਦ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਫਰੀਦ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ 'ਬੇੜਾ ਬੰਧਿ ਨ ਸਕਿਓ' ਉਹ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਸਾ ਦੇਸ ਤੇ ਪਟਨ ਵਾਲੇ ਫਰੀਦ ਦੁਇ ਇਕੋ ਸਨ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਵੇਲੇ ਜੰਮ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ, ਗਿਣਤੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਛਕ ਲੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਛਕ ਲੈ। ਕੀ ਕਰੋਂਗੇ, ਛਕਾ-ਛਕਾ ਕੇ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿਸੇ ਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਮੰਤਰ ਮਿਲਣੈ, ਉਹਨੇ ਚੱਲ ਪੈਣੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੰਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਫੇਰ ਪੁਛ ਲਓ। ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਮੰਤਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਦਿਤੇ? ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਯਾਦ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਦਸਦੇ ਤਾਂ ਹੋਗੇ ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਿਵ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲੁ ॥
ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ ॥੨੩ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬੫

ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਵਸਤੁ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਗਿਣਤੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਅਸੀਂ? ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ, ਮੈਂ ਸਮਝਾ ਦਿੰਨਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਣੈ ਉਹ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ। ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪਿੱਠ ਦਿੰਦੈ ਉਹ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਮਨਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਬੇਮੁਖ ਹੁੰਦੈ, ਉਹਦਾ ਐਨਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਲਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ। ਉਹ ਬੇਮੁਖ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਕੱਚੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਵਲ ਲੈ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਾਚੀ ਸਰਸਉਂ ਪੋਲਿ ਕੈ ਨਾ ਖਲਿ ਭਈ ਨ ਤੇਲੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੭੭

ਨਾ ਤੇਲ ਬਣਿਆ, ਨਾ ਖਲ। ਦੁਧ ਨੂੰ ਜਾਗ ਉਲਟਾ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਦੁਧ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਛਕਾਉਣਾ। ਉਹਨੂੰ ਕਹੋ ਬਾਣੀ ਯਾਦ ਕਰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਆਈਂ। ਸ਼ੌਂਕ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਐਵੇਂ ਹੀ ਛਕਾਈ। ਗੱਲ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-56)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪ
ਘੜੀ ਮੁਹਤ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ
ਕਾਜ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਘੜੀ ਜਾਂ ਮੁਹਤ=ਅੱਧੀ ਘੜੀ ਦਾ ਪਾਹੁਣਾ=ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕਾਜ=ਕੰਮ ਸਵਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਦਾਅਵੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੇ ਇਹ ਵੀ ਕੰਮ ਸਵਾਰ ਦੇਵਾਂ।

ਮਾਇਆ ਕਾਮਿ ਵਿਆਪਿਆ
ਸਮਝੈ ਨਾਹੀ ਗਾਵਾਰੁ॥

ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਿਆ=ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਗਾਵਾਰੁ=ਮੂਰਖ ਜੀਵ ਸਮਝੈ=ਸਮਝਦਾ ਨਾਹੀ=ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਵਾ: ਤੂੰ ਜੀਵ ਅੰਧਾ ਗਾਵਾਰੁ=ਗੁਆਲੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈਂ ਜੋ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਉਠਿ ਚਲਿਆ ਪਛੁਤਾਇਆ
ਪਰਿਆ ਵਸਿ ਜੰਦਾਰੁ॥

ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਠ ਚਲਿਆ=ਤੁਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਰਛਾਵਾ ਹੀ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੰਦਾਰ=ਜੋ ਜਿੰਦ ਦਾ ਵੈਰੀ ਜਮ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਸਿ=ਅਧੀਨ ਪਰਿਆ=ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਵਾ: ਜੰਦਾਰ=ਜਮ ਰੂਪੀ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਵਾ: ਜੰਦਾਰ=ਜਮ ਰੂਪੀ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਵਾ: ਜੰਦਾਰ=ਡੰਡੇ ਵਾਲੇ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੰਧੇ ਤੂੰ ਬੈਠਾ ਕੰਧੀ ਪਾਹਿ॥

ਹੇ ਅੰਧੇ=ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਧੀ=ਕਿਨਾਰੇ ਪਾਹਿ=ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਵਾ: ਹੇ ਅੰਧੇ=ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਨਦੀ ਦੇ ਪੰਜ ਤੱਤ ਰੂਪੀ ਕੰਧੀ=ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਲ ਦੀ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰੀ ਇਹ ਦੇਹੀ ਡਿਗਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਜੇ ਹੋਵੀ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ
ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨੁ ਕਮਾਹਿ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਮੱਥੇ ਉਤੇ

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ।

ਹਰੀ ਨਾਹੀ ਨਹ ਡਡਰੀ ਪਕੀ ਵਢਣਹਾਰੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਹਰੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਢ ਲਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਡਡਰੀ=ਡੱਡਰੇ (ਸਿੱਟੇ) ਲੱਗਣ ਵੇਲੇ ਅਰਥਾਤ ਦਾਣੇ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਪੱਕੀ ਨੂੰ ਵੱਢ ਲਵੇ, ਜੇਕਰ ਹਰੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਨਾਹੀ=ਨਾ ਵੱਢੇ, ਡੱਡਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਾ ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਜਦ ਖੇਤੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਢਣਹਾਰ=ਵੱਢਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਪੱਕੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਲੈ ਲੇ ਦਾਤ ਪਹੁਤਿਆ ਲਾਵੇ ਕਰਿ ਤਈਆਰੁ॥

ਫੇਰ ਕਿਸਾਨ ਲਾਵੇ=ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਫਸਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਤਈਆਰੁ=ਤਿਆਰ ਕਰਿ=ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਮੇ ਦਾਤ=ਦਾਤਰੀਆਂ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਫਸਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪਹੁਤਿਆ=ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਾ ਹੋਆ ਹੁਕਮੁ ਕਿਰਸਾਣ ਦਾ
ਤਾ ਲੁਣਿ ਮਿਣਿਆ ਖੇਤਾਰੁ॥

ਜਾ=ਜਦੋਂ ਕਿਰਸਾਣ=ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਆ=ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਮੇ ਸਾਰਾ ਖੇਤਾਰੁ=ਖੇਤ ਮਿਣਿਆ=ਮਿਣ ਕੇ ਲੁਣਿ=ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਪਹਰੁ ਧੰਧੈ ਗਇਆ
ਦੂਜੈ ਭਰਿ ਸੋਇਆ॥

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੇਰਾ ਰਾਤਰੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਧੰਧਿਆਂ ਵਿਚ ਖੱਚਤ ਹੋ ਕੇ ਵਾ: ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਧੰਧਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੈ=ਦੂਸਰੇ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਥੱਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਭਰ ਕੇ ਸੋਇਆ=ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਤੀਜੈ ਝਾਖ ਝਖਾਇਆ ਚਉਥੈ ਭੋਰੁ ਭਇਆ॥

ਰਾਤਰੀ ਦੇ ਤੀਜੈ=ਤੀਸਰੇ ਪਹਿਰ ਉਠ ਕੇ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਝੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਖਾਇਆ=ਖੱਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਣ 'ਚ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਜਾਗੂਤ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਭੋਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਅਰਥ ਹੀ ਝੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖਪਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚਉਥੈ=ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੇ ਭੋਰੁ=ਸਵੇਰਾ ਭਇਆ=ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਐਵੇਂ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕਦ ਹੀ ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ
ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦੀਆ॥੩॥

ਇਵੇਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਈ।
ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਚਿਤਿ=ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ
ਆਇਓ=ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਉ=ਸੂਖਮ
ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਿੰਡੁ=ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਦੀਆ=ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕਉ ਵਾਰਿਆ
ਜੀਉ ਕੀਆ ਕੁਰਬਾਣੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਜਨਮ ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ
ਸਫਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਧਸੰਗਤ
ਕਉ=ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣਾ
ਜੀਉ=ਮਨ ਵਾਰਨੇ ਕੀਆ=ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਕੁਰਬਾਣੁ=ਵਾਰਨੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤੇ ਸੋਝੀ ਮਨਿ ਪਈ
ਮਿਲਿਆ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥

ਜਿਸ ਤੇ=ਜਿਸ ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ 'ਤੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੋਝੀ=ਸਮਝ ਮਨਿ=ਹਿਰਦੇ
ਵਿਚ ਪਈ=ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ
ਸੁਜਾਣੁ=ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖੁ=ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਗਿਆ
ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਡਿਠਾ ਸਦਾ ਨਾਲਿ
ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੁ॥੪॥੪॥੭੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ
ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਡਿਠਾ=ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ
ਉਸ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ
ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪ
ਸਭੇ ਗਲਾ ਵਿਸਰਨੁ
ਇਕੋ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਉ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਇੰਨਾ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਬਣ
ਜਾਵੇ ਕਿ ਹੋਰ ਸਭੇ=ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਸਰ ਜਾਣ, ਭਾਵ
ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ
ਹਨ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ,
ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ 'ਚ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਦਿ
ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਸਰਿ=ਭੁੱਲ ਜਾਣ, ਪਰ ਜੋ
ਇਕੋ=ਇਕ ਅਦਵੈਤ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਭੁੱਲ
ਜਾਉ=ਜਾਵੇ।

ਧੰਧਾ ਸਭੁ ਜਲਾਇਕੈ
ਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ ਸਚੁ ਸੁਆਉ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭੁ=ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧੰਧਾ=ਧੰਦਿਆਂ
ਨੂੰ ਜਲਾਇਕੈ=ਸਾੜ ਕੇ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੇ

ਗੁਰਿ=ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਦੀਆ=ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ
ਸਕਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਚੁ=ਸੱਚਾ ਸੁਆਉ=ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਵਾ: ਲਾਭ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਸਾ ਸਭੇ ਲਾਹਿਕੈ ਇਕਾ ਆਸ ਕਮਾਉ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਆਦਿ
ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਹ ਕੇ, ਇਕ ਅਦਵੈਤ
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹੀ ਆਸ ਕਮਾਉ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਆਸ=ਉਮੀਦ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਿਆ
ਤਿਨ ਅਗੈ ਮਿਲਿਆ ਥਾਉ॥੧॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ
ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਿਨ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗੈ=ਅੱਗੇ ਪਰਲੋਕ
ਵਾ: ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਉ=ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ
ਥਾਨ ਵਿਹੂਣੇ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਰਤੇ ਨੋ ਸਾਲਾਹਿ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ! ਕਰਤੇ=ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ
(ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਸਾਲਾਹਿ=ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰ।

ਸਭੇ ਛਡਿ ਸਿਆਣਪਾ
ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਹਿ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਛੱਡ ਕਰਕੇ,
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀ=ਚਰਨੀਂ ਪਾਉਣਾ
ਕਰ ਭਾਵ ਹੇ ਮਨ! ਪੈਸੇ ਠੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਚਲਾਕੀਆਂ,
ਫ਼ਰੇਬ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣਪਾਂ
ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਣਾ ਕਰ।

ਦੁਖ ਭੁਖ ਨਹ ਵਿਆਪਈ
ਜੈ ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਹੋਇ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇ ਭਾਈ! ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਣ
ਦਾ ਦੁਖ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਆਸਾ ਰੂਪੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ
ਵਿਆਪੇਗੀ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਿਤ ਹੀ ਕੰਮਿ ਨ ਛਿਜੀਐ
ਜਾ ਹਿਰਦੈ ਸਚਾ ਸੋਇ॥

ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ 'ਚ ਹੀ=ਵੀ ਛਿਜੀਐ=ਛਿੱਜਦਾ
ਭਾਵ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਤਦ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਿਸਫਲ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ, ਜਾ=ਜੇਕਰ ਹਿਰਦੈ=ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਇ=ਉਹ ਸਚਾ
ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ-

ਜਿਸ ਤੂੰ ਰਖਹਿ ਹਥ ਦੇ
ਤਿਸੁ ਮਾਰਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਦੇ

ਕੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ, ਤਿਸੁ=ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸੁਖਦਾਤਾ ਗੁਰੂ ਸੇਵੀਐ
ਸਭਿ ਅਵਗਣ ਕਢੈ ਧੋਇ॥੨॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਵਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਧੋ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਜੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਮਨ ਰੂਪੀ ਬਸਤੂ ਨੂੰ ਧੋਇ=ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਔਗੁਣਾਂ ਤੇ ਰਾਗ ਦਵੈਸ਼ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਵਗੁਣਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਲਮੀਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨੇ ਧੋ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਜਗ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਪਾਪ ਧੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਲਮੀਕ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੇਵਾ ਮੰਗੈ ਸੇਵਕੋ
ਲਾਈਆਂ ਅਪਨੀ ਸੇਵ॥

ਇਉਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀਏ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਰ ਦੇ ਸੇਵਕੋ=ਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ=ਟਹਿਲ ਮੰਗੈ=ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ=ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ=ਲਗਾਉਣਾ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਰਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਮਸਕਤੇ ਤੂਨੈ ਪਾਵਾ ਦੇਵ॥

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸਾਧੂ=ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਮਸਕਤੇ=ਸੇਵਾ ਵਾ: ਮਿਹਨਤ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਘਾਲਣਾ ਕਮਾਈਦੀ ਹੈ।

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਵਸਗਤਿ ਸਾਹਿਬੈ
ਆਪੇ ਕਰਣ ਕਰੇਵ॥

ਹੇ ਸਾਹਿਬੈ=ਸਾਹਿਬ (ਮਾਲਕ)! ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਵਾ: ਆਪ ਹੀ ਕਰਣ=ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਰੂਪ ਹੋ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਰਜ ਦੇ ਕਰੇਵ=ਕਰਤਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਭਾਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਤਾਣੇ ਬਾਣ ਨੂੰ ਬੁਣਨ ਵਾਲੇ ਜੁਲਾਹਾ ਰੂਪੀ ਕਰਤਾ ਵੀ ਆਪ ਹੋ ਤੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਤੱਤ ਸਾਧਨ ਜਿਵੇਂ ਖੱਡੀ ਨਲੀਆਂ ਆਦਿ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੋ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣੈ
ਮਨਸਾ ਸਭ ਪੁਰੇਵ॥੩॥

ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰਣੈ=ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦੀ ਮਨਸਾ=ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਕੋ ਦਿਸੈ ਸਜਣੇ ਇਕੋ ਭਾਈ ਮੀਤੁ॥

ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕੋ ਸਜਣੇ=ਪਿਆਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਭਾਈ=ਭਰਾਤਾ ਤੇ ਮੀਤੁ=ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ।

ਇਕਸੈ ਦੀ ਸਾਮਗਰੀ ਇਕਸੈ ਦੀ ਹੈ ਰੀਤਿ॥

ਇਕਸੈ=ਇਕੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਾਮਗਰੀ=ਪਦਾਰਥ ਵਾ: ਬਿਭੂਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਸਰੀਰ, ਸਵਾਸ, ਗੁਣ ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਦੌਲਤ (ਪਦਾਰਥ) ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸੇ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰੀਤਿ=ਮਰਯਾਦਾ ਇਕ ਦੀ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦਾ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਉਦੇ ਤੇ ਅਸਤ ਹੋਣਾ, ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ 16 ਕਲਾਂ 'ਚ ਵਿਚਰਨਾ, ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜਵਾਰ ਭਾਟਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸਚਿਤ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣਾ। ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਨਛੱਤਰਾਂ ਦਾ ਤੁਰੇ ਫਿਰਨਾ ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ।

ਇਕਸ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ
ਤਾ ਹੋਆ ਨਿਹਚਲੁ ਚੀਤੁ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਮੰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਚੀਤੁ=ਚਿੱਤ ਨਿਹਚਲੁ=ਚਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਚੁ ਖਾਣਾ ਸਚੁ ਪੈਨਣਾ
ਟੇਕ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਕੀਤੁ॥੪॥੫॥੭॥

ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸਚੁ ਖਾਣਾ=ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਚੁ ਪੈਨਣਾ=ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਹਿਨਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਸਚੁ ਖਾਣਾ=ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਭੀ ਸੱਚਾ ਤੇ ਪੈਨਣਾ=ਪਹਿਨਣਾ ਵੀ ਸੱਚਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਚ=ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਟੇਕ=ਓਟ ਲੈਣਾ ਕੀਤੁ=ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ (Inspired Thoughts of Swami Ram)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਸਚਾ ਧਰਮ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੈ

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖੋ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਇਹ ਹੀ ਸਚਾ, ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਧਰਮ ਹੈ, ਮੰਦਰਾਂ, ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ, ਮੰਤਰ ਮੂੰਹ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਨੇ, ਸੌਖੇ ਹਨ। ਆਪਾ ਚੀਨਣਾ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਉਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਚ ਦੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚੇ, ਸੁਚੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੂਰਬ ਦੇ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ ਸਾਧਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਧਰਮ ਅੱਜ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਆਮ ਮਾਨਵਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਹਬ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਫਿਲੋਸਫੀ ਹੈ, ਫਿਲੋਸਫੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ, ਫਿਲੋਸਫੀ ਸਚਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਖੋਜ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਿਲੋਸਫੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਹਨ, ਅਭਿਵਿਅੰਜਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਾਪ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਭਾਅ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ, ਪਰੰਪਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ। ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ, ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਠੀਕ ਹੈ, ਸੁਭ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ, ਹਰ ਮਾਰਗ ਉਤਮ ਹੈ, ਸੁਭ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਗਊਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਹਨ ਪਰ ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਹੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਇਕ ਹੀ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ, ਤਰੀਕਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ। ਭਿੰਨਤਾ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ, ਰਚਨਾ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕੋਈ ਇਸ ਅਸੂਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ।

ਲੋੜ ਹੈ, ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੱਟੜ ਪੁਣੇ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਧਰਮ ਅੱਜ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ, ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਖਪਾਤ, ਪਰੰਪਰਾ, ਕੱਟੜਤਾ, ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਓ। ਲੋੜ ਹੈ, ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ, ਤੱਤ ਵੀ ਸਤਿ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਨੂੰ ਤਰਕ ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਛਾਣ ਕੇ ਵੱਖ ਕਰਨਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਇਕੋ ਹੀ ਹਨ। ਭੇਦ ਕੇਵਲ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਚਾਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਯੋਗ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਜ਼ਹਬ ਜੀਵਨ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਹੈ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਇਕੋ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਪਿਆਰ। ਸਤਿ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਨਾ ਈਸਾਈ। ਸਤਿ ਇਕ ਸਮਜਾਤੀ, ਅਜਰ ਅਮਰ ਸਤਿ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸਤਿ ਹੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੁਤੰਤਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਬੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਛਾਵਾਂ ਦਾ, ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਈਸਾਈ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਕ ਧੰਧਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਇਕ ਹਾਸੇਰੀਣਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਹਬ ਰੱਖਣ ਦਿਓ, ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦਿਓ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਤੇ ਯੋਗੀ ਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦਿਓ। ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦਾਂ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਅੱਜ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਿਓ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਣਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਸਤਿ ਨੂੰ, ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਨੂੰ ਲਕੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ, ਸਤਿ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ-ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸਤਿ ਤੇ ਪਿਆਰ। ਇਹ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੇਣਿਤਾ ਹੈ, ਦਿਆਲਤਾ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਧਰਮ

ਮੈਂ ਉਸ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਰਵ ਜਨਮ ਉਦਾਰ-ਚਿਤ, ਜਿਹੜਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ, ਮਹਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਹੈ। ਭਾ ਤੇ ਰਤ ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪਿਆਰ ਮੇਰਾ ਵੇਦਾਂਤ, ਮਜ਼ਹਬ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲੋਸਫੀ ਹੀ ਗੁੱਝੇ ਸਤਿ ਪ੍ਰਗਟ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੇਦਾਂਤ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਹੀ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਬਾਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਯੋਗ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇਗਾ, ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਹੀ ਗਿਆਨੀ, ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਲਈ ਹੈ। ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਵਿਸ਼ਵ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਇਹ ਤਾਂ ਕੱਟੜਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਜੇ ਵੀ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸੰਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸੰਤ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਤ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਗੌਰਵ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਹਬ ਵੇਦਾਂਤ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਵੇਦਾਂਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਨਰੀਖਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੱਟੜਪਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖ ਹਨ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ, ਮੇਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ, ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਇਹ ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਚੰਗੇ ਆਚਾਰ ਲਈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ, ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਚਾਈ ਨਾਲ, ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ, ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਧਰਮ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ। ਜੇਕਰ ਵਿਗਿਆਨ ਕਲਾ, ਤਕਨੀਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ, ਧਰਮ ਪਾਲਕ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ। ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁਆਰਥੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸੁਆਰਥ ਦੇਖਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੁਸਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਨਿਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਸੁਆਰਥੀ

ਨਾ ਬਣਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਮਜ਼ਹਬ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਹੈ। ਡਿਊਟੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਨਹੀਂ ਅਟਕਾਉਂਦਾ। ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕੱਟੜਵਾਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਵੇਦਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਵੇਦਾਂਤ ਦਸਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਉਸ ਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਮੂਰਤਾਂ ਉਸੇ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹੈ, ਵਰਤੋਂ ਮਾਣੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਮਾਰੋ। ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਵਖਰੇ ਰਹੋ, ਅਨਲਗ ਰਹੋ। ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਮਾਣੋ,

ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋ, ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਵੇਦਾਂਤ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਦੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪਧਰਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ, ਉਚੇ ਉਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - (28 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ-ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਫਲਗੁਣਿ - ਸੰਗਰਾਏ-14 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

INTERNET MEDIA AND LIVE TELECAST

Website :- www.ratwarasahib.in

Website :- www.ratwarasahib.org, www.ratwarasahib.com

Instagram : - RATWARA SAHIB (<https://instagram.com/ratwara.sahib/>)

You Tube :- <https://www.youtube.com/user/babalakhbirsingh>

Facebook:- <https://www.facebook.com/ratwarasahib1>

Twitter:- <https://mobile.twitter.com/ratwarasahib1>

Apps (for both apple & andriod) : Ratwara sahib ji & ratwara sahib TV

E-mail :- sratwarasahib.in@gmail.com

Contact - 9569455861, 9417912900, 9814612900

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

S/B A/C No. 12861100000008

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861100000005

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900, SWIFT CODE - PUNBINBMOH

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar
Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ

ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ
ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪੜ੍ਹਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ
ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ
ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ
ਭੇਜੋ ਜੀ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ
ਜਾਵੇ ਜੀ।

within India ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual		Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A.	60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K.	40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Canada	80 Can \$	800 Can \$
Life (20 Year)	Rs 3000/3020		Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ
ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਤਾ Address.....

..... Pin Code..... Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-	
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-	
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-	
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-	
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-	
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-	
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-	
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-	
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-	
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-	
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-	
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-	
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਗਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-

English Version

	Price
1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੧)	50/-
4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੨)	50/-
5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੩)	50/-
6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੪)	60/-
7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੫)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\ , Branch Code - C1286

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India**

Destroyer of Evil Forces, The valiant Warrior & the Benevolent Guru (ਦਲ ਭੰਜਨ ਗੁਰ ਸੁਰਮਾ ਵਡ ਜੋਧਾ ਬਹੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ)

(Continued from P. 77, issue Feb. 2021)

Once Jehangir enquired from Pir Mian Meer the characteristic of Saints and sages. Pir Mian Meer clarified that a sage is one who is without any defect, who has liquidated all his desires and is himself desireless and has devoted all his attention to God and who never has thoughtful waves in his mind. Such a one enjoys spiritual bliss at all times. Such a one is a person, with all spiritual knowledge, a great soul; he is a prophet and a seer. He is the visible form of God. When Jehangir enquired if there was living any such man of God, then Pir Mian Meer replied, 'Yes, there is one, named Guru Arjan Dev Ji, Chandu imprisoned him in his own house at Lahore and inflicted many atrocities on him. When I heard about him, then I went to Lahore to have the glimpse of Guru Ji. I was taken aback when I saw him sitting (being made to sit) on the red hot burning iron plate. The Guru sat on this horrible seat, as if he had a soft seat of cushions under him. His body was burning, but his

countenance was flashing with light with divine effulgence. Red hot sand was being poured over his head. Even in that terrible condition he was feeling the bliss of Godliness – namely Truth, consciousness and bliss. He was completely without rancour and was at perfect peace.

If ever idea of revenge entered his mind, he had the capacity to destroy the whole world. But he was fully patient. He was martyred. Now his son, who sat on the sixth high seat of Guru Nanak had manifested himself as the Sixth Master. He too is the Form of God. Hearing this praise of Guru Ji, a doubt arose in the mind of Jehangir. He said, Meer Ji in Islam, the praise of a Hindu is prohibited. It is considered a sin. Why are you giving such high praise to the Guru? Pir Mian Meer replied, the reason why we praise the Guru to the skies is that all the saints, sages, mendicants and great souls who have achieved God (Allah), ascending stage by stage in meditation, have their ultimate goal as the Guru. When they reach the door of God, they find that all talk

is about Guru Nanak. They see Guru Nanak emerging out of the invisible Form of God and appearing in a distinct shape (personality). His present form is that of Guru Hargobind whom you have made a prisoner in the Gwalior Fort. Jehangir, bring yourself to believe that Guru Hargobind is the special visible Form of the Great God. That very shape is visible to all in highest meditation. Jehangir said, why didn't you tell me all this earlier? I should have given him respect and released him and earned his blessings by setting him free. Pir Mian Meer said, Guru Arjan the Fifth Master, who was fully merged with God did not want that anyone should interfere with the Will of God. Hearing this, Jehangir very much repented. Influenced by this Meer's talk, Jehangir not only ordered the release of Guru Maharaj from the fort, but also ordered according to the Guru's wish the release of 52 rajas, who for a long time had been caught in the struggle between life and death.

Thus the glory of Guru Maharaj is endless. I also remember Guru Ji in one connection. He would reach anywhere to fulfil the wishes of his devotees; for instance Bhai Rupa and Bhai Sandhu prayed that Guru Ji may drink the cold water that they

had with them. Guru Ji travelled the distance of 40 *kohs* in no time to partake cold water and also to provide them cold water to save their lives. The Guru granted them several boons.

Guru Ji reached Kashmir in order to give his *darshan* (glimpse) to Mother Bhagbhari. And at the time of her death, out of his great Grace, made her merge with God.

We appeal to all the devotees of God's Naam that they must have total faith in the Guru, who is revealing himself in the Bani of Guru Granth Sahib. Gurbani is his message. Our greatest objective is to live that Gurbani in our life. Our politician brethren should not sink into the mud of politics. While they play this game of politics, they should keep the teachings of Guru Granth Sahib at the highest in themselves & lead the life of Truth and high spiritual state. Then the world will honour them. They will be kings of the whole universe. As Guru Maharaj has ordained :

He is yet the King of the whole world, if his soul is absorbed in the Lord's name.

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ

ਗੁਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥

ਅੰਗ - 707

The ordainment about the worldly kings is :

All these lords of the world are but for four days. They make false display.

*ਏ ਭੂਪਤਿ ਸਭ ਦਿਵਸ ਚਾਰਿ ਕੇ
ਝੁਠੇ ਕਰਤ ਦਿਵਾਜਾ॥*

ਅੰਗ - 856

Burn thou in fire thy dominions, property and overlordship.

ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਸਿਕਦਾਰੀਆ ਅਗਨੀ ਮਹਿ ਜਾਲੁ॥

ਅੰਗ- 811

True kingdom is bestowed on the devotee of Naam, by Nature herself.

He, to whom (the Lord) grants praising and eulogizing Him, O Nanak! is the king of kings.

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥

ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ॥

ਅੰਗ - 5

Nanak false are other empires. They alone are the true kings, who are imbued with the Lord's Name.

ਨਾਨਕ ਹੋਰਿ ਪਾਤਸਾਹੀਆ ਕੂੜੀਆ

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪਾਤਿਸਾਹ॥

ਅੰਗ - 1413

He alone is the great king, within whose mind the Lord's Name abides.

ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸੋਈ ਵਡ ਰਾਜਾ॥

ਅੰਗ - 1155

Guru Maharaj has blessed Guru's Sikh with the first position of a Gurmukh, which (position) no worldly king can reach :

Amongst the scholars, warriors, canopied Kings and others, there is no one equal to the Lord's devoted

slave.

ਪੰਡਿਤ ਸੂਰ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਰਾਜਾ

ਭਗਤਿ ਬਰਾਬਰਿ ਅਉਰੁ ਨ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 858

Those who being only warriors are engrossed in winning kingship, even if they have great achievements at their credit but if they miss their faith in Naam, they are losers on all fronts - so ordains Guru Maharaj :

Thou mayest have lacs of armies, lacs of bands and lances, and lacs of men may rise to pay homage to thee;

Thy dominion may extend over lacs of miles and lacs of men may rise to do thee honour;

but if thy honour be of no account to thy Lord, then, all the ostentations are futile.

ਲਖ ਲਸਕਰ ਲਖ ਵਾਜੇ ਨੇਜੇ

ਲਖ ਉਠਿ ਕਰਹਿ ਸਲਾਮੁ॥

ਲਖਾ ਉਪਰਿ ਫੁਰਮਾਇਸਿ ਤੇਰੀ

ਲਖ ਉਠਿ ਰਾਖਹਿ ਮਾਨੁ॥

ਜਾਂ ਪਤਿ ਲੇਖੈ ਨਾ ਪਵੈ ਤਾਂ ਸਭਿ ਨਿਰਾਫਲ ਕਾਮ॥

ਅੰਗ - 358

Also Guru Maharaj further ordains as under :

They are not said to be kings who die in strife and then go round in existences.

Nanak, without the Name, they wander about nose-shorn in disgrace and receive not honour at all.

ਰਾਜੇ ਓਇ ਨ ਆਖੀਅਹਿ
ਭਿੜਿ ਮਰਹਿ ਫਿਰਿ ਜੂਨੀ ਧਾਹਿ॥
ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਕੀ ਵਢੀ
ਫਿਰਹਿ ਸੋਭਾ ਮੁਲਿ ਨ ਧਾਹਿ॥ ਅੰਗ - 590

Guru Maharaj has nowhere recommended the attainment of worldly kingship. On the other hand he severely reprimands the worldly kings :

*That King alone sits on the throne,
who is worthy of the throne.
They, who realise the True Lord;
They alone are the True Kings.
These Lords of earth are not called
kings. Through love of delusion,
they come to grief.*

ਤਖਤਿ ਰਾਜਾ ਸੋ ਬਹੈ ਜਿ ਤਖਤੈ ਲਾਇਕ ਹੋਈ॥
ਜਿਨੀ ਸਚੁ ਪਛਾਣਿਆ ਸਚੁ ਰਾਜੇ ਸੇਈ॥
ਏਹਿ ਭੂਪਤਿ ਰਾਜੇ ਨ ਆਖੀਅਹਿ
ਦੁਜੈ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਹੋਈ॥

In this way, Guru Maharaj has awarded the first position to the disciple of the Guru. The Sixth Sovereign has encouraged those great souls who have attained the state of *Gurmukh* and when their vanity (I-ness) has been totally destroyed, they should take up the duty of administering the worldly affairs efficiently. Our politicians have created a great false notion that political achievement is our supreme goal; and that there is no need for meditation. Such an ideal is found nowhere, while studying the details

of the life of the Sixth Guru who was the Master of *Meeri* plus *Peeri* (earthly power combined with spiritual power). Guru is always present in his shabad. Shabad (Word) is the True Guru :

The True Guru is the word and the word is the True Guru. The holy word shows the way to emancipation.

ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ
ਧਾਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ॥ ਅੰਗ - 1309

Hence our present day need is to offer our fullest and total regard to Guru Granth Sahib and mould our lives in the light of the knowledge imparted by the Holy Bani. The Tenth Master had ordained as under :

*Khalsa is the army of Akalpurakh.
Khalsa has been created by the
Divine Will.*

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥
(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

Only those can join the army of the Khalsa about whom it is ordained in *Sarab Loh Granth* :

*The One who has tasted the
embrosial nectar, he alone is deemed
exalted Khalsa.*

*Between God, me and him, there
exists no difference at all.
ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥*

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ ॥
(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋ)

When a person, who has tasted spiritualism, plays the game of politics, he has no duality in his mind. He has no care for any loss nor any allurements for gain. To him, the world is the form of Waheguru and he is wandering therein, working for the good of the world. His politics is for the people, for the good of others, and full of self-sacrifice. He is not caught in scandals. He is for the service of the country, nay of the whole world, which he regards as the holiest temple of Waheguru. To him all seem to be his own; and all regard him as their own. Such a combination of spiritualism (*miri*) and political power (*piri*) would be a guarantee for world peace. The atom bombs lying in stores become expired. Instead of spending (Govt.) monies on them, he builds lovely roads, colleges, and the universities. In the establishments of Guru's men (Gurmukhs), there is absolutely no need for hospitals because all worries which cause all diseases vanish. The feelings of fear, enmity, lack of confidence, the spirit of revenge, the hopes and fears are gone; and inside and outside, there is the light of beauties and happiness. Eighty percent of the

diseases are caused by our forgetting God, resulting in strain. All these diseases can be cured by the medicine of God's Name. The remaining 20 % diseases too do not come off because man's mind is engrossed in the spiritual sentiment of God. The power of resistance to disease in man stays in full force. Sadness and wrinkles do not appear to destroy the beauty of an ever-happy-looking face.

You may play the game of politics to your heart's content but play it while practising mercy, forgiveness, peace, contentment, purity, service and working for the welfare of all. No one will doubt you. You will be able to rule over the hearts of the people. The sum total of the above-mentioned virtues is called Dharma (righteousness). Don't build communal walls, adopt the life of Dharma. Then in the light of the combination of political power (*miri*) with spiritualism (*piri*) will make the world without suspicions; it will bless your companions with true thinking. Then your practice of combining political power with spiritualism would be a big success. Else it would remain a hypocrisy. A life of hypocrisy can never be victorious in the long run.

Himself The Guru, Himself The Disciple

(ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ)

India has been the land of the saints and sages, of thinkers and persons of right deeds, of those brave warriors who were ever-ready to sacrifice their life for the sake of Dharma (Righteousness), of the householders, who fully carried out their duties. Hence this country has been eulogised as the Land of Righteous action. In this country there always has been the pre-eminence of good conduct and of spiritualism. Its kings ruled in peace, but then started attacks on them by the rulers of Afghanistan, Iran. Arabs and of Baghdad. At the start, their objective were political (to conquer new lands). When a king was defeated, his kingdom under treaty was merged in the victor's kingdom, to expand it. Since the eighth century, the peace of India has been in doldrums. By slow degrees, these invading rulers, in order to save their excesses (on our people) from the hatred of the people started mouthing religious slogans.

Islam is one such religion, which teaches justice, mercy and love of God & also the sentiment of devotion to God. This religion recognised *Allah-Tala* (God) as all

powerful. It paid no attention to the worship and eulogies of the gods and goddesses & this faith stood for the pure love of God and it taught man to submit to the Will and commands of God. In order to keep God in permanent lodgement in one's heart, they had the institution of five *Namazas* (Muslim Prayers), five times in a day. Harsh penances were practised in the search of Truth. In order to realize Truth in the inner consciousness, a life of good conduct according to rules was led. The Arabs and other idolatrous people had a great enmity for these people. Many wars were fought by the followers of the new religion (Islam) against the adherents of other religions to protect their identity and the existence of heir faith. They won many victories and established many kingdoms based on justice and righteousness. This religion produced many *Sufi* sects, which spread the message of human brotherhood, love and faith in God. These Sufis believed in harsh penances; they worshipped their *Pirs* (saints) accorded the status of God to their saints and served them and obeyed their orders as very holy commandments. By slow degrees

this new religion won the favour among the people who were full of ignorance and many of them adopted the good points of this religion. Many large kingdoms were established by it.

The pride of power never allows anyone to continue in the same old state of mind. Even the best among the best religions brings its adherents under its fanaticism. As the times changed, the followers of this religion in their pride resorted to most hateful atrocities, as a programme of their religion. They became the devils disciples and committed heinous crimes against humanity, by studying and learning about these even the mind of the noblest of persons begins to feel deep regret. A ruler immersed in the pride of power turns a complete embodiment of *Satan*. Instead of obeying the commandants of *Allah* (Muslim's God), he turns an agent of *Satan*. These tyrannous rulers earned extremely contemptible acts, feeling the sinful belief that all these acts would please God (as they wrongly thought). They inflicted such wild-animal treatment on their religious enemies, that even *Dharamraj* (God whose justice punished sinners and rewards saints) was baffled as what to do with these kings who had committed such abominable crimes in the name of God and to which hell, he should condemn them.

Before the light of Guru Nanak Sahib shone on the world, there was such an atmosphere of suppression and atrocities created by the rulers of that time that Guru Maharaj had to condemn them in these words :

The dark-age is the scalpel, the kings are the butchers, and righteousness has taken wings and flown.

In this no-moon night of falsehood, the moon of truth is not seen to rise anywhere.

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ

ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥

ਕੁੜ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥

ਅੰਗ- 145

These butcher kings perpetrated unspeakable atrocities on the people, in the name of religion. Even though at countless places the Indian's made innumerable sacrifices to protect their self-respect and glory; the well-entrenched rulers, saw their beloved daughters & wives commit jauhar - burn themselves to ashes and they themselves sacrificed their lives on the battlefield, but these small efforts could not cry a halt to the great flood of atrocities.

The True Emperor Guru Nanak centralized different kinds of faiths of India on one point, the love of God; and seeing the same God in all, preached through his discourses the doctrine of mutual love among all citizens of India. During Guru

Nanak Sahib's life itself, the followers of both the religions (Hinduism and Islam) accorded a place of honour to Guru Nanak Sahib among their hearts. At the end, the Guru's person was called a Pir (Muslim saint) by the Musalmans while the others called him their own Guru. On the opposite side, the royal butchers also suffered an eclipse. Writing about their contemptible cruelties is equal to creating restlessness in our mind.

The Fifth Guru and the Ninth Guru by offering their most sacred martyrdom tried to awaken their half dead harsh conscience, but the rulers of the time through repeated doings of hateful sins, had made their hearts so stony that they looked upon these sacrifices as great acts of religious merit for them. Also these had made tremendous influence on the hearts of the common men too. Among the Hindus, this heartlessness had reached such dimensions that they thought it better to suffer them, regarding their grief as a result of the evil deeds of their previous lives. Those belonging to Islam looked upon their own selves as very special people and never thought fit to offer true counsel to those fanatical kings, in favour of any of the Gurus. Though many religious men felt bad about the atrocities, yet they did not muster courage to

extend good counseling to these men of animal instincts. As for the Sikhs of the Gurus, from the time of Guru Nanak Dev till the time of the Ninth Guru; they were full of self-respect, tolerance, fraternity, and the exalted maxim : recognise the race of man as only one, and doing good to all (without distinction of caste or creed). This way of life made them into *Karma Yogis* (saints of duty) and into *Tattva Gyani* (Realisers of Truth) by making them see the same Self (soul) in all and by this commonalty made themselves feel common to all humanity. The Tenth Master in order to teach the right ideology to these wild kings waged a holy war. He addressed the Guru's Sikhs as the soldiers of God. These preparations started with the dawning of the year 1699. The religious-minded Sikhs in large numbers reached there, by the end of March. One day before *Baisakhi* a golden cream-coloured awning was spread over the *Takhat* (seat of the Gurdwara). Nearby a new camp was pitched. The devotional singing of *Asa Di Vaar* (morning prayer) finished at dawn. Guru Maharaj himself sat on the Takhat (throne). Addressing the vast congregation and throwing light on the current events, he ordained, "Dear Sikhs of the Gurus, this tyrannical rule of the Moghuls has been continuing since the time of Guru Nanak Dev. The

Gurus have always made efforts to spread the feeling of fraternity among the Hindus and the Musalmans and to create the feeling of common brotherhood among all, the Gurus made many sacrifices. The Fifth Master gave the pride of place in the Guru Granth Sahib to the *Bani* (hymns) of all the saints, devotees and sadhus, born in India. But this love of the common people for the Gurus was not to the liking of Moghul rulers.

Emperor Guru Arjan was martyred, Guru Hargobind Sahib was imprisoned in the Gwalior Fort. The Ninth Master was also made a martyr, thousands of temples were demolished, their holy books was burnt. Lakhs of people living in India were either forced to embrace Islam and become the followers of Muhammad or they were killed. You have adopted to be the Sikhs of the Gurus. You have crossed the limits of death and death is nothing very horrible for you.

Kabir, death, of which the world is terrified, is pleasing unto my mind; it is in death alone, that one is blessed with the perfect supreme bliss.

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ
ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ॥

ਅੰਗ - 1365

You are leading a life of the

living and the awakened. The death-like state of your being is finished with your love for *Bani* and God's Name. The world is suffering misery. To get rid of these troubles it is necessary to offer some great souls as martyrs. Life according to higher principles and of self-respect has become a dream. Man is committing the heinous sin of passing his whole life in fear. To stop the flood of killings, let some Guru's Sikh offer to me his head to sacrifice his life for the noble cause. By turns many offers were voiced. The Five Beloveds offered their heads. In the whole gathering, the atmosphere of fear prevailed; because most of the Sikhs had seen the Guru's shining sword soaked in blood with their own eyes. (With this sword, he was to cut the heads of those who made the offer to give their life). But the wonder of the holy gathering knew no bounds, when they saw (the slaughtered Panj Piaras) appear alive in the new clothes. Different writers have written their own account about this incident.

Aurangzeb sent a special spy with the instruction to give him very true and accurate eye witness account of this event describing, how the Guru cut off the heads of the Five Beloveds and later brought them back to life by his supernatural power, also the correct report

whether the right (cut) heads were put on the body of the correct persons or were those heads put on the wrong shoulders (were the heads exchanged). Thus the writer of Ramgarhia History Bakshi Singh Aadal says that the correct heads were fixed on the right trunks (of the person). Each body carried his own body. The dead ones stood up on hearing the command of the Guru. Some others are of the opinion that Guru Maharaj did not chop off their heads, but slaughtered the sheep instead. Both these controversial accounts have been current since the very start. Even now those whose ideas are moulded according to the text of Guru Granth Sahib assert that there is no difference between the Guru and God (meaning that Guru had God's powers to make the five dead men come alive). It is their belief :

I have churned the body ocean and I have seen an enamouring thing come to view.

The Guru is God and God is the Guru, O Nanak. There is no difference between the two, my brother.

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

ਅੰਗ - 442

Those who regard Guru Maharaj as Omniscient and Omnipotent find nothing impossible in the fact that at first Guru Ji cut off their heads and later brought them back to life. That

is nothing impossible. They take this incident as a matter of routine, because the True Guru is capable of all arts (he can do the impossible). There is nothing that can't take place. According to Guru Granth Sahib, the story of the Saint Namdev shows that a dead cow was placed before Namdev; and he was told, either bring back this dead cow to life or give up your Ram (as God) and embrace the religion of Allah. Otherwise, you will be killed here and now. Namdev offered prayer and God made the (dead) cow alive.

In the same way, there is a mention of an incident in the history of the Gurus. Baba Atal Ji was playing some game with his companions. The day ended and Mohan had yet to play his turn. Next day, Mohan did not come for play; Baba Atal reached his house and said loudly, Mohan, get up and give us your turn (but he was dead). He became alive. Guru Ji, the sixth Guru, did not like this wonder. Baba Ji shuffled off his mortal coil (invited death) according to the adage : A Guru's Sikh moves fearlessly between life and death (Baba Ji died of his own accord).

In the same manner, Baba Gurditta killed a cow, thinking it to be a leopard. His arrow pierced the cow through and through; the intestines were cut. When the mountaineers (to whom the cow

belonged) raised a hue and cry, he (Baba Gurditta Ji) brought the cow back to life, by uttering *Satnam Waheguru*.

A Pandit came to the Seventh Master, bringing with him his dead son. He said, either bring back my dead son to life or I will burn myself to death in a funeral pyre. At that time, Bhai Jiwan Ji gauged the situation made his son alive, but himself died of his own accord (giving life for life). He bestowed life on the son of Brahman. There is a similar event mentioned in the religious history of *Samshatbraze* that he brought such Nawab's dead son to life by uttering the words, Boy, get up, these are the orders of a mendicant. True Emperor Guru Nanak graced with his presence an elephant shed on the bank of river Jamna. At dawn, one elephant died. The family incharge of the keep of the elephant began to weep and cry. Their voice reached Guru Nanak Dev king; he sent Mardana Ji to tell the *Mahavat* that the elephant is alive, nor dead. When seen, the dead elephant became alive in reality. Next day, when this fact was known the King of Delhi came and said, you saint, have you brought up the dead elephant to life? Guru Nanak replied, it is *Khuda* (God) who is the master of life and death. The king said, now make the elephant dead. Guru Maharaj said, the elephant is already

dead. At these words, the elephant fell down with a thud and breathed his last. When the king once again asked Guru Sahib to bring back the elephant to life Guru Sahib said, one killed by God can be brought back to life, but none can put life in any being made dead by the saint. As is ordained :

My saint can release one bound by me, but I can release not one bound by my saint.

If, at any time, my saint seizes and binds me, then even I can raise not any objection.

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ

ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ - 1252

In this way, Namdev brought back to life a Brahman's dead son who was being taken to the cremation ground. Hearing such an incident, the King (of Delhi) killed a cow and asked him to revive it.

In today's world, there is a magician named Professor Ahmad Husain in Bombay, who can work such miracles - as hanging an adult human being in the air, laying one on the sharp edge of the sword, cutting a head and then re-fixing it on the trunk alive, also sawing someone with the saw. He showed these miracles to President Zakir Husain and got a certificate from him.

Dr. Swami Ram says recounting

an incident, "I was giving a lecture to my students on the subject of death. An ascetic entered my class and started laughing. I flew into anger. After the class was over, I showed my great displeasure to the ascetic; as to why he kept laughing. He replied, "You are just a child, you have no knowledge about death." He told me to bring any living creature. I caught a big worm and placed it before him. He cut the worm into two and placed the two parts at some distance from each other. My wonder knew no bounds when I found that the two parts (of the cut worm) were coming nearer to each other. They were joined and the worm began crawling as before."

Such happenings are natural in the spiritual world, as a result of a thought wave. So to say that Guru Maharaj rejoined the cut heads with the trunk and made the men alive is no great wonder as the Tenth Guru was the Master of infinite powers. When to give a demonstration of those powers or and when not to give that depended entirely upon him. We are quite unable to comment on this. This incident wielded a tremendous effect on the congregation. Some persons had some doubt a little time ago, as to why Guru Maharaj went on cutting the heads of killing his own Sikhs. That doubt was removed. Next day, 20,000 persons collected to be baptised (to receive the Amrit) or Holy Wata. This was for the first

time, that there was practised no distinction of caste, creed or colour. Truly there is boundless power in the *Bani* (Holy hymns), which is beyond measuring or weighing by the power of the mind of man. When Amrit was prepared by passing the *Kirpan* in the water in the utensil and administered to the Sikhs its great effect was visible. There was endless enthusiasm, among the *Amritdhari* Sikhs. There was a sentiment of self-pride, sacrifice, intense desire to do good to all. These noble feelings were bursting in the hearts of Amritdhari Sikhs, as if a spring of speedy flow burst through the arid land to quench the thirst of the dry soil.

Baisakhi is a historic day. On this day, Guru Nanak Dev Ji Maharaj started his long journeys for the reform of the world. On this very day the water started flowing out of *Baoli* (deep well) at Gobindwal Sahib. On this very day Rajani's leper husband was cured by the *Dukhbhanjani Beri* (a holy tree & water in the Golden Temple which can cure all diseases). Also on that day, the sacred centre of pilgrimage of Amritsar made its appearance. On the Baisakhi Day. Guru Harkishan Maharaj made his announcement of Baba *Bakala* (he said that the next Guru would be found in the village of Baba Bakala). Also on this day, in the history of mankind appeared Saint Soldier in the form of the Ideal Khalsa.

Guru Maharaj has clarified this Khalsa's fundamental in the following words.

The one who partakes spiritual Nectar, is true Khalsa.

There is no difference between God, me (Guru Ji) & him (Khalsa).

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥
(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

The designation of Khalsa is applied to one, who is immersed in the sentiment of self spirit, who has an exalted personality; and one who is an idealist. Guru Sahib has described him as his own self, own image :

*Khalsa is my very self.
I abide always in Khalsa.*

ਖਾਲਸਾ ਮੋਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ॥
ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

After Guru Maharaj had administered Amrit to the Five Beloveds, he received Amrit from these very five beloveds with the same procedure. He merged his Divine Personality, full of all powers, in the person of Khalsa. Thus has been ordained :

*Khalsa Brotherhood is my field.
I will always take care of it.*

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ॥
ਕਰਉ ਸੰਭਾਲ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੇਰੀ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

Guru Maharaj gave the injection of vital life among the dead persons.

Knowing that with their duties, they changed the history of the whole country. Today's great peace and welfare is the great gift of those idealist personalities, in whose every fibre of the being the vibrations of the Name of Waheguru keep ringing at all times. They always walked in the world having become one with Waheguru. The Perfect Sikh of Gurus is thus united with God's Name as ordained in Bani :

How can a fish maintain life without water?

How can a sparrow hawk be satisfied without rain drops?

As the deer, fascinated by music runs straight towards the huntsman, as the bumble-bee greedy after the flower's fragrance, finding it, enmeshed itself into it, so do the holy men love their God and are sated by seeing His vision.

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ॥
ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾਤ੍ਰਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥
ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥
ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥
ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ॥
ਅੰਗ - 708

Today when we are making a serious critical study of the Ideal Khalsa, it becomes clear that the ideal of the Khalsa has been dimmed. Guru Sahib created a class of saint-soldiers who always waged a war against desire, anger, greed, illusion, pride, jealousy, slander, backbiting, hopes and thirst (for more things) and kept

down the big thugs (robbers) namely power, property, physical beauty, caste and sex under control. They extinguished the fires of the four streams of pleasure, attachment, anger and covetousness. They always observed caution when considering about the internal conflict of the mind. Every fibre of their being was ringing with God's Name. They sought God inside of them and achieved Him. They recognised Omnipresent spirit in each being and so took to the service of the humanity in a desireless way. They looked on it as carrying out their duty. That was the origin of the Khalsa. Khalsa that manifested himself as the army of Waheguru and the pleasure of Waheguru. This was an ideal to fight against the atmosphere of darkness of the Iron Age.

*Khalsa is the army of Timeless God
Khalsa is created by the glorious
expression of God.*

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਸੌਜ ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

Now when we make a critical study in the light of those ideals, then we find that these high ideals have sufficiently vanished under the influence of the Iron Age. Still there are some organisations and 'Jathas' that have preserved these ideals with their breaths and morsels. Their talk and their way of life illuminates the ideal of the Khalsa. But a large limb of this faith appears to have broken

away from the power of Naam. The victory of the Khalsa whether in the religious, economic and political, social or spiritual field depends upon the fact whether he has become an indistinguishable part of Waheguru and by his divine ways he clearly gets glimpses of God in every being. Only that form is the Form of God Himself. Such a Khalsa never faces defeat; because believing as he does for the welfare of all, he embraces all within his grasp and makes them all his own, by projecting the waves of love, affection and my-own-ness. The fraternity with the entire creation is clearly visible in him; and he is the servant of all, thus bound by Akal Purakh (God). Since the whole creation is his fraternity, he is for the good of all. We should make a critical study of our own self, at a very early date and find out whether we are leading our lives, according to the high ideals, enshrined in Guru Granth Sahib, or whether our mind has become dim, due to the black lines of the faith.

The *Pahul* (holy nectar) prepared with the power of the Five Beloveds and with the power of *Gurubani* becomes the storehouse of power. Anyone who has received *Gur-Mantar* (Secret Word - *Waheguru*) from the sacred tongue of the Five Beloveds will never find that its ringing (of *Gur-Mantar*) music has disappeared from his life. The power of *Gur-Mantar* gets absorbed in every fibre

of his being and by its power, it reaches upto the pond of nectar, about which *Gurbani* says as under :

The mind is brimful with Nectar, but the perverse know not its relish, Just as the deer knows not its own musk and wanders about guiled by doubt, So an apostate abandons ambrosia and amasses poison. The Creator Himself has infatuated him.

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ
ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ॥
ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਸਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ
ਕੁਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਜਿ ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹੈ ਕਰਤੈ ਆਪਿ ਖੁਆਇਆ॥
ਅੰਗ - 644

The nine treasures and the Nectar are Lord's Name.

Within the human body itself is its seat.

There is deep meditation and melody of celestial music there.

The wonder and marvel of it can not be narrated.

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸਮੁ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥ ਅੰਗ - 293

He enjoys its great bliss, within his own life.

So dear ones, think today! Have we been able to reach the pond of nectar? They holy nectar that the gods, the men, sages and the deities keep searching for and which is received through the Guru, converts the living being into the very form of

Waheguru. Have we achieved it (Amrit) or not? Guru Maharaj's commandment says as under :

Nectar is the Name of the Lord God, O my soul. By Guru's instruction the Name-Nectar is attained.

Poisonous is the pride of worldly valuables, O my soul. through the God's Name-Nectar this poison is eliminated.

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

To achieve that nectar, we should come to the shelter of Guru Granth Sahib :

Waheguru is the Gurmantra.

Recite this mantra & get rid of I-consciousness (haumai).

ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜਪ ਹਉਮੈ ਖੋਈ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

Get the *Gurmantra* & also keep company with the dear followers of the Guru & attain the position of the *Khalsa* and forever and forever achieve immortality (get out of the circle of lives & deaths) :

Ever quaff the Nectar of God's Name. May thou live long and may the meditation of God afford thee endless delight.

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਹੁ ਸਦਾ ਚਿਰੁ ਜੀਵਹੁ

ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਅਨਦ ਅਨੰਤਾ॥ ਅੰਗ - 496

Mahatma Buddh Ji

Along with small adages of Gurmat

It is over 5,000 years ago that a terribly bloody event took place, which can never be forgotten. In that historic event (Mahabharat War), nearly 45 lakh young men were killed. The killing of the soldiers in such vast numbers is not a small thing. It exercised a tremendous effect on the cultural life of India. Many atheistic sects arose. Lack of character became universal. The common masses were without any goal (objective in life). And Bharat started on a course of decline. In place of search for truth, ritualism became all in all. The worship of the deities was on the rise. The lofty ideals of the Vedas were side tracked by the attraction of idolatry. Thus time went on passing. Many fundamental principles got jumbled. The masses adopted different paths for their welfare. In place of the ideal of achieving God, people took to amassing the goods (riches). Since the waves of the three qualities of *sato*, *rajo* and *tamo* (good, bad, indifferent) are in the nature of man, these made man's life unquiet (without peace). At that time great events took place in the life of a great man which sent him in the search of Truth. The story runs as follows.

In the lower reaches of the Himalayas, there lived a race called *sakia* whose principles were very pure. It never favoured monarchy or rule by single man (one man's rule or dictatorship). All the adults collected at one place and elected their king. Also all the adults chose their Minister of the State by election. *Kapilvastu* was the chief city of that kingdom. In the 6th century B.C., there lived a monarch named Sudhodhan. He was the chosen representative of the *Shakya* tribe. He ruled, having powers like the Head of the State of today. His tribe was known by the name of Gautam. The Shakya people were the *Kshatriyas* (warrior class) by caste. They used to defend their freedom with great valour. The queen of this king was called by the name of Maha Maya. A great soul was born in their family. He was given the name of Siddharath Gautams. The time was 624 B.C. Many have declared the date of his birth as 566 B.C. As per the Will of God his mother Maha Maya passed away leaving him a child of seven days. The king married the sister of his Queen named Parjapati. This lady gave more than a mother's love to this child (Buddha). Since childhood

Siddharth had a very tender heart. He got engrossed even in the smallest event. His bringing up was done, in a special palace, which was surrounded by a large garden. Good teachers, having noble ideas were made available for his upbringing. The child was very spiritual by nature. He was attracted to the worldly affairs in the minimum manner.

Once a swan, in the wounded condition, dropped in his garden. He gave a great love to the swan, (nursed him), until he was fully recovered and in a position to fly to his home with his own wings. The combination of mercy and forgiveness, sympathy and truth, sweetness of life and self-restraint were his qualities which he had got from God. As he grew to be a youth, his marriage was performed to Yashodhra. As a result a very dear and beautiful son named Rahul was born to them. Though the Prince (Siddharth) was now a family man; the son too was very dear and his wife too very dear, worshipping her husband and was very loving, but his own attitude remained unattached in the house-holder's life. The worldly pleasures and other material joys failed to attract his mind. One day, he told his charioteer Channa by name thus : Today I want to go to the city for an outing. Channa was somewhat bamboozled over this desire of the Prince because going towards

crowded city was banned to him. As the Prince had become an adult, Channa had to carry out his order. Seated in the chariot, the Prince was witnessing the sights round him. Suddenly Channa stopped the carriage. On enquiry of Siddharth, Channa replied, sire, here is an old man, who is shaking under his own weight of years. He is walking very cautiously, with the aid of a *lathi* (stick). That person of advanced age was trying to crossing the road. According to Govt. rules, a child and an old man have a prior right of cross the road. Hence I stopped the chariot. Siddhartha looked closely at the old man and asked, Channa please, how has this man gone into this miserable condition? Do all the people grow old like him? In reply, Channa submitted, Sire, this human body passes through three stages through life.

Know thou that there are three stages of life, childhood, youth and then old age.

Says Nanak, know thou that without the Lord's meditation all are in vain.

ਬਾਲ ਜੁਆਨੀ ਅਰੁ ਬਿਰਧਿ ਫੁਨਿ

ਤੀਨਿ ਅਵਸਥਾ ਜਾਨਿ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜਨ ਬਿਨੁ

ਬਿਰਥਾ ਸਭ ਹੀ ਮਾਨੁ॥

ਅੰਗ - 1428

First is the childhood stage. Then by degrees childhood is taken over by youth, later this youthful body is completely devoured by old age. Not a trace of youthfulness is left behind.

In the end, comes the death. The objective of human life is the achievement of Truth and truthful knowledge. Achieving that one is rid of all the troubles. But the man, caught in the deceptions of the pleasures of the material world gets averse to the purpose of his life. Being misled by worldly pleasures he makes an entry into the house of miseries and sorrows. He suffers troubles in this life and is also in for miseries in the hereafter. Hearing this, Siddharth ordered the Chariot to turn back. He felt a terrible hurt on his heart. For many days he kept on thinking, so much so that he even stopped speaking due to this experience.

After a lapse of some days, he once again made a trip to the town. He saw a person who was ill and enquired, Channa, do all persons fall ill. Channa was a simple person possessed of a little intellect, he made the reply, Sire, when a person forsakes the life of restraint and self-control, he eats too much, is given to too much sleep, and gets in for tasting excessive pleasures; when he starts thinking about too many gains then the worries of his mind increase very much, the fire of desires inside him take the form of a bonfire, then man's health is unable to bear all such burdens and he loses his balance, and as a result of all this, he falls ill. But if this person, searching for truth

enters the sphere of Truth, then he will never fall ill. Siddharth understood this point. It went deep into his consciousness. He was lost in thought and so he returned home.

In the same manner he got a chance to see a dead person. He talked to his charioteer and said, Channa, where has gone the power that keeps a man alive? Are all persons subject to death? Has everybody to die one day? He replied, Sire a person comes to the world. His chief objective in life is to achieve the Truth. But owing to the attraction of objects and other illusory goals, he forgets the real purpose of his life. The body has been allotted a fixed number of breaths and a fixed number of days, months and years. When that time limit is over, then some excuse crops up for his death. And the soul within the body, carrying the bundle of his good and evil deeds is presented for judgement before the Eternal. As a result of the evil deeds done by him, he has to suffer the tortures of hell; he has to assume the body of some inferior creature. If he has performed virtuous acts, he assumes some divine form and he first goes to heaven to enjoy the fruits of his good deeds. After that, he is born in some great family like you, where he enjoys the fruits of his remaining acts. Channa continued, Sire, if someone achieves Truth (God) in this life itself he

attains the supreme state and after leaving this body, he becomes the Buddha (Enlightened one) and then he never returns to the circle of lives and deaths. Thus he is freed from all his miseries and enjoys perfect bliss. After that he never suffers death. Nor does he ever return to the circle of births and deaths, like other men who are bound by the consequence of their good and bad deeds. Hearing such talk, the Prince became indifferent to life and he started thinking about the dying nature of the body. The Prince began to think deeply about the miseries and sorrows of life. Thus thinking such thoughts many days passed.

Riding a horse, one day he went to the spot where the farmers were cultivating their land. He saw different sorts of living beings (insects etc.) stirring in the soil. He remembered Channa's remark that if a man is deprived of the search for Truth and takes to sinful acts, then he has to assume such degraded bodies in the world. This left a very deep effect on his mind. He tied the horse and sat under the shade of a tree, and all his thought-currents stopped, while considering this thought. One day, he had a meeting with a *sahdu*, who told him that for earning the Truth, one has to put in very harsh penances. One has to turn his face away from the joys and pleasures of the world; and also to sacrifice the

love of families. One cannot achieve Truth sitting on the throne. Hearing this, Prince Siddharth sat under the shade of a tree, and all his thought-currents stopped, while considering this thought. One day he had a meeting with a sadhu, who told him that for earning the Truth, one has to put in very harsh penances. One has to turn his face away from the joys and pleasures of the world; and also to sacrifice the love of families. One cannot achieve Truth, sitting on the throne. Hearing this, Prince Siddhartha made a firm determination to leave the house-holder's life. So one day, leaving behind his dear son Rahul, also leaving behind his loving wife sleeping, he proceeded towards a river riding a Chariot. He sent back his ornaments and royal garments, through his Charioteer Channa. He cropped his own lovely tresses with his sword, lest his beautiful appearance should create any problem in his life. At that period, the Prince had reached the apex of his youth - the 29th year of his life. To start with, he went to a Guru named Allah Kalaam. This saint gave him spiritual lessons on how to combat one's physical desires. That would take him into the sphere of the beyond and beyond that. He taught him the procedure to become pure in the 'Nothing' (*shoonn*) namely a special kind of meditation.

(.....to be Continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)**

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

**Vishav Gurmat Roohani Mission
Charitable Trust,**

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	80 CANS\$	800 CANS\$

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋਂ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈੱਟਵਰਕ

ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 142 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ

ਮਿਤੀ - 1 ਸਤੰਬਰ 2020 ਤੋਂ

ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ 4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ 2 ਘੰਟੇ

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਬਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੇਵਾ-ਮੋਤ ਦੇਹਲਾ, ਉਨਾ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹੰਤ ਚਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਬਰਮੋਰੀ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਦੇਹਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ) ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਕਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਨਗਰ ਧਮੋਟ' (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਤੇ
ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

